

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL PEYZAJ-SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK-KENT SİLÜETİ:

EDİRNE TARİHİ ÇEKİRDEĞİ

BESTE KARAKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. CANDAN ZÜLFİKAR

EDİRNE-2013

KENTSEL PEYZAJ-SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK-KENT SİLÜETİ:

EDİRNE TARİHİ ÇEKİRDEĞİ

BESTE KARAKAYA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

2013

**TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

T.Ü.FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
DOĞRULUK BEYANI

İlgili tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını ve kullanılan tüm literatür bilgilerinin kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını beyan ederim.

01/08/2013

Beste KARAKAYA

T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Mustafa ÖZCAN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Burcu ÖZGÜVEN
Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Candan ZÜLFİKAR
Tez Danışmanı

Bu tez, tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından Mimarlık Anabilim Dalında bir Yüksek lisans tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Yrd. Doç. Dr. Candan ZÜLFİKAR

Doç. Dr. Murat ÖZYAVUZ

Yrd. Doç. Dr. Esin BENİAN

Tarih: 01/08/2013

Yüksek Lisans Tezi

Kentsel Peyzaj- Sürdürülebilirlik – Kent Silueti: Edirne Tarihi Çekirdeği

T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Ana Bilim Dalı

ÖZET

Edirne yıllar boyunca değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmış, çeşitli kültürleri içinde barındırmış ve birçok tarihi esere sahip bir kenttir. Kentin önemli imaj öğeleri olan bu eserlerin birçoğunun günümüze ulaşmış olması kent için özellikli bir durumdur. Edirne'nin kimliğini oluşturan bu imajların ve kente kattıkları silüetin kentsel değişim süreci içinde korunması ve sürekliliğinin sağlanması çok önemlidir.

Kentsel Peyzaj – Sürdürülebilirlik – Kent Silüeti: Edirne Tarihi Çekirdeği başlıklı bu tez çalışmasının amacı, kentin önemli imajlarından olan eşsiz konumu ile kentin her noktasından görünen Selimiye Camii ile Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii'nin farklı bakış noktalarından (kente giriş noktalarından, kentsel peyzaj alanlarından, nehirler üzerinden ve iç peyzaja yönelik olarak lineer akslardan) mevcut silüetlerinin durumunun belirli bir yöntemle saptanması ve bu bakış noktalarından imajların silüetlerinin iyileştirilmesine ilişkin öneriler getirilmesidir.

Çalışmanın birinci bölümünde, konuya ilişkin genel bir giriş yapılarak, araştırmanın amacı ve önemi belirtilmiştir.

İkinci bölümde, kaynak araştırmaları yapılarak kentsel peyzaj, kentsel imaj, kentin imajını ve peyzajını oluşturan en önemli özelliklerden biri olan kent silueti açıklanarak, bu kavramların sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ilişkin kriterler belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde, araştırma alanının tanımı yapılarak araştırmada kullanılan materyaller belirlenmiş, silüetin değerlendirilmesi için bir yöntem önerisi geliştirilerek nasıl uygulandığı açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde, araştırma bulguları sunularak silüetin değerlendirilmesi için oluşturulan tablolar ve her üç camii için yapılan analizler sunulmuştur.

Beşinci bölümde ise yapılan bütün analiz çalışmaları doğrultusunda elde edilen veriler ile literatür incelemelerindeki kriterler dikkate alınarak Edirne kent silüetine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Sonuç olarak, kent silüetinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik kent için genel ve değerlendirme noktalarının bulunduğu alanlara ilişkin öneriler getirilmiştir.

Yıl : 2013

Sayfa Sayısı : 119

Anahtar Kelimeler : Kentsel peyzaj, kentsel imaj (imge), kent silüeti, görünürlük analizi, Edirne

Master Thesis

Urban Landscape-Sustainability-City Silhouette: The Historic Core From Edirne

Trakya University Institute of Natural Science,

Department of Architecture

ABSTRACT

Over the years, Edirne has hosted a variety of cultures, been home to many civilizations and is a city with many historical monuments. It is a featured property for these important elements of the city to have survived. The protection and continuity of the identity of the images of Edirne and the silhouette it has added to the city is very important during the process of urban change.

The aim of this thesis named "Urban Landscape-Sustainability-City Silhouette: The Historic Core From Edirne" is, to determine the status of a particular method of the present silhouettes and suggest improvements for the view points of the silhouettes of the city images from different view points of the important and magnificent structures such as the Selimiye Mosque and the Mosque with Three Balconies and also the Old Mosque. (From the view of entry points to the city, the urban landscape areas, rivers and over the linear accents for the interior landscape).

The first chapter of the study is a general introduction to the subject where the purpose and importance of the research is indicated.

In the second chapter, references are researched about, urban landscape, urban image, the image of the city and the landscape of the city's most important silhouette is explained and a criteria is stated for the sustainability of these concepts.

In the third chapter of the study, the definition of the research is made, the materials used in the study are determined, a proposal is made for developing a method for the evaluation of the silhouette and is described how it is implemented.

In the fourth chapter, the research findings are presented and the analysis done for statements created for the evaluation of the silhouettes and the three mosques are presented.

In the fifth chapter, in accordance with all the analysis conducted, the assessment of the silhouette of Edirne city was made taking in to account the data obtained from criterias which were taken from literature.

As a result, recommendations are made to ensure the sustainability for the city's silhouette and the general and evaluation points of the city.

Year : 2013

Number of Pages : 119

Keywords :Urban landscape, image of city, city silhouette, analysis of visibility, Edirne

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında yakın ilgi gösteren, tecrübelerini benden esirgemeyen, araştırmam süresince yardım ve önerileriyle bana yön veren ve çalışmamın en büyük destekçisi olan değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Candan Zülfikar'a,

Daima varlığını yanımda hissettiğim, yüksek lisans eğitimimin her aşamasında benden yardımlarını esirgemeyen, her konuda desteğini gördüğüm, beni içtenlikle motive eden ve tezimde büyük emeği geçen, güzel kalpli arkadaşım, meslektaşım, Sayın Deniz Gözde Ertin'e,

Lisans eğitimimde büyük katkısı olan ve mezun olduktan sonraki dönemimde de beni yalnız bırakmayan, değerli hocam Sayın Doç. Dr. Murat Özyavuz'a,

Çalışmam boyunca kaynaklarından yararlanmamı sağlayan Sayın Yrd. Doç. Dr. Esin Benian'a, fikirleri ile bana yön veren ve desteğini esirgemeyen Sayın Öğr. Gör. Gülay Dalgıç'a

Lisans eğitimim süresince bana mesleğimi öğreten ve sevdiren Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde ve Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde yer alan üzerimde emeği geçen tüm hocalarıma,

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi yüksek lisans tez çalışmam boyunca da benden desteklerini esirgemeyen, benim bugünlere gelmemi sağlayan ve her zaman yanımda olan canım aileme,

Sonsuz teşekkürler...

Beste Karakaya

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	v
SİMGELER DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xii
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
BÖLÜM 2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	4
2.1. Kentsel Peyzaj Kavramı	4
2.1.1. Kentsel peyzaj – Doğal ve Kültürel Peyzaj İlişkisi	7
2.1.1.1. Kentsel Peyzaj – Doğal Peyzaj İlişkisi	7
2.1.1.2. Kentsel Peyzaj – Kültürel Peyzaj İlişkisi	8
2.1.2. Kentsel Peyzaj Bileşenleri	9
2.2. Kentsel İmaj	10
2.2.1. Kentsel İmaj Özellikleri	12
2.2.2. Kentsel İmaj Öğeleri	13
2.3. Kent Silüeti	16
2.3.1. Kent Silüetine Etki Eden Faktörler	17
2.4. Kent Kimliğinin Oluşmasında İmaj ve Kent Silüeti	19

2.5. Kentsel Peyzaj ve Kent Silüetinin Sürdürülebilirliği	21
BÖLÜM 3. MATERYAL VE YÖNTEM	23
3.1. Materyal	23
3.2. Yöntem	25
BÖLÜM 4. ARAŞTIRMA BULGULARI	29
4.1. Edirne Tarihi Çekirdeği Oluşumu ve Önemi	29
4.2. Silüet Kapsamında İncelenen Kentsel İmajlar	32
4.2.1. Çalışma Alanında İncelemeye Alınan Önemli İmajlar	32
4.2.2. Çalışma Alanındaki Diğer İmajlar	45
4.3. Silüet Kapsamında İncelenen Kentsel İmajların Değerlendirilmesi	50
4.3.1. Değerlendirme Noktalarının Tanımı	50
4.3.2. Değerlendirme Noktalarının Detayları	53
4.3.3. Değerlendirme Noktalarından Silüet Kapsamında İncelemeye Alınan Önemli İmajlar ve Diğer İmajlar	54
4.3.4. Değerlendirme Noktalarına Ait Analizler	56
4.3.4.1. Edirne Panaromalarından Yapılan Değerlendirmeler	56
4.3.4.2. Kentsel Peyzaj Alanlarından Yapılan Değerlendirmeler	66
4.3.4.3. Nehirler Üzerinden Yapılan Değerlendirmeler	70
4.3.4.4. Lineer Akslardan Yapılan Değerlendirmeler	88

BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER	96
EK-A	112
KAYNAKLAR	113
ÖZGEÇMİŞ	119

SİMGELER DİZİNİ

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklamalar</u>
D	Doğu
K	Kuzey
KAKS	Kat Alanı Kat Sayısı
km	Kilometre
m	Metre
m ²	Metrekare
TAKS	Taban Alanı Kat Sayısı
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Kent imajını oluşturan öğeler	13
Şekil 2.2. Silüetin gelişimine etki eden faktörler	17
Şekil 3.1. Araştırma alanının kent içindeki konumu	24
Şekil 3.2. Model 1	26
Şekil 3.3. Model 2	27
Şekil 3.4. Görünürlük analizindeki camilerin bölümleri	28
Şekil 4.1. 2. yüzyıl	30
Şekil 4.2. 14. yüzyıl	30
Şekil 4.3. 15. yüzyıl	30
Şekil 4.4. 17. yüzyıl	30
Şekil 4.5. 19. yüzyıl	30
Şekil 4.6. 20. yüzyıl	30
Şekil 4.7. Araştırma alanı “üçgen bölge”	32
Şekil 4.8. Eski Cami planı	33
Şekil 4.9. Eski Cami kesiti	33
Şekil 4.10. Eski Cami	35
Şekil 4.11. Üç Şerefeli Camii plan şeması	36
Şekil 4.12. Üç Şerefeli Camii perspektifi	36
Şekil 4.13. Üç Şerefeli Camii kesiti	37
Şekil 4.14. Üç Şerefeli Camii vaziyet planı	37
Şekil 4.15. Üç Şerefeli Camii	38
Şekil 4.16. Selimiye Camii vaziyet planı	40
Şekil 4.17. Selimiye Camii kesiti	41
Şekil 4.18. Selimiye Camii kubbe detayı	42
Şekil 4.19. Selimiye Camii perspektifi	43
Şekil 4.20. Selimiye Camii	43
Şekil 4.21. Selimiye Camii Külliyesi Dünya Mirası Alanı ve tampon bölge	44
Şekil 4.22. Selimiye Camii Külliyesi alt bölgeler paftası	44

Şekil 4.23. II. Beyazıd Külliyesi planı	46
Şekil 4.24. II. Beyazıd Külliyesi perspektifi	46
Şekil 4.25. Eski Edirne Sarayı	47
Şekil 4.26. Günümüz Eski Edirne Saray Kapısı	47
Şekil 4.27. Adalet Kasrı	48
Şekil 4.28. Edirne panoromaları	56
Şekil 4.29. Kentsel peyzaj değerlendirme noktaları	66
Şekil 4.30. Nehirden bakış değerlendirme noktaları	70
Şekil 4.31. Lineer akslar üzerindeki değerlendirme noktaları	88
Şekil 5.1. Halkkent önünden kent panoroması	97
Şekil 5.2. Selimiye Camii'nin silüetini olumsuz etkileyen son dönemde yapılmış yapı (hotel)	98
Şekil 5.3. Selimiye Camii'nin silüetini olumsuz etkileyen son dönemde yapılmış yapı (Edirne Gençlik İl Spor Müdürlüğü)	98
Şekil 5.4. Hıdırbaba Mevkii'nden silüeti olumsuz etkileyen vericiler	99
Şekil 5.5. Saraçlar Caddesi'nde silüeti olumsuz etkileyen donatılar	100
Şekil 5.6. Silüeti olumsuz etkileyen donatılar ve binalar	102
Şekil 5.7. Silüeti olumsuz etkileyen radyo ve televizyon vericileri	103
Şekil 5.8. Tarihi doku ile uyuşmayan binalar	105
Şekil 5.9. Park halindeki araçlar	106
Şekil 5.10. Üç önemli kentsel imaj öğesinin görüldüğü değerlendirme noktası	106
Şekil 5.11. Silüeti olumsuz etkileyen binalar	107

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Kentsel peyzaj bileşenleri	9
Tablo 4.1. Değerlendirme noktalarının tanımı	50
Tablo 4.2. Değerlendirme noktalarının detayları	53
Tablo 4.3. Değerlendirme noktalarından silüet kapsamında incelemeye alınan önemli imajlar ve diğer imajlar	54
Tablo 4.4. Halkkentten Selimiye Camii'ne bakış	57
Tablo 4.5. Halkkentten Üç Şerefeli Camii'ye bakış	58
Tablo 4.6. Halkkentten Eski Camii'ye bakış	59
Tablo 4.7. Tıp Fakültesi kavşağından Selimiye Camii'ne bakış	60
Tablo 4.8. Olin kavşağından Selimiye Camii'ne bakış	61
Tablo 4.9. Migros kavşağından Selimiye Camii'ne bakış	62
Tablo 4.10. Hıdırbaba mevkiinden Selimiye Camii'ne bakış	63
Tablo 4.11. Hıdırbaba mevkiinden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	64
Tablo 4.12. Hıdırbaba mevkiinden Eski Camii'ye bakış	65
Tablo 4.13. Şükrüpaşa Anıtı'ndan Selimiye Camii'ne bakış	67
Tablo 4.14. Şükrüpaşa Anıtı'ndan Üç Şerefeli Camii'ye bakış	68
Tablo 4.15. Saraçlar Caddesi'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	69
Tablo 4.16. Kanuni Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış	71
Tablo 4.17. Kanuni Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	72
Tablo 4.18. Fatih Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış	73
Tablo 4.19. II. Beyazıd Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış	74
Tablo 4.20. II. Beyazıd Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	75
Tablo 4.21. II. Beyazıd Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış	76
Tablo 4.22. Gazimihal Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış	77
Tablo 4.23. Gazimihal Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	78
Tablo 4.24. Gazimihal Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış	79

Tablo 4.25. Karayolları Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış	80
Tablo 4.26. Karayolları Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	81
Tablo 4.27. Karayolları Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış	82
Tablo 4.28. Tunca Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış	83
Tablo 4.29. Meriç Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış	84
Tablo 4.30. Sedde üzerinden Selimiye Camii'ne bakış	85
Tablo 4.31. Sedde üzerinden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	86
Tablo 4.32. Sedde üzerinden Eski Camii'ye bakış	87
Tablo 4.33. Mimarlık Fakültesi önünden Selimiye Camii'ne bakış	89
Tablo 4.34. Hafızağa Konağı yanından Selimiye Camii'ne bakış	90
Tablo 4.35. Karanfiloğlu Caddesi'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış	91
Tablo 4.36.Çubukçular Hamam Sokak'tan Selimiye Camii'ne bakış	92
Tablo 4.37.Çubukçular Hamam Sokak'tan Üç Şerefeli Camii'ye bakış	93
Tablo 4.38.Çubukçular Hamam Sokak'tan Eski Camii'ye bakış	94
Tablo 4.39.Kıyık Caddesi'nden Selimiye Camii'ne bakış	95
Tablo 5.1. Edirne panoromalarının görünürlük analizi	91
Tablo 5.2. Kentsel peyzaj alanlarının görünürlük analizi	101
Tablo 5.3. Nehirlerden bakışların görünürlük analizi	104
Tablo 5.4. Lineer aksların görünürlük analizi	107
Tablo 5.5. Tüm camilerin görünürlüğünün yüzde ifadesi	108

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Tarihi çevreler ait oldukları dönemin sosyo-kültürel yaşantısının fiziki mekâna yansımalarıdır. Bu çevrelerde geçmişe ait mimari, toplumsal, ekonomik, teknolojik, kültürel vb. göstergelerin bir arada bulunduğu, geçmişle gelecek arasında bir köprü kuran bu mekânların korunması kültürel sürekliliğin sağlanması açısından çok önemlidir. Tarihi çevreler buldukları bölgelerde özellikle vurgulayıcı ve düğüm noktası durumundadırlar [1].

Geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kuran bu tarihi çevreler önemli kültür varlıklarıdır. Bu çevreler yaşanıldığı döneme ait izler taşımakta ve ipuçları vererek geçmişi anlamaya, yorumlamaya, tanımaya yardımcı olmaktadır. Günümüz kentlerinin planlaması yapılırken geçmişe ait izler taşıyan bu önemli kültürel miraslarımızın geçmişin belgesi olarak nitelendirilip korunması oldukça önemlidir.

Araştırma alanı olarak seçilen Edirne, birçok farklı medeniyetin toprakları üzerinde yaşamasına sahne olması ve özellikle Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapmasıyla köklü bir geçmişe sahiptir. Metrekare başına düşen kültür varlıklarıyla dünya üzerinde sayılı kentlerden biridir. Edirne birçok mimari değere sahip, çok eski bir sosyal yaşamı içeren, kendine özgü bir kent strüktürü olan tarihi bir yerleşme olması nedeniyle kentsel değişim süreçlerinde tüm bu özellikleri göz ardı edilmeden korunması gerekmektedir.

Tarihi, sosyal, mimari yapılarıyla yaşayan bir müze niteliğindeki Edirne kenti, nüfus artışına paralel olarak plansız bir gelişme göstermiştir. 1970’li yıllardan itibaren sanayi, üniversite gibi kuruluşların gelmesiyle gelişen kentin tarihi dokusunda değişimler meydana gelmiştir.

Edirne kentinde kentsel değişim ve gelişim sürecinde yeni yapılaşmaların baskıları sonucu tarihi kentsel peyzajın ve kentsel peyzajın en önemli unsurlarından olan kentsel imaj ve öğelerinin tehdit altında olduğu görülmektedir. Bunların nedenlerinin yeni yapılaşmalarda dikkat edilmeyen kat yükseklikleri ve uygunsuz TAKS, KAKS gibi yapı kütlesi oranlarının olduğu söylenebilir.

Tarihi kentsel peyzajların korunması ve bu alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması kentin özgünlük değerinin korunması adına çok önemlidir. Bir kenti ayrıcalıklı kılan, kentin kimliğini kuvvetlendiren imaj öğeleri ve tüm imaj öğelerinin bütünde oluşturduğu kent silüeti, kentin kentsel peyzaj yapısını oluşturduğundan korunması gerekliliği büyük önem taşımaktadır.

Silüet; kent içindeki simgesel yapıların kente kattığı çok önemli bir değerdir. Aynı zamanda kente kimlik kazandıran bu önemli değerın görsel üstünlüğünün korunması gerekmektedir. Edirne’de neredeyse kentin her noktasından görünen Selimiye Camii eşsiz silüetiyle kentin önemli bir imaj öğesidir. Ancak kentleşme sürecinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle silüet tehdit altındadır.

Tüm bu gerekliliklerden hareketle çalışma alanı olarak; “Selimiye Külliyesi ve Yakın Çevresi” nin UNESCO Dünya Mirası Listesine girmesiyle daha da önem kazanan Selimiye Camii ve döneminin ilklerinin izlerini taşıyan Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii’nin tarihi kent çekirdeğinde oluşturduğu “ üçgen bölge” seçilmiştir.

Bu tez çalışmasında öncelikle Londra’nın silüetinin incelenmesi amacıyla yapılan “London Views Management Framework” çalışması ve bu çalışma kapsamında hazırlanan rapor incelenmiş ve bu rapordan yola çıkılarak, seçilen üçgen bölgedeki üç camiyi görüşü içine alan değerlendirme noktaları belirlenmiştir. Belirlenen 20 değerlendirme noktası Edirne panoramaları, kentsel peyzaj alanları, nehirler üzerinden ve lineer akslardan bakış noktaları olarak sınıflandırılmıştır. Bu noktalardan geliştirilen bir yöntemle silüet analizi yapılması amaçlanmıştır.

Analiz çalışmalarında seçilen camilerin yanı sıra silüet kapsamında korunması gereken diğer imaj öğeleri de saptanmıştır. Ayrıca kentsel iç peyzaja yönelik lineer akslarda yapılan incelemelerde, önemli imaj öğeleri olan üç camiye lineer olarak bağlanan yollar, taşınmaz kültür varlıkları ve çevresindeki sokak dokularının da korunmasının önemi vurgulanmıştır.

Özetle amaca ulaşmak için yapılan çalışmada;

- Konu ile ilgili literatür incelenmiş,
- Londra Görüşlerinin Yönetim Çerçevesi'nde kullanılan yöntem geliştirilerek çalışmayı yönlendiren materyal açıklanmış,
- 20 değerlendirme noktası belirlenip silüet analizleri yapılmış,
- Literatür incelemeleri doğrultusunda sonuç ve öneriler ortaya konmuştur.

Yapılan tüm analiz çalışmaları doğrultusunda elde edilen veriler literatür incelemelerindeki kriterler de göz önünde bulundurularak değerlendirilmiş olup, Edirne'de gelişim ve değişim sürecinde kent silüetinin bugüne kadar yapılan çalışmalarda dikkate alınmadığı sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM 2

KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. Kentsel Peyzaj Kavramı

Kentsel peyzaj, kent ve peyzajın oluşturduğu ilişkiler bütünüdür. Bu bütüne ulaşırken **kent**;

Sanayi, ticaret ve hizmet gibi ekonomik etkinliği olan, tarımsal ürünlerde dahil olmak üzere her türlü ürünün dağıtıldığı, sınırları belirlenmiş bir alanda yoğunlaşmış nüfusun sosyal bakımdan tabakalaştığı, meslek rollerinin artarak farklılaştığı, dikey ve yatay hareketliliğin yaygın olduğu, çeşitli sosyal grupları barındıran, sivil toplum örgütlerinin etkinliklerinin gittikçe arttığı, merkezi ve yerel yönetimi temsil eden yönetsel kurumların bulunduğu, yerel bölgesel ya da uluslararası ilişki ağına sahip heterojen bir toplumdur [2].

Kent, sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme ve eğlenme gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere oranla nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi olarak tanımlanmaktadır [3].

Le Corbusier'e göre ise kent, insanın doğa üzerindeki hâkimiyetidir. Doğaya karşı yönlendirilmiş bir insan operasyonu hem korunma, hem çalışma için bir insan

organizmasıdır, bir yaratımdır. Kent zihnimizi harekete geçiren kuvvetli bir imajdır. Kentler bina ve insanların alışımalarıdır. Günlük törensel yaşamın geçerliliği sağladığı, yaşanılan yerleşimlerdir. Yapay kent ve gelişimi, zaman ve mekanın devamlılığında yoğunlaşır; kent amaç ve çabalarımızın en son kanıtıdır. Geçmişin gururunun ortaya konduğu yerdir [4,5].

Kent üzerine yapılmış birçok tanım bulunmaktadır ve kent bu tanımların hepsini içermektedir.

Peyzaj ise;

Çevre içinde yer alan çeşitli karakterdeki doğal ve kültürel elemanların, herhangi bir noktadan görüş açısı içine sığabilen bütün halindeki görünüşüdür [6].

Bir başka deyişle peyzaj, bulunduğumuz herhangi bir noktada bizi çevreleyen eleman ve özelliklerin tümüdür. Bununla birlikte toplumların gelenek ve göreneklerini, yasalarını ve kültürlerinin tüm sosyal desenini de kapsamaktadır [7].

2003 yılında kabul edilen Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin I. maddesinde yer alan tanımına göre "Peyzaj; özellikleri, insan ve/veya doğal faktörlerin etkileşimi ve eylemi sonucunda insanlar tarafından algılandığı şekli ile oluşan bir alandır" [8].

Peyzaj kavramı insan ve nesne arasındaki ilişkiye yanıt verir. Bu ilişki insanla değişir; çünkü algılama kültürel olmaya mahkûmdur. Beşeri yaşam ortamının algılanması ve bütün bir peyzajın algılanması farklıdır. Peyzaj aslında bir bütün algılanmasından çıkmaktadır ve şu şekilde şematikleşmektedir;

$$\text{DOĞA} + \text{BEŞERİ ORTAM} = \text{KENTSEL PEYZAJ}$$

Kentsel peyzaj doğal ve beşeri organizasyonun birleşmesiyle oluşmaktadır[9].

Kentsel peyzaj, peyzajın kentteki kompozisyonudur. Kentsel çevrenin bilinçli bir düzenini ifade etmektedir. Kentsel bütünde yapıların tek tek değil bir bütün olarak birbirleriyle ve yapılanmamış mekânlarla olan ilişkisidir. Kentsel çevreyi oluşturan tüm kentsel öge ve elemanlar kentsel peyzajda kullanılmaktadır [10].

Kentsel peyzaj, bir kentsel parçanın, doğal fizyonomisi içine yerleştirilmiş bulunan kültürel öğelerin tabiat varlıklarıyla bir arada meydana getirdikleri manzaranın bir bütün halde görünüşüdür şeklinde tanımlanabilmektedir [11].

Bir başka değişle kentsel peyzaj; insan istek ve gereksinimlerinin etkisine en çok hedef olan ve teknik olanakların en fazla kullanıldığı yerler olarak tanımlanabilen kentsel alanlardır. Kent peyzajını yapılar ve bunların organizasyonu belirlemektedir. Hemen hemen bütün kentlerde toplumun yaşama, çalışma, eğlenme ve dinlenme aktivitelerine olanak sağlayan bölümleri bulunmaktadır. Kent peyzajında yerleşim alanları, idari alanlar, ticaret alanları, endüstri alanları, trafik sistemi, sosyal tesisler, açık ve yeşil alanlar vb. yer almaktadır [12].

UNESCO'nun Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararları'nda tarihi kentsel peyzaj; "özellikle alanın topoğrafisini, jeomorfolojisini, hidrolojisini ve doğal özelliklerini; çevresindeki tarihî ve çağdaş yapılaşmaları; yeraltı ve yerüstü altyapısını; açık alanları ve bahçeleri; arazi kullanımını ve alanın organizasyonunu; algılar ve görsel ilişkiler ile kentsel yapının diğer tüm unsurlarını içermektedir. Bunun yanında, sosyal ve kültürel uygulamalar ve değerleri, ekonomik süreçler ile çeşitliliği ve kimliğe ilişkin mirasın somut olmayan boyutlarını da içerir. Bu tanım, sürdürülebilir kalkınma çerçevesi içerisinde tarihî kentsel peyzajların belirlenmesi, değerlendirilmesi, korunması ve yönetimi için kapsamlı ve bütünleştirilmiş bir yaklaşıma temel sağlamaktadır" şeklinde tanımlanmıştır [13].

Kentsel peyzajlar önemli kültürel oluşumlardır. Duygusal ve pratik anlamda uyum sağlamanın, tarihi bilginin ve estetik dürtünün temel kaynağını oluşturmaktadırlar. Özel kurum ve kamu harcamalarının çoğunluğu doğrudan veya dolaylı olarak kentsel peyzajın yaratılması ve bakımı ile ilgili olup tarihi, coğrafi, mimari ve planlama çerçevesinden bakıldığında bu konudaki araştırmalar gelişmektedir. Artık bu bilgi birikiminin, şehirlerin yönetiminde karşılaşılan zorlukların, farklı disiplinler ve ulusal yaklaşımların, yenileme ve uyum sağlamanın döngüsel süreçlerinin anlaşılmasında kullanılmasına gereksinim vardır. İşte kentsel peyzaj bu ihtiyacı karşılamakta ve çok disiplinli ve çok uluslu bir yaklaşımla, inşa edilmekte olan çevrenin geçmişini, bugününü ve geleceğini temel akademik ve pratik konular çerçevesinde, kendi sahip olduğu kaynağı yansıtarak açıklamaya çalışmaktadır [14].

Kentsel alanlarda insanların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere organize olan kentsel peyzaj; çalışma, barınma ve dinlenme-eğlenme gibi sosyal etkinliklerin gerçekleştiği yapıların fizik mekândaki izdüşümlerinin, o kentin doğal peyzaj yapısı ve kültürel peyzaj yapısının kentin tarihsel boyutu ile birliktelikleri sonucu oluşan kompozisyona belli bir görüş açısıyla bakıldıklarında oluşan manzaranın tümünü ifade eden bir kavramdır [15].

Kentsel peyzaj kavramını doğada kendiliğinden var olan özelliklerin, kültürel peyzaj öğeleri ile bir araya gelerek kentin tarihsel boyutunu da içeren ve tüm bu birlikteliklerin birbirleriyle ve çevreyle olan ilişkilerinin kompozisyonu olarak tanımlayabiliriz.

Çubuk'a göre şu şekilde şematikleştirilebilir [9];

$$\text{DOğAL PEYZAJ} + \text{KÜLTÜREL PEYZAJ} = \text{KENTSEL PEYZAJ}$$

2.1.1. Kentsel Peyzaj – Doğal ve Kültürel Peyzaj İlişkisi

Kentsel peyzaj; doğal ve kültürel peyzaj öğelerinin oluşturduğu bir bütününün kentteki kompozisyonudur.

2.1.1.1.Kentsel Peyzaj- Doğal Peyzaj İlişkisi

Doğal peyzaj; evrensel güçlerin yüzyıllar boyu aktivitesi sonucu oluşmuş, insanın hiç değiştirmediği ya da çok az değiştirdiği kendi doğal desenini koruyan alanların görünümüdür. [12]

Doğal peyzajı oluşturan üç ana eleman vardır. Bunlar;

- Arazi ve arazi morfolojisi: Değişmeyen, stabil bir yapıya sahip olduğu kabul edilir ve peyzajın ana temelini oluşturur.
- Atmosfer ve atmosfer olayları: Hava, ışık, gölge, bulut, sis, sıcaklık, yağmur, illüzyon ve yansımalarla doğal peyzajı zenginleştirir.
- Flora ve fauna: Bunlar sürekli değişme ve olgunlaşma içindedir [16].

Kentsel peyzaj ve doğal peyzaj arasında sürekli bir bütünlük olması gerekir. Çünkü kentin bir doğal sit oluşturan arazi parçası üzerinde yer aldığını düşünürsek, yer aldığı bu arazi parçasının özellikleri de kent formunun başta gelen belirleyicisi olacaktır.

Bir site bakıldığında topoğrafyanın karakterleri şu şekilde özetlenmiştir:

- Arazi yüzeyi dalgalanmaları; dağ, tepe, vadi, eğimli ve düz alanlar gibi
- Su özellikleri; nehirler, dereler, göller, bataklıklar ve su akıntıları gibi
- Bitkiler; ağaçlar, çimler, ormanlar vb.
- Jeolojik biçimler; kayalıklar, çıkıntılar, kırılmalar, aşınmış kayalar vb. [17]

Doğal peyzaj elemanları ve özellikle topoğrafya, kentin imajının, kimliğinin ve silüetinin okunabilirliği açısından oldukça önemlidir. Bir kentin topoğrafik özellikleri kent silüetinin oluşmasında önemli bir rol oynar.

Edirne, topoğrafik yapısıyla silüetin algılanmasında avantajlı bir kenttir. Özellikle Selimiye Camii bulunduğu konum itibarı ile yüksekte kalmakta ve kentin neredeyse her noktasından görünerek, eşsiz bir kent silüetinin oluşmasını sağlamaktadır.

2.1.1.2. Kentsel Peyzaj- Kültürel Peyzaj İlişkisi

Peyzaj bir bakış açısı ile kültürel bir sürecin, yorumun sonucudur. Kültürel peyzaj; insani değerler sonucunda şekillenir. Bu aynı zamanda yaban hayatı kavramını da içinde barındırması gereken gerçek bir kültürel yapıdır [18].

UNESCO Dünya Kültürel Mirası Komitesi'nce hazırlanmış olan rehberde, kültürel peyzaj kavramı; “doğa ve insanın birleşerek ortaya çıkardığı işler bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Kültürel peyzajlar, insan toplumu ile zaman içerisinde, fiziksel koşulların ve doğal çevrenin sunduğu imkânların; sosyal, ekonomik, iç ve dış kültürel güçlerin sonucunda, yerleşim alanlarında ortaya çıkan evrimi tarif etmektedir. Bu tür alanların sahip olduğu; çarpıcı evrensel değerlerin, coğrafik-kültürel bölgelerinin yerinin ve bu tür bölgelerin belirleyici ve ayırıcı niteliklerinin saptanması gerekmektedir. Kültürel peyzaj kavramı, insan ve onun doğal çevresi arasındaki etkileşim sonucunda ortaya çıkan görünümünün tüm çeşitlerini içermektedir [19].

Kültürel peyzaj toplumların kültür birikimleri, yaşam tarzları, sosyal durumları vb. gibi kişisel istek ve gerekliliklerine göre farklılık göstermektedir.

İnsanlar kültürel çevrenin bir parçası olarak ortamı hem etkiler hem de ortamdan etkilenecek şekilde sürekli bir etkileşime girer. Bu etkileşim, insanın bulunduğu çevreyle dolayısıyla kültürel çevre ile ilişkisinin iki yönlü bir göstergesidir. İnsan çevresiyle ilişkilerinde kültür, iletişim aracı ve mekân belirleyici niteliği ile önemli rol oynamaktadır. Bundan da anlaşılacağı üzere kentsel peyzaj;

- Kentsel form ve mekânı belirleyici
- Kentsel çevrenin algılanması, yorumlanması ve tanımlanmasında bireysel; hatta toplumsal seviyede iletişim aracı görevlerini üstlenir [20].

2.1.2. Kentsel Peyzaj Bileşenleri

Kentsel peyzaj fiziki, sosyal ve kültürel çevre bütününden oluşmaktadır. Çubuk tarafından kentsel peyzaj bileşenleri şu şekilde sınıflandırılmıştır[9] (Tablo 2.1).

Tablo 2.1. Kentsel peyzaj bileşenleri

Fiziki çevre	Sosyal çevre	Kültürel çevre
Sit	İnsanlar	Anıtlar
Bina	Hareket halindeki	Tüm yapılar
Yeşil örtü	Çalışanlar	Reklam panoları
Ulaşım aksları	Sokak mobilyalarını kullananlar	Bina tarzları
Kent mobilyaları		İnsan giyimleri

Kentsel peyzajı özellikle tarihi çevreler söz konusu olduğu zaman o yerin kimlik ve anlam bağlamını anlamaya yardım eden bir kavram olarak tanımlayan Karaman'a göre ise kentsel peyzaj bileşenleri şu şekilde sınıflandırmıştır [21];

A-Topoloji (Mekansal düzenleme)

- Arazi yapısı
- Mekân (dağınık-toplu-sınırlı-açık)
- Yerleşme dokusu (geniş-dar-açık-kapalı)

B-Morfoloji (Değişken topoloji)

- Şekil-Fon Kuramı
- Bağlantılar kuramı
 - Kompozisyona bağlı
 - Grup forma bağlı
 - Megaforma bağlı
- Yerellik- Genius Loci Kuramı

Morfoloji tüm bu kuramların herhangi birinin çerçevesi içinde aşağıdaki örgüsel bileşenlere bütünüleşir.

- Bina biçimleri
- Malzeme, renk, ışık
- Çevresel örüntüler

C- Tipoloji (İşlevsel aktiviteler ve mekânsal bütünlük)

- Tip
- Aktivite örnekleri
- Dolaşım-ulaşım

Bir yerin kentsel peyzajını çözümleyebilmek için topoloji, morfoloji ve tipoloji gibi mekânın ruhunu yansıtan bu bileşenler dikkate alınmalıdır.

2.2. Kentsel İmaj

Kentsel imajı açıklamadan önce imajın tanımını yapmak gerekmektedir. Dilimizde “imaj”ın kelime anlamı “imge” ile eş tutulmakta, imge ise Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’teki anlamına göre, duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri olarak tanımlanmaktadır. Ancak imaj algılanan nesnenin bilince yansıyan benzeri olmaktan öte; hatırlama, anlama, kavrama gibi süreçlerle, kişinin birikimlerinin de katılımı ile kişiden ve geçmiş deneyimlerinden de etkilenir [22].

Kevin Lynch kentsel imgeyi (imajı) şu şekilde açıklamaktadır: “Bir kentin hareketli öğeleri ve özellikle de kentte yaşayan insanlar ve faaliyetleri, sabit fiziksel kısımlar kadar önemlidir. Bizler de bu manzaranın yalnızca birer seyircisi olarak kalmaz diğer katılımcılarla birlikte sahnede, gösterinin birer parçası haline geliriz. Bizlerin kent algısı genellikle bütüncül değildir. Daha çok başka endişeleri de içinde barındıran parçalı bir algıdır. Neredeyse her bir duyu için içine girer ve imge de bütün bunların birleşimidir” [23].

Kent peyzajı içinde kentsel imajın önemi büyüktür. İnsanların kent ile ilgili izlenimleri görünenin ötesinde değerler içerir. Örneğin hatıralar, deneyimler, koku, mit, mekân, kalabalık vs. kent ile ilgili değişik imajları oluşturur [24].

Kentsel imajlar yalnızca görsel değildir. Tüm duyu ve düşünceler bu imaja dahildir ve daha önce hiç yaşanmamış faktörlerden etkilenmektedir. İmaj farklı yaşta, eğitimde, hüner ve beceride, sosyo-kültürel değişkenlerde, toplumların ve bireylerin sembolik ve kurumsal değerlerinde, davranışlarında farklılıklar göstermektedir [25]. Her toplumda kültürel ve geleneksel farklılıklarla yaşanan toplumsal gerçekler, tarihi süreklilikte o toplumun belleğinde belli estetik değerler oluşturmaktadır ve bu değerler ile kent imajı biçimlenir. Kısaca kentsel imaj, kamusal bellekte saklanan her görüntüyü somutlaştıran bir nesnel işaretler bütünüdür [26].

Kentsel imaj başka bir değişle; kentin toplumsal, ekonomik ve fiziksel bünyesi ile mekânda ortaya çıkmış varlığıdır [27].

Kentsel imaj bir kentin kimliğinin oluşmasında en önemli özelliklerinden biridir. Bir kenti başka bir kentten ayırmakta ve o kentin ayrıcalıklı ve özgün olmasını sağlarken kentte yaşayanlar ve ziyaretçiler için kent hakkında olumlu duygular oluşturmaktadır.

Edirne kenti özelinde bakıldığında tarihi kent çekirdeği gibi bölgeler, taşdıkları önem açısından doğal- yapay kültürü, çeşitli fonksiyonları ve sembolik anlamları içeren karmaşık bir olgu bütünüdür.

Bu olgunun kentli tarafından açık ve net biçimde görülebilmesinin, anlaşılabilmesinin ve o mekanlarda bulunmanın sağlayacağı genel tatmin olma

duygusunun fiziksel ve psikolojik sağlık açısından önemi vardır. Kişi Şehirsel çevreyi gözlerken belirli öğelerin ağırlık kazanarak oluşturduğu imajını da belleğine yerleştirir. Bu öğeler kişiye, zamana, yere bağlı olarak değişirken oluşturulan imajlar farklı olur. Ancak belirli öğelerin etkisiyle belirli imaj yapılarının ortak yapıları oluşabilmekte ve kentsel çevrenin ortak imaj yapısının kurulmasına olanak sağlamaktadır [28].

2.2.1. Kentsel İmaj zellikleri

Kentsel imaj zellikleri Kevin Lynch'e göre ikiye ayrılır. Bunlar;

Okunabilirlik

Yerin ayrıntılı bir kalıbın içinde kümelendirilmesi ya da evre bileşenlerinin belirgin bir modele yerleştirilmesi anlamındadır. Dolayısıyla açık kent; çeşitli bölgeleri, yolları, meydanları, yapıları, simgeleri... kısacası imaj elemanları ile kolayca hatırlanabilen ve bu anlamda tanımlanabilen bir kenttir. Başka bir değişle açıklık, çevrenin karakteristik özelliklerinin bilinmesini, strüktürünün kavranmasını, sembollerinin fark edilmesini kolaylaştırdığından kaybolmayı önler hareket kolaylığı ve sürat ile gidilecek yerin çabucak bulunmasını sağlar, güven verir. Bu nedenle "okunabilir kent"; senkronik/eş zamanlı bir bağ ile geçmiş yaşamın anlaşılmasına, bugünün yapısal birliğinin oluşmasına, geleceğe yönelik tavırların belirlenmesine yardımcı olur. Böylece evresel deneyimi yoğunlaştırır, derinleştirir. Ayrıca bir gurur kaynağı olarak görsel kaliteyi, bağlılığı, koruma ve sürdürme eğilimini arttırır.

İmgelenebilirlik

Çevrenin biçimsel ve anlamsal boyutta imaj oluşturabilme olasılığının yüksek olması anlamındadır. Dolayısıyla "imgelenebilir kent";

- yer -konum
- görünüş -tasarım
- anlam –kullanım

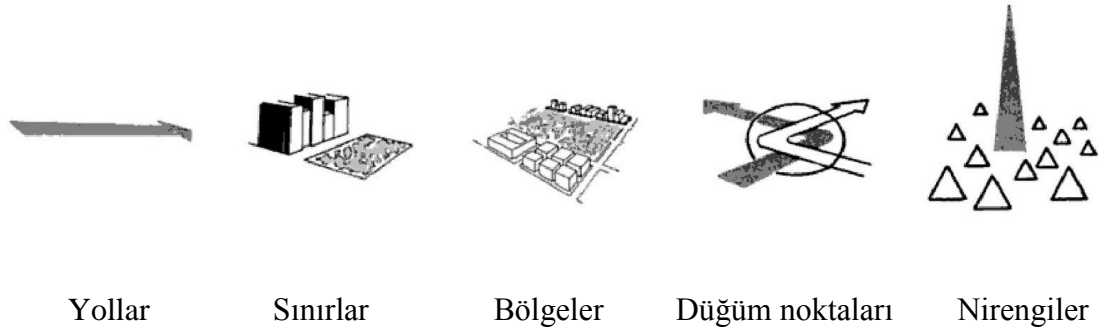
bakımından diğerlerinden-benzerlerinden farklıdır. İlginç görünür, dikkat çeker, kalitelidir. Bu nedenle okunabilir, kavranabilir, güven hissi verir, içinde rahatlıkla dolaşılabilir [29].

2.2.2. Kentsel İmaj Öğeleri:

Kentin karakteristiklerini etkileyen etkenler kenti oluşturan üçlü yapı olan sosyo-kültürel yapı, fiziki yapı ve ekonomik yapıdaki değişkenlerdir. Kültür yapısı içinde gelenekler toplulukları etkilemekte ve kentsel imajın oluşumuna doğrudan katılmaktadırlar. Bu etkileşimde iletişim etkin olarak yer almakta ve kültürel yapıda değişimlere neden olmaktadır. Değişimlerin yaşandığı kentsel mekânı oluşturan doğal ve yapay çevre elemanları da bu oluşumda yer almaktadır. Tüm bu faktörler bir arada, karşılıklı etkileşimlerde bulunarak kentsel imaj öğelerini oluşturmaktadırlar [30].

Kevin Lynch'e göre algılanabilir, net, okunabilir kent imajını yaratan beş öğe[29] (Şekil 2.1);

- 1) Yollar (Paths), insanları yönlendiren hareket kanallarıdır.
- 2) Sınırlar (Edges), fiziksel sınırlamalardır.
- 3) Bölgeler (Districts), çeşitli etkinliklerin süreklilik kazandığı mekânlardır.
- 4) Düğüm noktaları (Nodes), kesişim noktalarıdır.
- 5) Nirengi noktaları (Landmarks), çevreyi simgeleyen etkili yapılardır.

Şekil 2.1. Kent imajını oluşturan öğeler [29].

1)Yollar (Paths):

Yollar bireylerin genel, özel ve potansiyel hareketlerinin görüldüğü kanallardır. Bunlar sokaklar, caddeler, yürüyüş yolları, transit yollar, kanallar ya da raylı sistemler olabilmektedirler. Kenti tanımada ve algılamada en baskın öğelerdir. İnsanlar yollar boyunca, bu mekânları ve çevresinde onunla ilişkili öğeleri algılamaktadırlar [29].

Bir kentin imaj olgusunun gelişiminde yollar önemli rol oynamaktadır. Kent içerisindeki yollarda yer alabilecek bitkilendirmeler yollara devamlılık, yönlendirme, kötü görünüşleri gizleme, mekân oluşturma gibi özellikler katarlar. Ayrıca bina cephelerinin özellikli durumu, tarihi dokunun korunduğu yollar, yol imajını kuvvetlendirmekte kent hakkında olumlu düşünceler yaratmakta ve kente kimlik kazandırmaktadır.

2) Sınırlar (Edges):

Fiziksel olarak sınırların yapısına bakıldığında, kıyıları, akarsular, demiryolları, su kanalları ya da yüksek duvarlar gibi unsurlar kentte yer alan bazı sınır öğeleridir. Görüldüğü gibi sınırlar doğal ve yapay olmak üzere kendi içinde farklılaşmaktadır. İki farklı kentsel elemanı birbirinden ayıran veya sınırlayan bu unsurlar, iki farklı alanı doğrusal bir form etrafında birleştiren bir unsur olarak da görülebilirler[29]. Yanal referans görevi görürler. Etkisi güçlü sınırlar, görsel olarak belirgin olmalarının yanında sürekli bir forma sahiptirler ve geçit vermezler [23].

Sınırlar bölgelerin tanımlanmasında kullanılır. Sınırlar yollardan farklı olarak, iki farklı nitelikteki alan arasında sınır teşkil eden doğrusal nitelikteki elemanlardır [30].

3) Bölgeler(Districts):

Fiziksel olarak bakıldığında, bölgelerin birbirinden ayrılmasına yardımcı olan fiziksel karakteristikler sonsuz çeşitlilik içeren bileşenlerden oluşur. Bunlar doku, mekân, form, ayrıntı, sembol, bina, kullanım amacı, aktivite, oturanlar, baskınlık derecesi, topoğrafya gibi bileşenlerdir [30].

Kentsel olarak bakıldığında bölgeler bir kentin farklı parçalarını, bölümlerini oluşturmaktadırlar. Bölgeler gözlemciyi fiziksel ve zihinsel olarak içine alan farklı büyüklüklerde olmakla birlikte algılanabilir, ortak bir karaktere sahip kentsel bir imaj öğesidir [29].

Kent bazında bölgeler oluşumuna bakıldığında; mahalleler kentteki en somut bölge örneği olarak görülebilir.

4) Dügüm noktaları (Nodes):

Dügüm noktaları bireylerin kent içindeki toplanma ve dağılma noktalarıdır. Bunlar bir yerden diğereine geçişte, kavşaklarda, ulaşımın kırılma noktalarında, yolların kesişme ve toplanma noktalarında olabilmektedirler [29].

Meydanlar, yoğunluk merkezleri, toplanma merkezleri, terminaller, yoğun kavşaklar gibi mekânlar kentteki düğüm noktalarıdır. Dügüm noktaları kent imajında kavramsal olarak küçük noktalar olsalar da gerçekte büyük meydanlar, genişletilmiş doğrusal alanlar veya daha büyük ölçekte düşünüldüğünde tüm merkez bölgesini kapsayan büyük alanlar olabilirler [23].

Dügüm noktalarının oluşumunda belirli bir formun olması şart değildir; ancak daha tanımlı hale gelmesi ve etkisinin daha kuvvetli olması için gereklidir.

5) Nirengi noktaları (Landmarks):

Pek çok yerden görülebilen, referans olma niteliği taşıyan uzaktaki referans noktaları, kente yabancı olanların yönlerini tayin etmelerine yardımcı olur. Kimi referans noktaları tek oldukları veya izole halde buldukları için kuvvetsiz kalmış olabilirler. Bunlar zayıf referans noktaları olup, bütün içinde onları kaybetmemiz olasıdır. Yerel noktalar küme halinde hatırlanabilir. Tekrarlanmalarıyla bütün içinde birbirlerinin imajını kuvvetlendirmektedirler [29].

Kentsel imaj öğeleri, kentli tarafından kolayca algılanır, değerlendirilir ve kentin bir bütün olarak kavranmasında etkili olurlar. İnsanlar bu öğelerden çok sayıda ve çok farklı uyarılar alırlar. Ancak bu uyarılar öznedir ve algılayan bireylerin kişisel özelliklerine bağlı olarak değişim gösterirler. Her zihinsel imaj essiz ve nadirdir; ayrıca paylaşılmaz bir takım unsurlar içerir. Her kentsel yerleşmenin bir dizi imajı vardır. Bu imaj kent sakinlerinin zihninde canlandırılmış birden çok şema ve imajın bütününden oluşur. Buna göre bir kentin en az sakinlerinin sayısı kadar zihinlerde oluşturulmuş imajı vardır [31].

2.3. Kent Silueti

Kentsel peyzaj homojen bir mekânın çeşitli noktalarından algılanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Kent silüetleri ise kentsel peyzajın algılanmasını sağlayan en önemli peyzaj değerlerinden biridir.

Çubuk, kentsel peyzaj ve silüet ilişkisini bir kentsel peyzaj analiz yöntemine dayandırarak açıklamaktadır. Bu yöntemle kentsel peyzaj analizi iki şekilde ele alınabilir[9]:

- I. **“Kentsel Dış Peyzaj” (Silüet)** yaklaşımı; kentin üzerinde yer aldığı sitin dışından, kentin bütününe dair algılanan peyzaj değerleridir. Kısaca kentsel silüete ait algılanan görünümdür.
- II. **“Kentsel İç Peyzaj” (Kentsel morfoloji)** yaklaşımı; kentin içinde yürürken algılanan perspektiflerdir. İç peyzaj kavramı kentsel morfoloji ile biçimlenir.

Dış peyzaj ve iç peyzaj kombinasyonu bize toplam kentsel peyzaj kavramını vermektedir.

Silüet ve silüet hattı, genel tanımıyla yeryüzü ile gökyüzünün buluştuğu çizgidir. Günümüzde bu kelime yapıların gökyüzü ile kesiştiği hattı da anlatan bir tanım haline gelmiştir. Kent silüeti bir başka deyişle kent portresi farklı süreçlerin birikimi sonucu oluşur. Bu resim kentte yapılar arasındaki hiyerarşiyi ortaya koyar ve bu resmin içinde bulunan simge elemanlar kolektif bir yaşantının sembolleridir [4]. Silüetin kentin görsel olarak kavranabilmesini sağlayan bir yapısı ve niteliği bulunmaktadır. Silüet, yerleşim içinde bulunan topoğrafik yapının, bitki örtüsünün, kent imgelerinin, yapı tipolojisinin açık-kapalı kamusal alanların, kısacası bir kenti oluşturan doğal, mekânsal öğelerin ve bu öğelerin birbiriyle ilişkisinin algılanmasını sağlamaktadır. Kent silüetini oluşturan etmenler, aynı zamanda kenti anlatmaktadır [32].

Kentin silüetleri, toplumun tarihsel, sosyal, kültürel birikimlerini simgeler, ortaya koyar. Silüet kentin sembolik anlamlar taşıyan imgeleri, doğal güzellikleri, tarihi çevreleri kentin kimliği hakkında bilgi verir. Kentin silüetinde oluşan düzensizlikleri

belirlemek için çevreyi, fiziksel ve kültürel olarak değerlendirerek nasıl bir görsel niteliğe kavuştuğunu incelemek gerekmektedir [33].

Siluet, kent içinde yer alan simgesel elemanların, odak noktalarının yansıdığı bir olgudur. Kentin kimliğini yansıttığı gibi aynı zamanda kente kimlik de vermektedir. Bu simge elemanların siluet içindeki görsel üstünlüğünü korumak kentin kimliğini korumakla eşdeğerdir [34]. Sonuç olarak kent silueti doğal, kültürel, sosyal, mekânsal ve mekânı yönlendiren öğelerin oluşturduğu bir bütündür [23] (Şekil 2.2).

Şekil 2.2.: Silüetin gelişimine etki eden faktörler [32]

2.3.1. Kent Silüetine Etki Eden Faktörler

Doğal etmenler:

Doğal çevreyi yaratan öğeler, topografya, jeolojik durum, iklim, bitki örtüsü, su öğeleri ve bireyle çevre arasında oluşan etkileşim olarak tanımlanmaktadır. Yaşanılan çevreye insanların şekil vermesi gibi, çevre de insana şekil vermekte ve onun yaşayış biçimini etkilemektedir. Mekânın iklimi, topografyası, günlük yaşantıyı etkilediği gibi barınılan konutun niteliğini ve mekânsal seçimini, konumlandırılmasını da etkilemektedir. Mevcut doğal peyzaj elemanları da silüetin şekillenmesine etki etmektedir. Topoğrafik yapıya bağlı olarak yerleşmenin gelişimini sınırlayan doğal sınır öğeleri bulunmaktadır. Fiziksel mekân içinde yer alan koyular, vadiler, dağlar, yamaçlar, yeşil alanlar, akarsular vb. su öğeleri silüetin oluşumunda etkilidirler [23].

Silüetin algılanmasında özellikle bakılan noktanın yeri ve coğrafi özelliklerinin önemi büyüktür. Bir tepe noktasından, düzlük bir alandan veya su yüzeylerinden silüet farklı anlamlar kazanmakta ve değişim göstermektedir.

Sosyo-kültürel etmenler:

Kent dokusu dinamik bir olgudur. Kent toprakları üzerinde yaşayan farklı kültürler ve onların yaşayış biçimleri hem kenti şekillendirmekte hem de kente kimlik kazandırmaktadır.

Kent kimliğini yansıtan silüet, insanoğlunun yarattığı çevrenin içerdiği kültürel yapının yansımalarını da gözler önüne sermektedir. Bu kimliğin içinde yer alan yapıları inşa eden bireylerin zaman içinde bu yapılarla yaşayış biçimi şekillenmektedir. Silüette yer alan bu yapılar; içinde barınan toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel durumunu yansıtır. Kent içindeki kültürel ve sosyal farklılıklar, birbirinden bağımsız değişik kent dokularının meydana gelmesine neden olacaktır [35].

Kentlerin gelişim ve değişim süreçlerinde zaman içerisinde denetimsiz yapılan yapılar kent dokusunu ve kentlerin silüetlerini olumsuz etkilerken; aynı zamanda kentin sosyal, kültürel ve tarihsel dokusuna zarar vermektedir.

Mekânsal etmenler:

İnsanoğlunun doğal, toplumsal, sosyal, ekonomik ve teknolojik etmenlerle oluşturdukları mekânlar, o toplumun yaşayış biçimini de anlatmaktadır. Eski uygarlıklara ev sahipliği yapmış birçok kent, bu medeniyetlerden kalan tarihsel dokunun izlerini taşımaktadır. Zaman içinde gelişen bu tarihsel doku, kente özgün bir kimlik vermesi ve kültürel birikimi yansıtmışından dolayı, silüeti de etkileyen önemli bir faktördür [32].

Kenti anlatan ve kente kimlik kazandırıp ona şekil veren öğelerden biri de yapay çevrenin bir parçası olan anıtsal yapılardır. Anıtsal yapılar bir yerleşmenin oluşması için tetikleyici etkiler yaratma gücüne sahiptirler [35].

Mekânı yönlendiren etmenler:

Kenti ve silueti etkileyen bir başka unsur da mekânın oluşumunda rol oynayan ve mekânı yönlendiren etkenlerdir.

Fiziksel ve doğal koşulların biçimlendirdiği yerleşmeler zaman içinde planlama kavramının ve kent politikalarının gelişimi ile birlikte yeni biçimler kazanmaya başlamıştır. Mekânlara atanan fonksiyonlar, yapılaşma kısıtları ve yeni iskân alanlarının belirlenmesi gibi konuları da içeren planlama ve mevzuat, kentlerin genel görünümünü belirleyen yasal çerçevelerdir. Sanayileşmenin yayılması ve kent içinde olumsuz etkilerinin ortaya çıkması sonucu yaşanabilir bir çevre yaratma amacıyla gelişen planlama yaklaşımları kenti ve kent siluetini etkileyen önemli etmenler olmuştur [36].

Edirne gibi güçlü bir silüete sahip bir kent için silüetin korunmasına yönelik yönetim planları hazırlanmalı ve bu planlar yasal çerçevelerle koruma altına alınmalıdır.

Kent silüeti doğal, sosyo-kültürel, mekânsal ve mekânı yönlendiren etmenlerin oluşturduğu bir bütündür. Sonuç olarak, silüetin incelenmesi; kentsel peyzajı, kent kimliğini, kent imajını, kentin tarihi ve kültürel değerlerini ortaya koyan önemli bir kentsel peyzaj analiz yöntemidir.

2.4. Kent Kimliğinin Oluşmasında İmaj ve Kent Silueti

Kimlik, karakterin bir parçasıdır. Çünkü karakter, olumlu ve olumsuz tüm özellikleri; kimlik ise sadece ayrıcalıklı özellikleri yansıtır. Bu anlamda, ister yaratılmış ister üretilmiş olsun, tüm varlıkların bir kimliği vardır [37].

Her insanın, her oluşumun bir kimliği olduğu gibi; kentlerin de bir kimliği, kenti o kent yapan özellikleri vardır, olmalıdır. Kent için önemli olan; var olan, düşünülen, yakıştırılan; hatta yaratılan bir farklılığın saptanması ve bunun kentle ilgili “her şey”de özenle uygulanmasıdır [38].

Bir kentin kimliğinin oluşumu tarihsel bir olgudur. Kentin kimliği zamanla oluşmakta ya da değişebilmektedir. Hızlı değişim göstermeyen, uzun bir tarihsel geçmişi olan kentler, zamanın değişik katmanlarının üst üste birikmesiyle oluşmuş bir

kimliği oldukça iyi korumaktadır. Sürekli değişme halinde olan toplum ve insan ilişkileri bu kimliğin sürekli olarak yeniden tanımlanmasını ya da üretilmesini gerektirmektedir [39].

Kentlerde her an gözün görebileceğinden, kulağın duyabileceğinden fazlası vardır. Keşfedilmeyi bekleyen bir peyzaj bütünlüğü; manzaralar söz konusudur. Hiçbir şey kendi başına algılanamamakta; çevresiyle, kendisini oluşturan olaylar zinciriyle, geçmiş yaşantıların anısıyla ilintili olarak algılanmaktadır. Her yurttaşın, oturduğu kentten bir kesimiyle uzun süren bir ilişkisi olmuştur. Kentli bireyin o kentle ilgili imgesi anılar ve anlamlarla yüklü olmaktadır [40].

Kent kimliği, bir kenti diğer kentlerden ayırt etmeye, bir anlamda başkalaştırmaya yardımcı olan nitelikler ve kente özgü olduğu tartışma götürmeyen öğeler olarak tanımlanmaktadır. Burada önemli olan kentlerin kimlik değerlerini birbirleriyle karşılaştırmak yerine, her değerini kentin kendi tarihsel sürecinde değerlendirmektir.

Kent kimliği şu üç temel unsurdan oluşmaktadır [41]:

- Büyüyen ve her kent için önemli ve değişmez anlamlar ifade ederek değişik biçimlerde bireyin belleğinde ortaya çıkarak günümüze ulaşması; tarihselliği,
- Farklı kültürlerin etkisiyle eklemlenerek, sentezinin ortaya çıkması; sürekliliği,
- Belli dönemin siyasi, kültürel yapı ile yaşam biçimini temsil eden şekilde mekâna yansması; mekânsallığı ve belli bir mekân içindeki varlığıdır.

Kent imajını etkileyen kent kimliği; her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan; fiziksel, kültürel, sosyo – ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen; kentliler ve onların yaşam biçiminin oluşturduğu; sürekli gelişen, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkardığı anlam bütünlüğü olarak da tanımlanmaktadır [42].

Bir kent mekânının kimliği, o mekânın tüm fiziki ve beşeri özelliklerini içine alır ve her yaşanan toplumsal değişim, çevresel biçimlenmeler üzerinde de değişimlere neden olur. Böylece kentsel kimlik, doğal ve yapma çevre özellikleri arasındaki

etkileşimler ile insan davranışları ve yapısal biçimleri sonucu ortaya çıkar; kısacası uzun bir zaman dilimi içinde oluşur, gelişir, değişir ve sürekli olarak yeniden üretilir [37].

Silüet kent kimliğinin en önemli fiziki bileşenlerindedir. Silüet başlı başına bir kenti algılamamızı sağlar, belleklerde görüntü-imağ olarak yer eder.

Edirne kentinin en önemli imağ ögesi ve kent silüetini oluşturan simge yapısı Selimiye Camii, kentin kimliğinin en önemli belirleyicisidir. Ancak Edirne kent kimliği değerlendirilirken Selimiye tek başına düşünülmemeli; çevresindeki tüm kültür varlıkları, sokakları, kent dokusuyla ile birlikte bir bütün olarak düşünülmalıdır.

2.5. Kentsel Peyzaj ve Kent Silüetinin Sürdürülebilirliği

20. yüzyılın en önemli kavramlarından biri olan sürdürülebilirlik kavramı ilk olarak Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonunca Brundtland Raporu'nda kalkınma ile bütünleştirilerek “Bugünün gereksinmelerini, gelecek kuşakların gereksinmelerinin karşılanma yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlanmış; en yalın ifadeyle, çevre, kalkınma ve ekonomi üçgenindeki ilişkilerin belirleyicisi olmuştur [43].

Sürdürülebilirlik, sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlevini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketilmeden ya da yaşamsal bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden varlığını devam ettirmesini sağlamaktır[10]. Bir başka deyişle sürdürülebilirlik, devamlılık arz eden toplumsal, ekonomik veya ekolojik herhangi bir sistemin fonksiyonlarının kullanılan kaynakları bozmadan ve tüketmeden aralıksız olarak devam etmesini öngören, yüksek verimliliği hedefleyen anahtar bir kavramdır [44].

Kentler, hızla değişen ve gelişen merkezlerdir. Bu nedenle gelişimlerinin devamlılığının olabilmesi için geleceğe yönelik planlarının, politikalarının olması gerekir. Bu da ‘yenilikçi düşünen kent’, “sürdürülebilir kent” gibi kavramları ortaya çıkarmıştır [45].

Tuna ve Ceritli'ye göre, sürdürülebilir kent, üzerinde yaşayan nüfusun ihtiyaçlarının karşılanmasında, kentin hizmet kapasitesinin aşılmadığı yapılanma içinde,

nüfusun ve kentsel fonksiyonların, fiziksel, sosyal, ekonomik, kültürel ve hatta siyasal alanlarda kenti tehdit etmesi söz konusu değildir ya da bu tehditler en az düzeydedir [46].

Kentlerin sürdürülebilirliği, toplumların sürdürülebilirliği olarak tanımlanabilir. İnsan toplulukları, yaşadıkları mekândan birebir etkilenmekte, aynı zamanda etkilemektedir. Kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması, kentlerde yaşayan ve gelecekte yaşayacak olanların yaşam kalitelerinin yükselerek devamlılığın sağlanmasıdır. Sürdürülebilir kentsel gelişim, sürdürülebilir toplumsal kalkınmayla paralel olarak düşünülmelidir [44].

Bir kentin oluşması için bazı dinamiklere ihtiyaç vardır. Bu dinamikler coğrafi, kültürel, dini, askeri ya da ticari özellikler taşımaktadır. Bu özelliklerinin devamlılığı için ise işlevlerinin devamlılığı gerekmektedir. İşlevin devamlılığı için orada yaşayan nüfusun kültürünün devamlılığı gerekmektedir. Tekil anlamda yapının, genel anlamda kentin sürdürülebilirliğinden söz etmek mümkündür [33].

Kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için öncelikle kente kimlik veren karakteristiklerin korunması gerekmektedir. Kent silüeti bu karakteristiklerin başında gelmektedir. Belleklerde yerini oluşturan ve bizi kentsel peyzaj bütününe dolayısıyla kent imajına ulaştıran kent silüetinin sürdürülebilirliği ancak korunarak ve geliştirilerek geleceğe aktarılabilir.

BÖLÜM 3

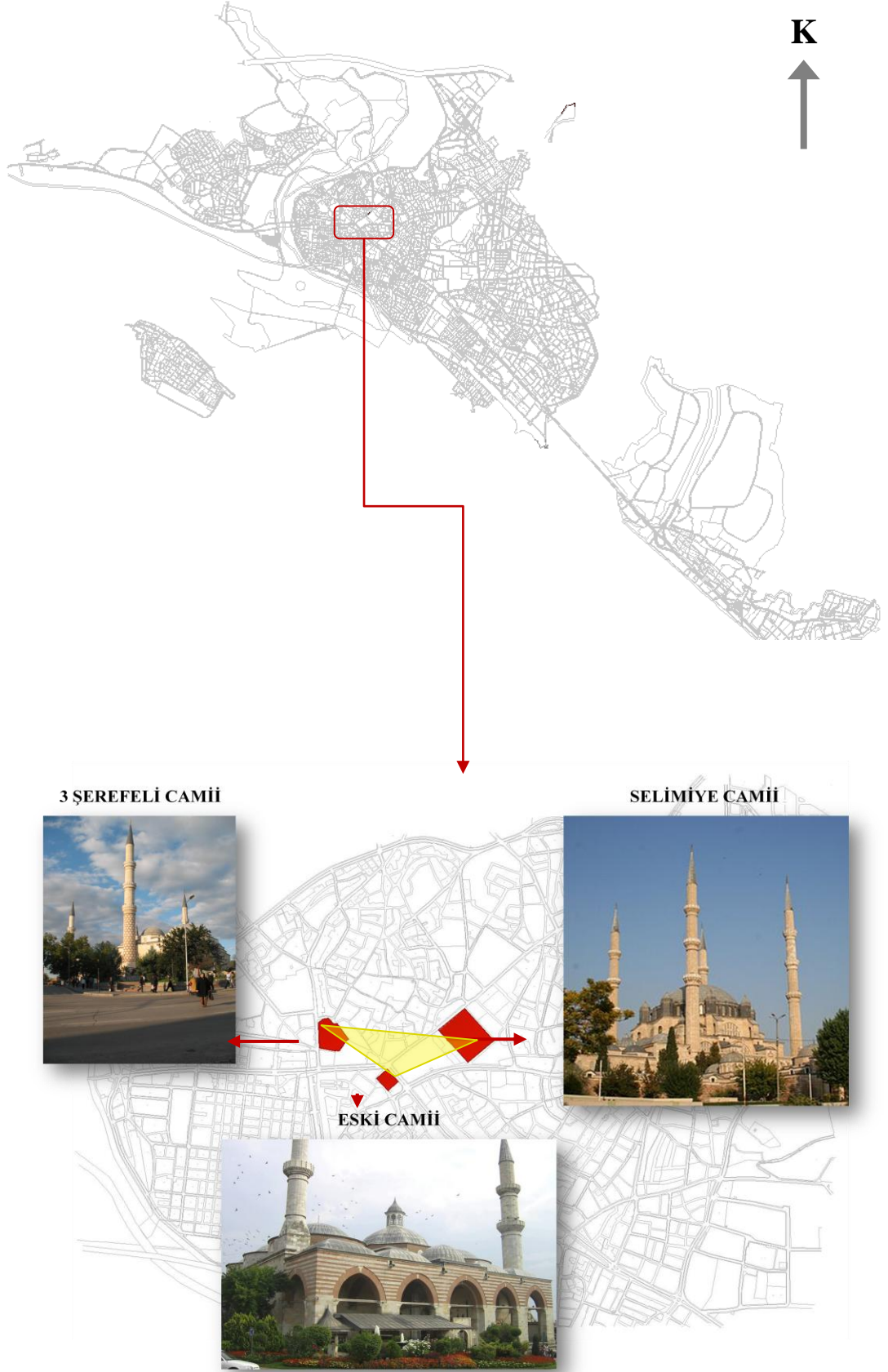
MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışma alanı olarak; Edirne tarihi kent merkezinde yer alan ve Edirne'nin simge yapıları arasında bulunan Selimiye Camii, Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii'nin oluşturduğu alan olan “üçgen bölge” seçilmiştir (Şekil 3.1).

Araştırmanın kaynak araştırmaları bölümünün materyalini, kentsel peyzaj, kent silueti, kent kimliği, sürdürülebilirlik ve kentsel imaj üzerine yapılan tez çalışmaları, ulusal ve uluslararası ölçekteki makale, bildiriler ve konuya ilişkin kitaplar oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları bölümünde ise seçilmiş olan imajlara ilişkin literatür bilgileri, araştırma alanına ait Edirne Belediyesi'nin İmar ve Şehircilik Birimi'nden alınmış haritalar, yerinde yapılan incelemeler ve fotoğraflar, yetkili kurumlardan elde edilen bilgiler ve internet ortamında elde edilen bilgiler materyali oluşturmaktadır.

Şekil 3.1. Araştırma alanının kent içindeki konumu

3.2. Yöntem

Tez çalışmasının yönteminin belirlenmesinde ilk olarak London Views Management Framework çalışması ve bu çalışma kapsamında hazırlanan rapor incelenmiştir.

London Views Management Framework:

Birçok tarihi değere sahip Londra'nın silüetinin incelenmesi için 1991 yılındaki imar planına ek olarak düzenlenmiş bir çalışmadır. Bu çalışmada bir model geliştirilerek, Londra'nın stratejik olarak önemli görünülerinin silüetlerini koruma altında tutma amaçlı değerlendirme sistemleri oluşturulup, önerileri getirilmiştir. Uzmanlar ve çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan gözlem ve incelemeler sonucunda 26 değerlendirme noktası belirlenip, bu noktalar Londra panoramaları, lineer akslar, nehirden bakış ve kentsel peyzajlar olarak sınıflandırılmıştır. Bu noktalar üzerinden Londra için stratejik önem taşıyan imajlardan olan St. Paul Katedrali, Westminster Sarayı ve Londra Kulesi'nin silüetlerinin görünürlükleri üzerine analizler yapılmıştır. Bu analizler yazılı belgeleme ve fotoğrafıma çalışmalarına ek olarak üç boyutlu modelleme ile desteklenmiştir. Yapılan analizler sonucunda kentin korunması gereken diğer imaj öğeleri de saptanmıştır. Yapılan bu çalışmada 26 değerlendirme noktası için yönetim planları hazırlanmış, kent için önemli olan bu imajların görünebilmesi ve değerini kaybetmemesi için yeni imar tekliflerinin bu yönetim planları üzerinden değerlendirilmesi ön görülmüştür [47].

Londra gibi birçok tarihi değere sahip Edirne içinde kent silüetinin korunması oldukça önemlidir. Hazırlanmış olan bu rapordan yola çıkılarak, Edirne tarihi çekirdeği içerisinde yer alan Selimiye Camii, Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii'nin silüetleri incelenmiştir. Öncelikle kent için önem taşıyan ve belirlenen imajları görüşü içine alan 20 değerlendirme noktası belirlenmiştir. London Views Management Framework çalışmasının raporunda yer alan silüet incelemesi için hazırlanan modeller incelenip, bu tez kapsamında ise bu modeller geliştirilerek yeni bir model önerisi getirilmiştir.

Hazırlanan analiz tablolarında;

A. Selimiye Camii

B. Üç Şerefeli Camii

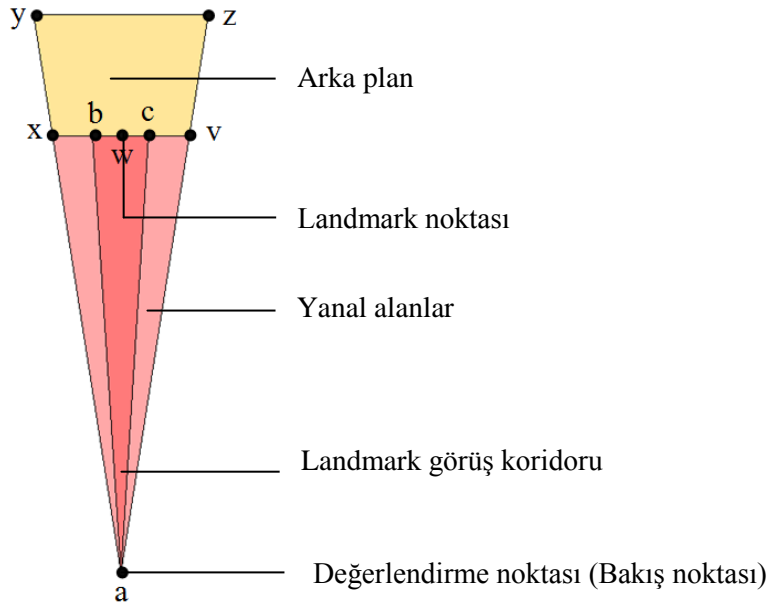
C. Eski Camii olarak gösterilmiştir.

Seçilen 20 değerlendirme noktası London Views Management Framework çalışmasında olduğu gibi [Ek-A];

- Edirne Panaromaları
- Kentsel Peyzaj
- Nehirden Bakış
- Lineer Akslar

olarak sınıflandırılmıştır.

Edirne Panaromaları: İncelenen imaj noktalarına uzaklığı 3 km'den fazla olan alanlar bu gruba dahil edilmiştir. Edirne panaromaları için İstanbul- Edirne istikametinden kente giriş yapılan D-100 karayolunun üzerinde 4 ve kentin en yüksek noktalarından biri olan Hıdırbaba mevkiinde ise 1 değerlendirme (bakış) noktası seçilmiştir. Değerlendirme noktalarından imajların silüetinin incelenmesi için geliştirilen Model 1 şu şekildedir;

Şekil 3.2. Model 1

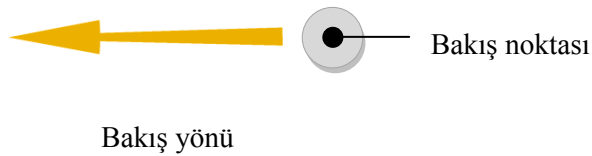
Oluşturulan model üzerinde a noktası değerlendirme noktasını, b ve c noktaları imaj ögesinin sınırlarını, x ve v noktaları yanal alanların sınırlarını, y ve z noktaları arka plan için ayrılan alan sınırlarını, w ise imaj ögesini göstermektedir. x-b ve c-v arasındaki mesafeler 10 ile 30 metre arasında değerlendirilmiştir (Şekil 3.2).

Kentsel Peyzaj: Edirne kent merkezinde önemli tarihi değeri bulunan açık hava müzesi özelliğindeki Şükrüpaşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi'nin bulunduğu alan ile araç trafiğine kapalı, kentin önemli rekreasyonel faaliyetlerinin gerçekleştirildiği Saraçlar Caddesi üzerinde değerlendirme noktaları belirlenmiştir.

Nehirden Bakış: Edirne kent merkezinin içinden Meriç, Arda, Tunca gibi önemli nehirler geçmektedir. Dolayısıyla birçok tarihi köprü bulunmaktadır. Bunlardan Kanuni Köprüsü, Fatih Köprüsü, II. Beyazıd Köprüsü, Gazimihal Köprüsü, Karayolları Köprüsü, Sedde, Tunca Köprüsü ve Meriç Köprüsü üzerinden değerlendirme noktaları belirlenmiştir.

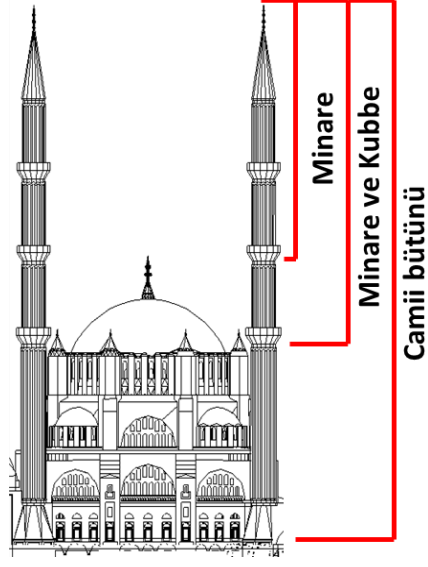
Lineer Akslar: İmajları doğrudan görüş içine alan seçilen camilerin yakın çevrelerinde yer alan kent için önemli olan noktalar üzerinde değerlendirme noktaları seçilmiştir.

Kentsel peyzaj alanlarından, nehirler üzerinden ve lineer akslardan yapılan incelemelerde aşağıdaki Model 2 kullanılmıştır (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Model 2

Çalışmanın sonuç bölümünde 20 değerlendirme noktasından yapılan 36 analiz çalışması doğrultusunda belirlenen imajların görünürlük analizi yapılmıştır. Bu analiz tabloları oluşturulurken camilerin değerlendirilen bölümleri şu şekilde sınıflandırılmıştır (Şekil 3.4.);

Şekil 3.4. Görünürlük analizindeki camilerin bölümleri

36 analiz sonucunda camilerin hangi bölümlerinin görüldüğü yüzde olarak ifade edilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler; elde edilen veriler ile literatür incelemelerindeki kriterler dikkate alınarak yapılmış olup, kent için genel ve değerlendirme noktalarının bulunduğu alanlara ilişkin özel öneriler getirilmiştir.

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA BULGULARI

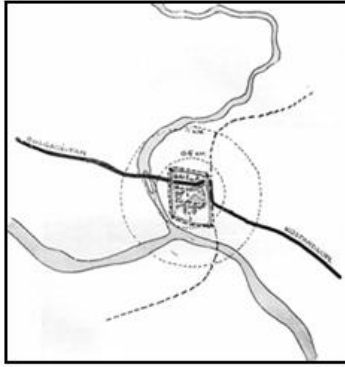
4.1. Edirne Tarihi Çekirdeği Oluşumu ve Önemi

Edirne; eskiçağlardan bu yana farklı sosyo-kültürel yapılara sahip toplumların yaşamasına ve çeşitli medeniyetlerin oluşmasına sahne olmuş bir kenttir.

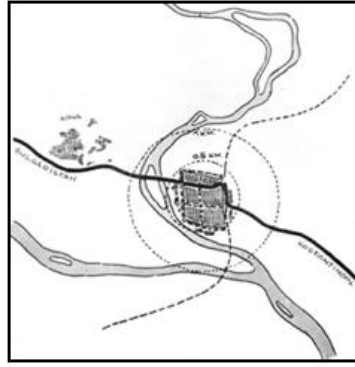
Edirne kentinin öncelikle fiziksel gelişim süreci incelenecek olursa, yapılan araştırmalara göre; kent ve çevresindeki ilk yerleşmelerin M.Ö. 5.yüzyılda, Trak kollarından Odrys'ler tarafından kurulan ve belirli süreler için konaklanan küçük yerleşmeler olduğu tespit edilmiştir [48]. M.Ö. 168'de Roma hâkimiyeti altına giren kentin ilk yerleşik düzeni M.S. 2.yüzyıla rastlamaktadır.

Kent, 2. yüzyılda Romalılar zamanında, yaklaşık 50 hektarlık bir alanda etrafı surlar ile çevrelenmiş bir Roma ordugâhı (Castrum) biçiminde (ızgara planına uygun olarak) düzenlenmiştir. Daha sonra Bizans hâkimiyeti altına girmiş ve Ortaçağ boyunca kale içinde varlığını sürdürmüştür [49] (Şekil 4.1).

1362 yılında kent Osmanlı topraklarına katılmış; 1365 yılında ise Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olmuştur. Bu gelişmeyle birlikte kent, kale dışına doğru büyümeye başlamıştır. Kale içindeki ızgara kentsel dokusuna karşın kale dışında organik kentsel dokuda gelişme göstermiştir (Şekil 4.2).

Şekil 4.1. 2. yüzyıl

Şekil 4.2. 14. yüzyıl

Şekil 4.3. 15. yüzyıl

Kaynak: Haritalar [48,50]

Kent, 15. yüzyılın sonlarında yaklaşık 350 hektara (Şekil 4.3); 17. yüzyılın sonlarında da 850 hektara ulaşmıştır (Şekil 4.4). Bu tarihten sonra Edirne, kuruluşunun başlarından 19. yüzyılın sonlarına kadar yaklaşık 750 hektara inmiştir (Şekil 4.5). Bu dönemde ve 20. yüzyıl başlarında yangın, sel, salgın hastalıklar ve istilalar sonucunda kent büyük ölçüde tahrip olmuştur. 20. yüzyılın ortalarında da yaklaşık 600 hektar kalmıştır (Şekil 4.6) [51].

Şekil 4.4. 17. Yüzyıl

Şekil 4.5. 19. yüzyıl

Şekil 4.6. 20. yüzyıl

Kaynak: Haritalar [50]

Günümüzde ise kent, daha çok doğu yönünde yapılan yatırımlar nedeniyle, doğu ve kuzey- doğu yönünde gelişme göstermiştir.

Tarihi çekirdek:

Tarihi merkezler ait oldukları dönemin günümüze yansımalarıdır. O dönemin mimari, kültürel, tarihi vb. değerlerinin günümüze aktararak kültürel süreklilik sağlanması ve bu alanların korunarak kullanılması çok önemlidir.

Edirne kenti tarihi çekirdeği (tarihi kent merkezi) metrekareye düşen tarihi eser sayısı bakımından dünyada sayılı şehirlerden biridir. Bu yüzden bu alanın korunması ayrı bir önem kazanmaktadır.

Edirne tarihi çekirdeği içinde birçok taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Bunlar; Makedonya Kulesi (10 yy.), Eski Camii (1402-1414), Bedesten (1422), Üç Şerefeli Camii (1438-1448), Ali Paşa Çarşısı (1569), Sokollu Mehmet Paşa Hamamı, Taşhan (16.yy 2. yarısı), Müşir Dairesi (Bugünkü Tümen Komutanlığı), Dar-ül Eytam Çarşısı (Mimar Kemalettin Bey'in binaları 1914), Belediye Binası (1898), Selimiye Camii (1568-1575), Peykler Medresesi ve Saatli Medrese (15yy.), Rüstem Paşa Kervansarayı (16. yy) Tahmis Hamamı (1525)'dir [52].

Çalışma kapsamındaki üçgen bölgeyi(Şekil 4.7.) oluşturan camilerden Edirne'nin Osmanlı tarihindeki özel konumuyla bütünleşen büyük sultan camileri içinde Yıldırım'ın oğullarına atfedilen Eski Camii, Bursa Ulu Camii gibi Osmanlı'nın ve İslam'ın Balkan fetihlerini simgeleştiren bir hükümdarlık yapısı olarak inşa edilmiştir. Balkanlardaki egemenliğin ifadesi olan ve Osmanlı mimarisinde yeni bir çağı açan ikinci cami, Edirne'yi başkent olarak tasarlayan II. Murad'ın yaptırdığı Üç Şerefeli Camii olmuştur. II. Selim'in camisi Selimiye ise imparatorluğun Avrupa'daki gücünün hala devam ettiği 16. yüzyılda, bu politik egemenliği vurgulayan son sultan yapısıdır [53].

Edirne tarihi kimliğini ve kültürel birikimini sürdürebileceği bir tarihi çekirdeğe sahiptir. İnceleme kapsamındaki her üç cami döneminin başyapıtlarıdır. Kent için çok önemli olan “üçgen bölge” ve çevresinde geleneksel dokuya zarar vermeden, sürdürülebilirliğini sağlayarak bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmalıdır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Araştırma alanı “üçgen bölge”

4.2. Siluet Kapsamında İncelenen Kentsel İmajlar

4.2.1. Çalışma Alanında İncelemeye Alınan Önemli İmajlar

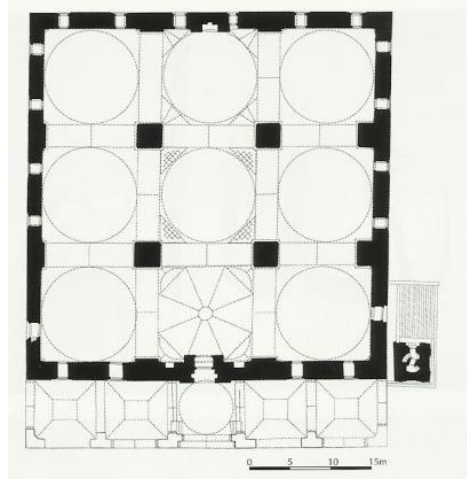
▪ ESKİ CAMİİ

Edirne’de Osmanlılar’dan günümüze ulaşmış en eski anıtsal yapıdır. Edirne’de zamanımıza ulaşmış ilk orijinal abidevi yapı olarak da bilinir. Bu aynı zamanda devletin büyümesinin de simgesidir. 1403’te Sultan I.Süleyman tarafından yapımına başlanmış, Çelebi Sultan Mehmet zamanında 1414’te bitirilmiştir [54].

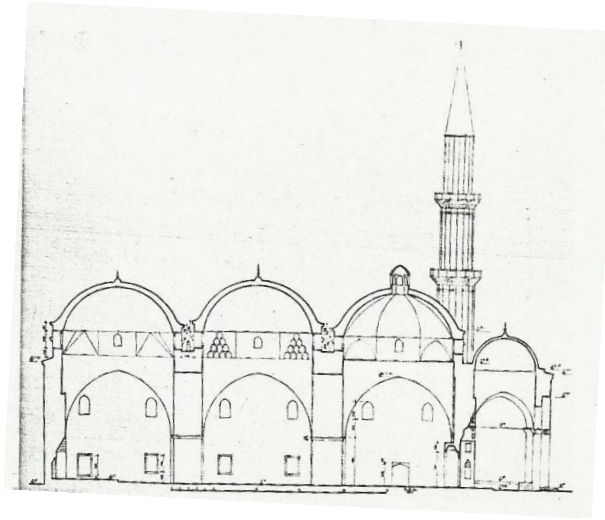
Eski Camii, mimari eserlerin çoğunlukla anonim olduğu bir ortamda mimarı ve kalfası tespit edilebilen nadir örneklerdendir. Batıya açılan kapının üzerinde Arapça düzyazı kitabede yapının mimarı el-Hac Alaeddin “iftiharü’s-sudur” tabiriyle övülmektedir. Aynı kitabenin devamında “amil” (uygulayıcı/kalfa) olarak, daha önce Mudurnu’daki Yıldırım Hamamı (1382/83) ile Bolu’daki Yıldırım Hamamı’nın (1388/89) kitabelerinden tanıdığımız Ömer bin İbrahim’in adı geçer [55].

Eski Camii erken dönem camileri arasında çok birimli camiler grubuna girer. Bağımsız öğelere sahip mekân birimlerden oluşan ve bazı kaynaklarda “çok kubbeli

camiler” olarak da anılan bu tür yapılar özellikle kalabalık yerleşim birimlerinin merkezlerinde, Cuma ve bayram namazlarında çok sayıda insanın ibadet edebilmesi için tasarlanmış; bu yüzden genellikle “ulu camii” olarak adlandırılmışlardır. Nitekim Eski Camii’nin halk arasında bu adla anıldığı bilinmektedir[55] (Şekil 4.8.).

Şekil 4.8. Eski Camii planı [60]

Şekil 4.9. Eski Camii kesiti [55]

Plan olarak merkezi kubbeyi taşıyan dört paye ile dört duvar üzerine dokuz kubbelidir. Orta eksendeki kubbeler, mihrap önünde prizmatik üçgenli, bunun önünde mukarnaslı tromplu, girişteki aydınlık fenerli kubbe ise düz tromplu olarak çeşitli, yanlardaki kubbeler ise normal pandantiflidir. Kalın payeler ve nispeten alçak kubbelerle karanlık ve ağır bir mekân etkisi bırakır. İçerideki ağır arkaik mimari, dışta son cemaat yeri ile biri tek diğeri iki şerefeli olan minarelerde dahi kendini gösteriyor.

Büyük kesme taşlardan belirsiz ve titiz bir işçilikle yapılmış, asıl binaya karşılık ortası kubbe yanları tekne tonozlarla beş gözlü son cemaat yeri, kesme taş ve tuğla sıralarından dekoratif olarak yapılmıştır. Buradaki giriş 18. yy. yapısıdır. Mermer portalin aşağı sarkan cüretli stelaktit grupları ve büyük kitabesiyle muhteşem bir ifadesi vardır. Renkli ve kemer taşları ve palmet süslemeleriyle batıdaki yan kapı da orijinaldir. Son cemaat yeri pencere söveleri de mukarnaslı ve palmetli olarak zengin süslemelidir [56] (Şekil 4.9.).

İç mekânda yalnızca dört paye oluşu yapıya ferah bir görünüm verir. Bu özelliğiyle Osmanlı mimarisinde mekânın birleştirilmesi yönünden yeni bir aşamayı oluşturur. Paye ve duvarlarda yer alan iri ak yazılar ve Barok süsleme, mekân etkisini zayıflatır. Camide süsleme yönünden en önemli bölüm minberdir [54].

Bursa Ulu Camii'nde olmayan son cemaat revakına burada yer verilmiş olması; taç kapısının kavsarasında, Osmanlı mimari bezemesinde daha önce görülmeyen, plastik etkisi güçlü mukarnas düzeninin kullanılması; mermer minberin yan yüzeylerindeki geometrik bezeme; kuzey duvarlarındaki pencerelerin mukarnaslı ve kemer dizeli söveleri; batı girişini kuşatan ve Suriye Memlûk üslubunu hatırlatan renkli taş kakmalar; aynı yöndeki minarenin kaidesinde gözlenen yeni oran ve ayrıntı arayışları, özellikle kaidenin içine yerleştirilen çeşme ve köşelerdeki silindir biçiminde, mukarnas konsollu ve konik külahlı çıkıntılar son restorasyon çalışmalarında ortaya çıkan özgün kalem işleri Eski Camii'nin ilginç yanları olarak kabul edilebilir [55] (Şekil 4.10).

Şekil 4.10. Eski Cami (Karakaya, 2013)

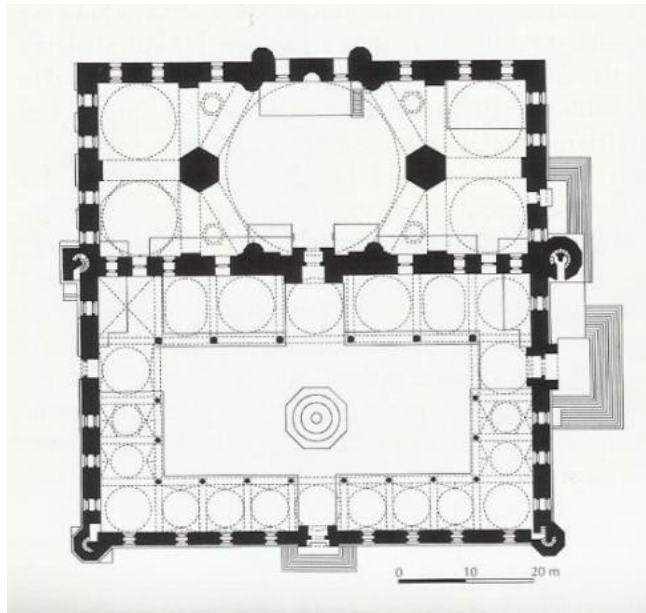
▪ ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ

II. Murat tarafından şehrin merkezindeki Üç Şerefeli Camii, iri kitlesi ve farklı biçimlerde tasarlanmış dört minaresiyle Edirne'nin silüetine damgasını vurmuştur. Yapıda çok sayıda Arapça düzyazı ve manzum kitabe bulunmaktadır. Harimin taç kapısı, taç kapının sağındaki tali kapı ve avlunun batı kapısı üzerindeki üç kitabede de bani olarak II. Murad zikredilmekte; ancak caminin yapımına ilişkin farklı tarihler verilmektedir: İlkinde inşa tarihi 849 (1445/46); ikincisinde başlama tarihi 841 (1437/38), tamamlanma tarihi 851 (1443/44), üçüncüsünde de başlama tarihi 847 (1443/44), tamamlanma tarihi 851 (1447/1448)'dir [55].

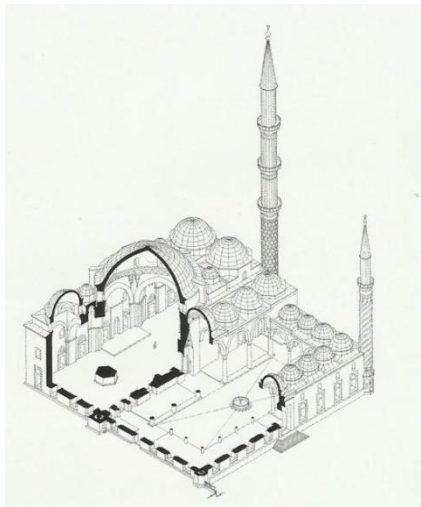
Selçuklu, Beylikler ve Erken Osmanlı dönemlerinde yaşamış diğer mimarlar gibi, Üç Şerefeli Camii'nin mimarı hakkında da bilinenler oldukça sınırlıdır. Edirneli Ruhi Çelebi, Tübingen'de bulunan yazma eserinde, II. Murad'ın Üç Şerefeli Camii'yi Mimar Usta Muslihiddin'e ısmarladığını belirtmektedir [55].

Mimar Sinan'ın altı köşeli veya sekiz köşeli şemaya uygun olarak dizilmiş payeler üzerine oturan tek kubbeli camilerine bir hazırlık mahiyetinde görülebilecek

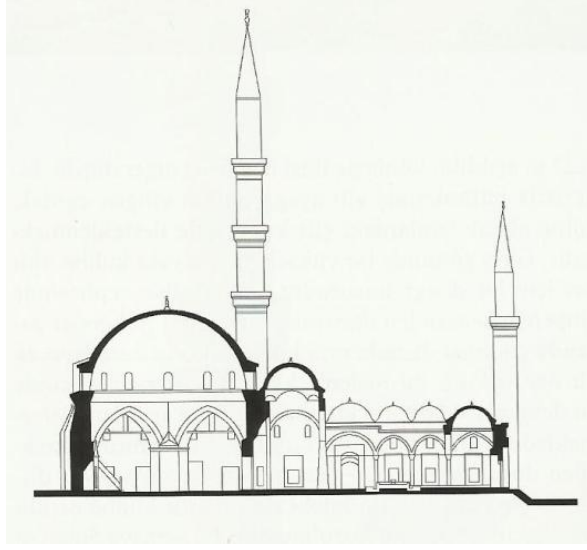
olan bu caminin planı (Şekil 4.11) ve yapısı Osmanlı mimarisi için büyük bir öneme sahiptir. Burada çok kubbeli cami sisteminde büyük bir yenilik yapılmıştır. Birbirine eşit dört köşe sahalar sistemi, ortaya altı köşeli bir kaide üzerine tahminen 24 metre çapında pandantifli kubbe ve bunun iki tarafına dört küçük orta kubbe yapılan sureti ile değiştirilmiştir (Şekil 4.12). Ortada duran altı köşeli iki muazzam payeden başka ikisi medhal ve ikisi kible duvarına bağlanan dört duvar payesi ancak iki köşeler ile dışarı fırlamaktadırlar. Yanlardaki ikişer kubbe ile orta kubbe arasında üçgen vaziyetinde kemer boşlukları küçük kubbelerle örtülmüştür. Böylece enine doğru dikdörtgen biçiminde uzanan mekân ideal bir cami planına uygundur [57] (Şekil 4.13).

Şekil 4.11. Üç Şerefeli Camii plan şeması [60]

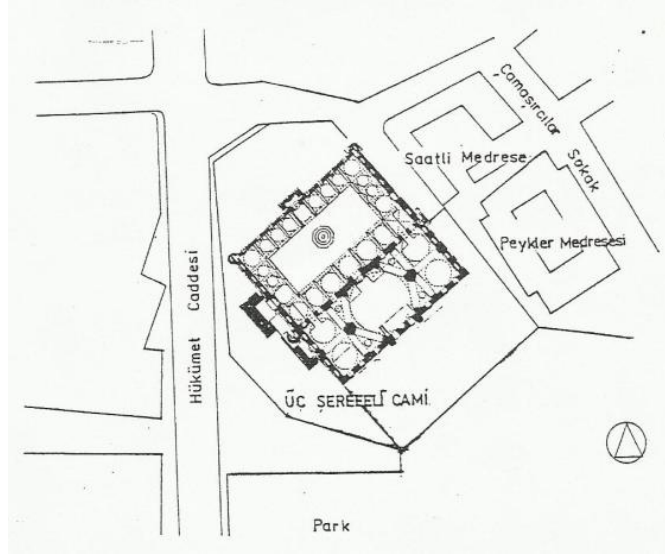

Şekil 4.12. Üç şerefeli camii perspektifi [60]

Şekil 4.13. Üç şerefeli Camii kesiti [60]

Üç Şerefeli Camii'nin avlusunun şekillenmesi de dikkat çekicidir. Burada ilk kez bir Osmanlı yapısında revaklı iç avluyla karşılaşmaktadır. Ayrıca avlunun köşelerine yerleştirilen dört minarenin yapıyla organik bir bağ kurmasına çalışılmıştır [58] (Şekil 4.14).

Şekil 4.14. Üç Şerefeli Camii vaziyet planı [57]

Bunlardan doğu tarafına düşen baklavalı ve çubuklu minareleri Gurlitt 18. yy yapısı olarak görmektedir. Fakat batı tarafındaki minareler karakteristiktir. Bunlardan kuzeye düşen burmalı minare bazı Selçuklu yapılarında ve Filibe'de İmaret Camii'ndeki gibi spiral olarak kıvrılmıştır [57].

Üç Şerefeli Camii'nin minareleri, konumları ve yapıyla bütünleşmelerinin yanı sıra sergiledikleri üstün inşaat tekniği, boyutları, oranları ve ayrıntılarıyla da çok önemlidir. Özellikle camiye ismini veren üç şerefeli minare, birinci şerefeye kadar üç, ikinci şerefeye kadar da iki merdivenli yolun birbirinden bağımsız olarak tasarlanmış olmasıyla minare tekniği açısından büyük bir yenilik getirmiştir. Ayrıca 67,75 m.'lik uzunluğuyla, aynı şehirde Selimiye Camii'nin 70.89 m.'lik minarelerinin inşa edilmesine kadar Türk mimarisinin en uzun minaresi olma ayrıcalığına sahipti [55].

İstanbul'un fethinden beş yıl önce tamamlanan Üç Şerefeli Camii, 1453'ten sonra tam anlamıyla bir imparatorluk niteliği kazanan Osmanlı Devleti'nin geçireceği bu önemli dönüşümün mimarideki yansımasıdır. Başka bir ifadeyle, Osmanlı kimliğinin mimari ve siyaset düzlemlerinde geçirdiği en önemli değişimler eşzamanlı olmuştur. Osmanlı mimarisinde Üç Şerefeli Camii'nin açtığı çığır -bugünkü adıyla klasik üslup çağı- gelişimini 1453'ten sonra payitaht sıfatını Edirne'nin elinden alan İstanbul'da sürdürecektir. Ancak ne ilginçtir ki klasik üslubun doruk noktası olan Selimiye Camii söz konusu üslubun doğduğu Edirne'ye nasip olmuştur [55] (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. Üç Şerefeli Camii (Karakaya, 2013)

▪ SELİMİYE CAMİ

1569-75 yılları arasında II. Sultan Selim'in emriyle inşa edilen ve Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" diye nitelendirdiği anıtsal yapı, teknik mükemmelliği, boyutları ve estetik değerleriyle döneminin ve sonraki zamanların en başarılı dini mimarlık örneklerinden olmuştur. Edirne'nin simge yapısı Selimiye Camii, kentin her yerinden algılanabilen dört minaresi, 31.5 metre çaplı, 43,28 metre yükseklikte görkemli kubbesi, şadırvanlı iç avlusu, yapıyı saran iki medresesi, arastası ve dış avlu duvarlarıyla halen etkin biçimde kullanılmaktadır [59].

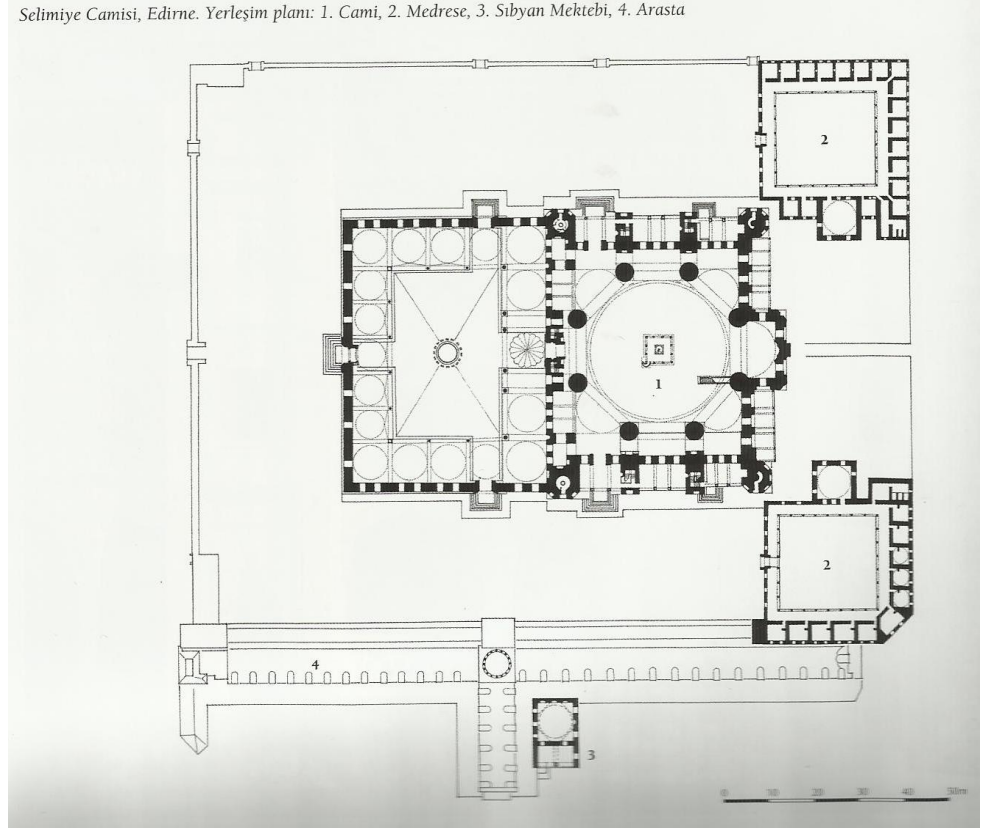
Çok uzaklardan camii, önce dört minaresi ile göze çarpar. Yaklaştıkça kubbe ile ahenkli bir bütün haline gelir. Dört kademe halinde cüretle yükselen yapı, kubbe ile sükûnet halini alır. Cepheler, nispetlerinin olgun güzelliği ile belirir. Öne fırlayan çörtlenler, pencere alınlıklarına ve uygun yerlere konulan renkli taş süslemelerle, panolar, kemerlerdeki renkli taşlar ve kemer şekilleriyle açıklıkların değişmesi cepheyi optik bakımdan canlandırmaktadır [56].

Camide, mimari gibi diğer sanatlarda en parlak devrini yaşamaktadır. Yekpare, taş minber, ince işçiliği, büyüklüğü ve güzelliği bakımından benzerlerinden çok üstündür. Mihrap tarafında duvarlar, minberin arkası ve külahı, alt kat pencerelerinin alınlıkları, cazip bir çini dekoru ile kaplıdır. Mihrap duvarındaki büyük çini panoların renk ve kompozisyonları şaheserdir [56].

Çok uzaklardan dört minaresi ile göze çarpan yapı, kurulduğu yerin seçimiyle Mimar Sinan'ın aynı zamanda usta bir şehircilik uzmanı olduğunu da göstermektedir. Kesme taştan yapılan cami iç bölümüyle 1.620 m²'lik, tümüyle 2.475 m²'lik bir alanı kaplar. Mimarlık tarihinde en geniş mekâna kurulmuş yapı olarak nitelenen Selimiye Camii, yerden yüksekliği 43.28 m. olan, 31.30m. çapındaki kubbesiyle ilgi çeker [54].

Selimiye Camii, Sinan'ın yazılmamış mimari kuramının uygulamasıdır. Bu yapıda Sinan'ın büyük sanatçı olarak mimari mesajını ve genelleyerek, Osmanlı kültürünün en büyük mimari göstergesini buluyoruz. Eğer Osmanlı kültürünün sentetik niteliğini temsil edecek maddi bir örnek aranırsa bunu Selimiye'den daha iyi temsil edecek hiçbir nesne yoktur [60].

Selimiye külliyesi, dikdörtgen bir dış avlu ile içinde toplanan cami, medrese ve darühadisten oluşmaktadır. Dış avlunun batı kenarını boydan boya kaplayan arasta, camiye gelir sağlamak amacıyla, Sultan III. Murad tarafından, Mimar Davut Ağa'ya inşa ettirilmiştir [61] (Şekil 4.16).

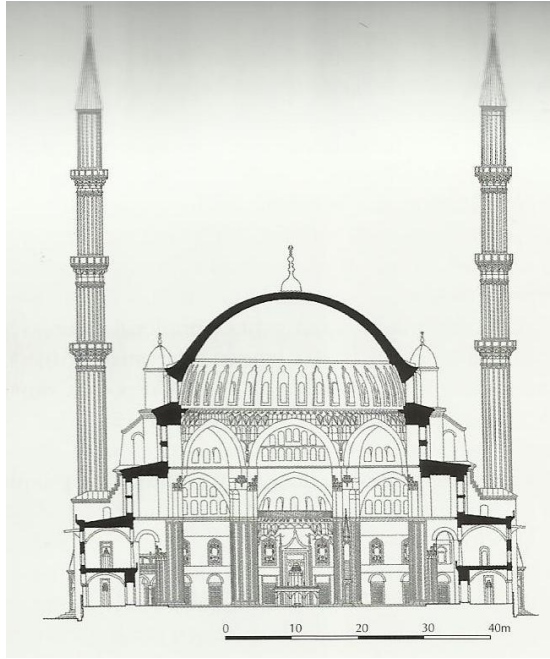
Şekil 4.16. Selimiye Camii vaziyet planı [60]

Caminin avlu ve harimi, yaklaşık birbirine eş iki dikdörtgen alandan oluşmaktadır. Avlunun kuzey cephesinde, revak birimlerinden her birine, bir altta diğeri üstte iki pencere açılmışken, doğu ve batı kenarlarındaki her bir revak biriminin iki altta, iki üstte olmak üzere dört penceresi vardır. Revakın kuzey kenarındaki kubbeler küçük, doğu ve batıdakiler biraz daha büyük inşa edilmiş; son cemaat yerine ise en büyük kubbeler yerleştirilmiştir. Son cemaat yerinde, harim taç kapısı önünde yer alan kubbe dıştan ve içten yivlidir ve diğerlerinden daha yüksektir. Burada kubbeye geçiş, mukarnaslı dolgularla sağlanmıştır. Son cemaat yeri orta kubbесinin iki yanında dikdörtgen birimler birer manastır tonozu ile örtülüdür. Bu nedenle son cemaat yerinin

avluya bakan açıklıkları bir geniş, bir dar, bir geniş vb. şeklinde dönüşümlü olarak düzenlenmiş durumdadır. Son cemaat yeri sütunlarının ve bu sütunları harim kuzey duvarına bağlayan kemerlerin, harimdeki desteklerin hizasına denk getirildiği dikkat çekmektedir [61].

Selimiye çeşitli bağlamlarda simgeleşir: Mimari tarihinde Doğu rasyonelini temsil eder. Çünkü strüktürel manipülasyonun maharetine rağmen, sonuçta, ilk Sasani tromplu kubbesinin genel şemasına sadık kalmaktadır. Selimiye Sinan'ın üslubu için de bir simgedir. Bir yandan onun Doğulu şemalara kendini yakın hissettiğini, öte yandan köşelere yerleştirilen dört minarenin pekleştirdiği simetri ile de Akdeniz'in öte tarafında oluşan akımların eğilimlerine yabancı olmadığını gösterir [60] (Şekil 4.17).

Selimiye bize bütün Sinan öğretisini özetler ve onun bıraktığı en açık sanat mesajıdır. Sinan'ın yapıtının dünya tarihinin en saf kubbeli yapı üslubu olduğunu vurgulayabiliriz. Uzak simgeli çağrışımlar içinde geleneksel mimarinin en yaygın örtü ögesi kubbe, üstelik biçimini özel olarak vurgulamak için hiçbir özel çaba göstermeden, bir üslup yaratıcısı olmuştur [60] (Şekil 4.18).

Şekil 4.17. Selimiye Camii kesiti [60]

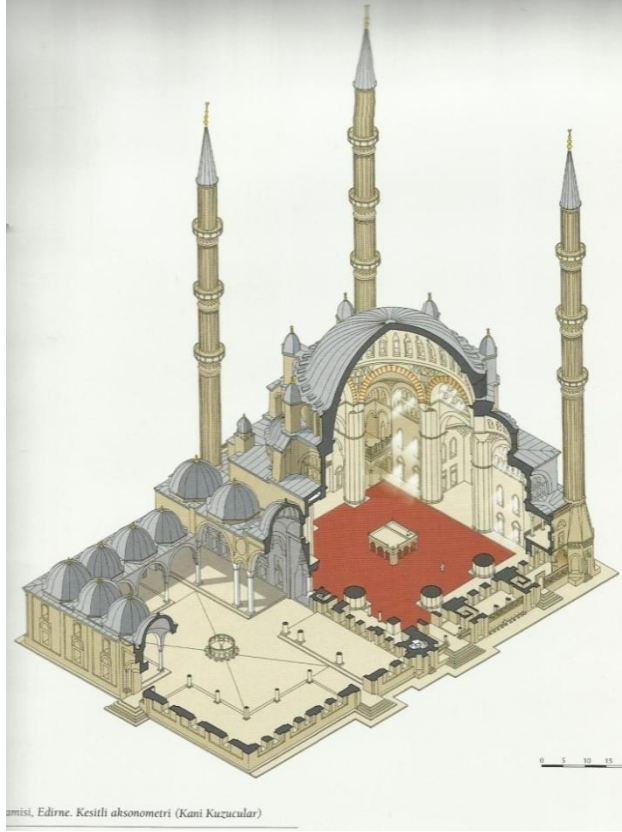

s.304-305) Selimiye Camisi, Edirne. Avlu
Sol] Selimiye Camisi, Edirne.
Üst] Selimiye Camisi, Edirne. Kesit
Alt] San Pietro, Roma. Kubbe kesiti

Şekil 4.18. Selimiye Camii kesiti ve kubbe detayı [60]

Osmanlı mimarisi, İslam kültürü içinde, Yeniçağa ulaşan tek mimaridir. Selimiye sadece Sinan'ın ve Osmanlı mimarisi tasarımının ulaştığı en yüksek nokta olarak kalmaz. O, Osmanlı kültüründeki rasyonalizasyonun en üst aşamasıdır. Dünya mimari tarihinde de kubbeye bağlı mekân yapısının, sanayi öncesindeki en büyük aşamasıdır. Bu saptama Osmanlı mimarisinin ve Sinan'ın dünya mimarlık tarihindeki yerini belirlemektedir [60] (Şekil 4.19,20).

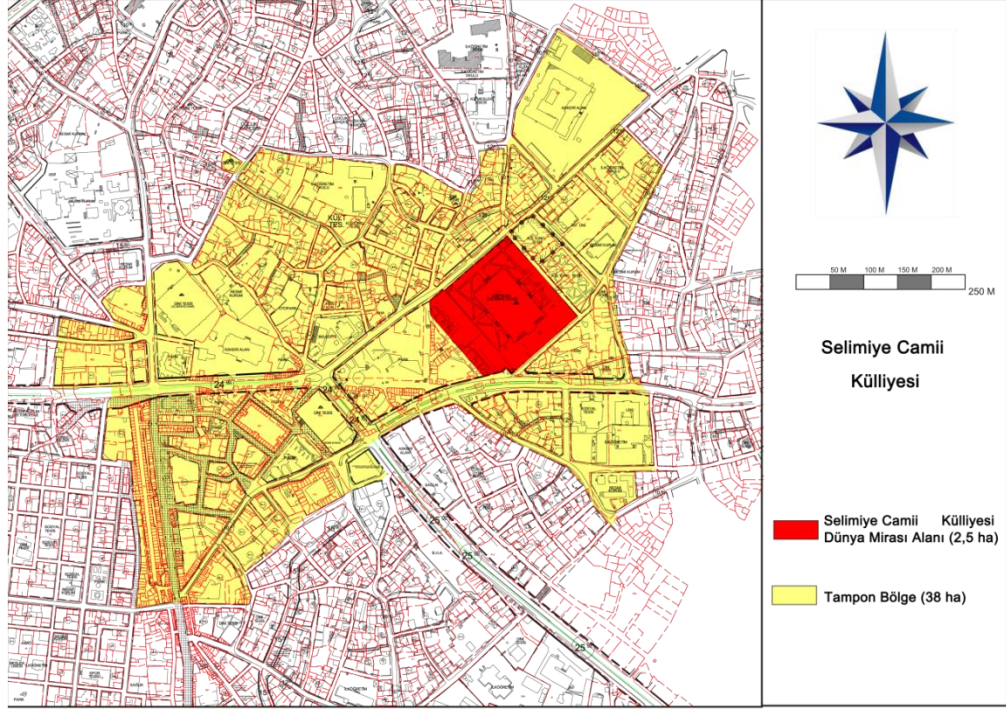
Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi, UNESCO Dünya Miras Komitesi'nin 19-29.06.2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen 35. Dönem Toplantısında alınan 35 COM 8B.37 sayılı karar ile 1. ve 4. kriterler kapsamında kültürel varlık olarak Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmiştir [62]. Ayrıca Edirne Belediyesi Unesco Alan Yönetim Ofisi tarafından Selimiye Camii Külliyesi Dünya Mirası Alanı tampon bölgesi ve bunların alt bölgelerini içeren kapsamlı bir çalışma hazırlanmıştır (Şekil 4.21,22).

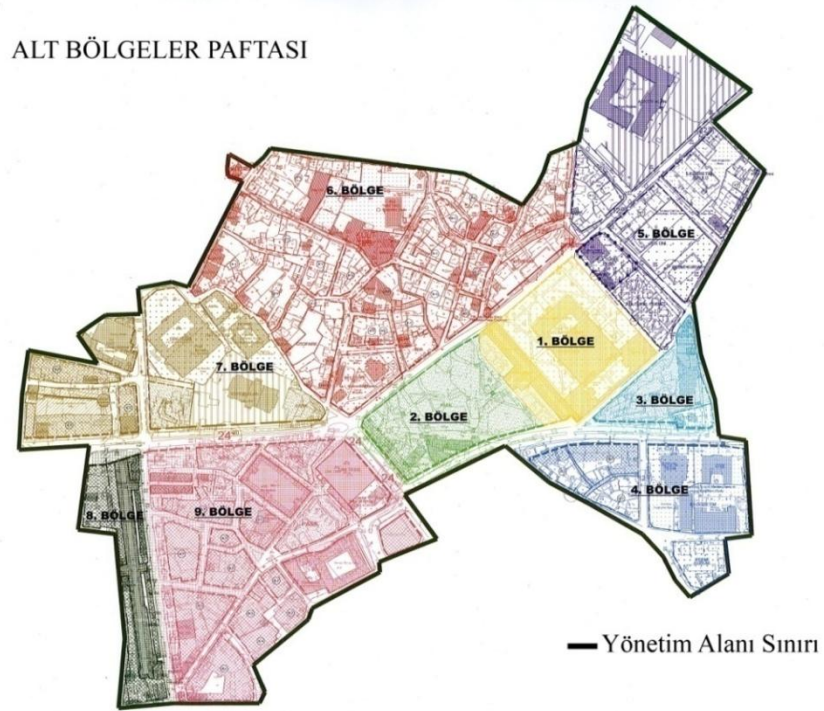
Şekil 4.19. Selimiye Camii perspektifi [60]

Şekil 4.20. Selimiye Camii (Karakaya, 2013)

Şekil 4.21. Selimiye Camii Külliyesi Dünya Mirası Alanı ve tampon bölge [Edirne Belediyesi Unesco Alan Yönetim Ofisi]

Şekil 4.22. Selimiye Camii Külliyesi alt bölgeler paftası [Edirne Belediyesi Unesco Alan Yönetim Ofisi]

4.2.2. Çalışma Alanındaki Diğer İmajlar

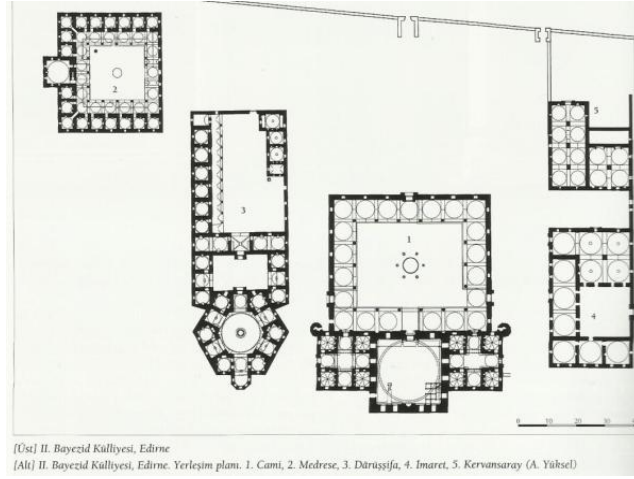
▪ II. Beyazıd Külliyesi:

II. Beyazıd'ın 1484'te Eflak seferi için Edirne'den geçerken Edirne'nin bir darüşşifaya gereksinimi olduğunu söyleyerek büyük bir külliye inşasını başlatması, iki olguyu kanıtlar: Birincisi, Edirne'nin Osmanlı'nın politik yaşamında önemini korumasıdır. İkincisi, birçok sosyal işlevi bir araya getiren külliye kavramının sultanlar tarafından birincil kent ögesi olarak görülmesidir [60].

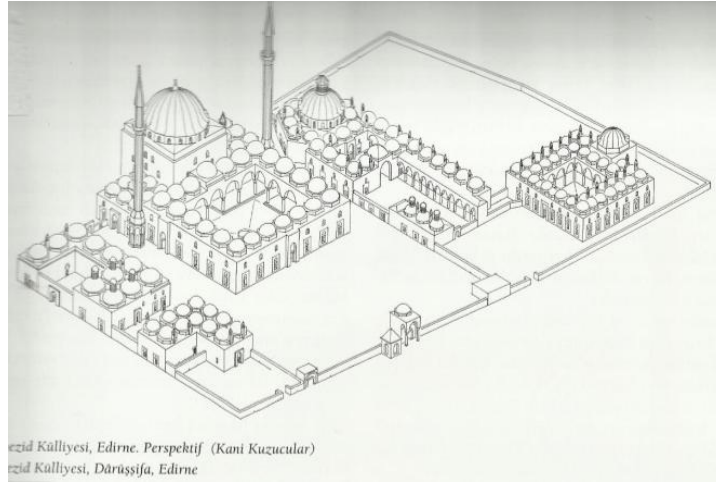
II. Beyazıd Külliyesi 1484-88 arasında Mimar Hayrettin'in eseri olarak meydana getirilmiştir. Cami, imaret, hastane, medrese, hamam, mutfak ve erzak depolarından ibaret yapılardan oluşan kompleks, 15. yüzyılın en büyük dini sosyal kuruluşlarından biridir [56] (Şekil 4.23).

Caminin batısında Darüşşifa ve Tıp Medresesi bulunmaktadır. Darüşşifa büyük kubbeli bir bölüm ve çevresindeki altı küçük kubbeli oda ve beş sedirli sofadan oluşmaktadır. Ortası açık büyük kubbenin altında şadırvan vardır. Taban mermerdendir. Revaklarla çevrili ön avlunun yanlarında akıl hastalarının iyileştirildikleri kubbeli hücreler bulunmaktadır. Avlunun köşesinde mutfak ve çamaşırhane bölümleri vardır. Kuzeybatı köşesindeki tıp medresesinde, revaklı avlunun çevresinde kubbeli 18 öğrenci hücresi, büyük kubbeli dersane ve ortada şadırvan yer alır [54] (Şekil 4.24).

Külliye'nin darüşşifa bölümünün Trakya Üniversitesi bünyesinde Sağlık Müzesi'ne dönüştürülmesi çalışmalarına 1993 yılında başlanmış olup Trakya Üniversitesi Senatosu'nun 19 Mart 1997 tarihli toplantısında "Trakya Üniversitesi Sultan II. Beyazıd Külliyesi Sağlık Müzesi"nin kurulmasına oy birliği ile karar verilmiştir. Kültür Bakanlığı'nın 11.04.1997 tarihli onayı ile de müze resmi hüviyetini kazanmıştır [63].

Şekil 4.23. II. Beyazid Külliyesi planı [60]

Şekil 4.24. II. Beyazid Külliyesi perspektifi [60]

- **Eski Edirne Sarayı:**

II. Murad, Tunca üzerinde Tavuk Ormanı ya da Sarayıçi denilen Tunca Adası üzerinde 1450 (H.854) yılında bugün olmayan bir köşk yaptırmıştır. Fakat Sarayı Cedid-i Amire'nin en eski yapıları Fatih döneminden kalmıştır. Edirne Sarayı'nın asıl kurucusu II. Mehmed'dir. Edirne Sarayı İstanbul saraylarından önce yapılmaya başlanmıştır. Edirne Sarayı'nın en ilginç özelliği çevresinde sur olmamasıdır [60] (Şekil 4.25)

Edirne Sarayı, İstanbul Topkapı Sarayı'nın, daha geniş sahada, dağınık bir şekilde olup teşrifat değişmediği için saray taksimatı aynen devam ettirilmiştir. Büyük kapılardan girilen geniş avlular etrafında köşkler, kasırlar, harem daireleri ve çeşitli dairelerden meydana gelen Edirne Sarayı sahası, bugün tarla olmuştur. Köprülerden başka yalnız 4 harabe hazin bir hatıra olarak ayaktaadır (Şekil 4.26). Bunlar, Eski Saray'ın en gösterişli yapısı Cihannüma Kasrı'nın duvarlarından parçalar, yanında Kum Kasrı'ndan tek kubbeli bir hamam kalıntısı, daha solda yuvarlak kemerli büyük kapı Bab-ül Saade'dir. Sekiz kubbeli harabe, Madbah-i Amire'dir [56].

Şekil 4.25. Eski Edirne Sarayı [64]

Şekil 4.26. Günümüz Eski Edirne Sarayı kapısı (Karakaya, 2013)

- **Adalet Kasrı**

1562 yılında Kanuni Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan Adalet Kasrı, Selçuklu Mimari tarzında ve taştan inşa edilmiştir. Bu kasır, Bakanlar Kurulu (Divan-ı Hümayun) ve Yargıtay olarak kullanılmıştır. İlk katında şerbethane, ikincisinde divan kâtipleri, en üst katta da divan heyetinin toplandığı mermer salon bulunmaktadır. Divan heyetinin toplandığı salonun ortasında Edirnekâri mermer bir havuz ve köşede kafes arkasında padişahın tahtı yer almaktadır [54] (Şekil 4.27).

Şekil 4.27. Adalet Kasrı (Karakaya, 2013)

- **Şükrüpaşa Anıtı**

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Edirne'nin savunulması amacıyla inşa edilmiş olan 30 tabyadan bir tanesidir.

Tarihe Edirne Müdafii olarak geçen, merhum Mehmet Şükrü Paşa adına yapılan anıtın ilk temeli 22 Haziran 1984 yılında atılmış; ancak yapı belli bir seviyeye geldiğinde, mühendislik hataları nedeniyle çökmüştür. 14 yıl bu durumda kalan anıt, dönemin askeri komutanları Çetin Erman ve Zafer Özer Paşalarca yeniden ele alınmış; yeni bir proje çerçevesinde 4 ay içinde tamamlanarak 27.07.1998 tarihinde açılışı yapılmıştır. 31 Temmuz 1998 tarihinde Mehmet Şükrü Paşa'nın naaşı İstanbul Merkez Efendi Mezarlığı'ndan alınarak anıt mezara nakledilmiştir. Anıt kompleksinin 16 bin

m²'lik bölümü Anıt; 3 bin m²'si oturma grupları ve otopark, 10 bin m²'si ise yeşil alan durumundadır [54].

▪ **Karaağaç:**

Edirne kent merkezinin güney batısında yer alan Karaağaç mevki, Tunca Köprüsü ile başlar. Tunca Köprüsü'nün ardından Bülbül Adası'na varılır ve bu alanın sınırı Meriç Köprüsü'dür. Kentin önemli rekreasyonel alanlarından olan Söğütlük-Kent Ormanı bu alandadır. Karaağaç'ın sonunda ise Eski Edirne Gar Binası, nostaljik tren, Lozan Anıtı ve Lozan Müzesi bulunmaktadır.

▪ **Kırkpınar:**

Başlangıcı Edirne'nin fetih tarihi olan 1361 yılı olarak kabul edilen Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri yüzyıllarca kuşaktan kuşağa aktararak günümüze ulaşan büyük bir spor ve kültür etkinliğidir. Tamamen Türklere özgü olan yağlı güreşin tarihi daha eskilere, doğudan batıya göç eden Türklerin Bizanslılarla karşılaşmalarına dayanır [65].

Edirne'de her yıl düzenlenen Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali, geçmiş yüzyıllara uzanan bir dizi ritüelin birleşiminden oluşan geleneksel bir uygulamadır. XIV. Yüzyılda Rumeli'de doğup, günümüze kadar uzanan geçmişiyle dünyanın en eski güreş festivalidir.

Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, 2010 yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi'ne girmiştir. Bu festival Edirne'nin önemli mesire yerlerinden biri olan Sarayıçi'nde yapılmaktadır. Edirne için oldukça önemli olan bu festivalin yapıldığı alan kentin imaj öğelerinden biridir.

4.3. Siluet Kapsamında İncelenen Kentsel İmajların Değerlendirilmesi

4.3.1. Değerlendirme Noktalarının Tanımı

İnceleme kapsamındaki değerlendirme noktalarının Edirne panoromaları, kentsel peyzaj, nehirden bakış ve lineer akslar olarak sınıflandırılması ve bu noktaların kent içindeki konumlarına ait tablo aşağıdaki gibidir (Tablo 4.1.);

Tablo 4.1. Değerlendirme noktalarının tanımı

EDİRNE PANAROMALARI	
1 A	E-5 Karayolu üzerinde bulunan Halkkent önünden Selimiye Camii'ne bakış
1 B	E-5 Karayolu üzerinde bulunan Halkkent önünden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
1 C	E-5 Karayolu üzerinde bulunan Halkkent önünden Eski Camii'ye bakış
2 A	E-5 Karayolu üzerinde bulunan Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi kavşağından Selimiye Camii'ne bakış
3 A	E-5 Karayolu üzerinde bulunan Olin Fabrikası'nın bulunduğu kavşaktan Selimiye Camii'ne bakış
4 A	E-5 Karayolu üzerinde bulunan Migros'un bulunduğu kavşaktan Selimiye Camii'ne bakış
5 A	Yıldırım Mahallesi tabyalar önü Hıdırbaba Mevkii'nden Selimiye Camii'ne bakış
5 B	Yıldırım Mahallesi tabyalar önü Hıdırbaba Mevkii'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
5 C	Yıldırım Mahallesi tabyalar önü Hıdırbaba Mevkii'nden Eski Camii'ye bakış
KENTSEL PEYZAJ	
6 A	Balkan Savaşı Müzesi - Şükrüpaşa Anıtı'ndan Selimiye Camii'ne bakış
6 B	Balkan Savaşı Müzesi - Şükrüpaşa Anıtı'ndan Üç Şerefeli Camii'ye bakış
7 B	Saraçlar Caddesi'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

NEHİR DEN BAKIŞ	
8 A	Kanuni Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış
8 B	Kanuni Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
9 A	Fatih Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış
10 A	II. Beyazıd Köprüsü - Yalnızgöz Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış
10 B	II. Beyazıd Köprüsü - Yalnızgöz Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
10 C	II. Beyazıd Köprüsü - Yalnızgöz Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış
11 A	Gazimihal Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış
11 B	Gazimihal Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
11 C	Gazimihal Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış
12 A	Karayolları Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış
12 B	Karayolları Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
12 C	Karayolları Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış
13 A	Karaağaç Mahallesi Tunca Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış
14 A	Karaağaç Mahallesi Meriç Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış
15 A	Sedde üzerinden Selimiye Camii'ne bakış
15 B	Sedde üzerinden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
15 C	Sedde üzerinden Eski Camii'ye bakış
LİNEER AKSLAR	
16 A	Trakya Üniversitesi Makedonya Yerleşkesi Mimarlık Fakültesi önünden Selimiye Camii'ne bakış
17 A	Edirne Belediyesi Unesco Alan Yönetimi Ofisi - Hafızağa Konağı yanından Selimiye Camii'ne bakış
18 B	Karanfiloğlu Caddesi'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış
19 A	Edirne Belediyesi'nin kuzey batı yönü Çubukçular Hamam Sokak'tan Selimiye Camii'ne bakış

19 B	Edirne Belediyesi'nin kuzey batı yönü Çubukçular Hamam Sokak'tan Üç Şerefeli Camii'ye bakış
19 C	Edirne Belediyesi'nin kuzey batı yönü Çubukçular Hamam Sokak'tan Eski Camii'ye bakış
20 A	Kentin kuzeydoğu girişi- Lalapaşa Yolu Kıyık Caddesi – Petrol Ofisi önünden Selimiye Camii'ne bakış

4.3.2. Değerlendirme Noktalarının Detayları

Değerlendirme noktalarının koordinatları ve bu noktalardan yapılan fotoğraf çekimindeki kamera yükseklikleri (Tablo 4.2);

Tablo 4.2. Değerlendirme noktalarının detayları

Değerlendirme Noktaları	Koordinatlar		Kamera yükseklikleri
	Doğu	Kuzey	
Edirne Panaromaları			
1A	468850,8 D	4610257,5 K	1.40m.
1B	468850,8 D	4610257,5 K	1.40m.
1C	468850,8 D	4610257,5 K	1.40m.
2A	467562,4 D	4611549,6 K	1.50 m.
3A	466154,6 D	4613087,9 K	1.70 m.
4 A	465380,6 D	4613944,6 K	1.60 m.
5 A	460090,1 D	4616874,1 K	1.60 m.
5 B	460090,1 D	4616874,1 K	1.60 m.
5 C	460090,1 D	4616874,1 K	1.60 m.
Kentsel Peyzaj			
6 A	463356,3 D	4616157,1 K	1.50 m.
6 B	463356,3 D	4616157,1 K	1.50 m.
7 B	462807,5 D	4615994,4 K	1.60 m.
Nehirden Bakış			
8 A	463326,1 D	4617190,8 K	1.60 m.
8 B	463326,1 D	4617190,8 K	1.60 m.
9 A	463270,6 D	4617652,0 K	1.50 m.
10 A	462061,3 D	4616879,4 K	1.50 m.
10 B	462061,3 D	4616879,4 K	1.50 m.
10 C	462061,3 D	4616879,4 K	1.50 m.
11 A	461750,0 D	4615974,6 K	1.50 m.
11 B	461750,0 D	4615974,6 K	1.50 m.
11 C	461750,0 D	4615974,6 K	1.50 m.
12 A	461707,1 D	4616087,6 K	1.50 m.
12 B	461707,1 D	4616087,6 K	1.50 m.
12 C	461707,1 D	4616087,6 K	1.50 m.
13 A	462878,6 D	4614993,9 K	1.50 m.
14 A	462663,4 D	4614419,7 K	1.50 m.
15 A	462537,1 D	4617246,1 K	1.50 m.
15 B	462537,1 D	4617246,1 K	1.50 m.
15 C	462537,1 D	4617246,1 K	1.50 m.
Linner Akşlar			
16 A	463331,5 D	4616403,9 K	1.50 m.
17 A	463202,5 D	4616276,4 K	1.50 m.
18 B	462910,5 D	4616332,1 K	1.50 m.
19 A	463054,9 D	4616204,6 K	1.50 m.
19 B	463054,9 D	4616204,6 K	1.50 m.
19 C	463054,9 D	4616204,6 K	1.50 m.
20 A	464787,2 D	4616259,1 K	1.50 m.

4.3.3. Değerlendirme Noktalarından Siluet Kapsamında İncelemeye Alınan Önemli İmajlar ve Diğer İmajlar

Belirlenen değerlendirme noktalarından yalnızca çalışma kapsamında incelenen önemli imajlar (Selimiye Camii, Üç Şerefeli Camii, Eski Camii) görünmemekte; birçok noktadan kent için önemli olan diğer imaj öğeleri de görünmektedir. Değerlendirme noktalarından görünen imajlar tablosu şu şekildedir (Tablo 4.3);

Tablo 4.3. Değerlendirme noktalarından siluet kapsamında incelemeye alınan önemli imajlar ve diğer imajlar

Tablo	Değerlendirme Noktası	Adı	Önemli İmajlar	Diğer İmajlar
4.4	1A	Halkkent önü	Selimiye camii	Şükrüpaşa Anıtı
4.5	1B	Halkkent önü	Üç Şerefeli Camii	Şükrüpaşa Anıtı
4.6	1C	Halkkent önü	Eski Camii	Şükrüpaşa Anıtı
4.7	2A	Tıp Fakültesi	Selimiye Camii	-
4.8	3A	Olin Fabrikası	Selimiye Camii	-
4.9	4 A	Migros	Selimiye Camii	-
4.10	5 A	Hıdırbaba	Selimiye camii	II. Beyazıd Külliyesi Eski Edirne Sarayı Adalet Kasrı Şükrüpaşa Anıtı
4.11	5 B	Hıdırbaba	Üç Şerefeli Camii	II. Beyazıd Külliyesi Eski Edirne Sarayı Adalet Kasrı Şükrüpaşa Anıtı
4.12	5 C	Hıdırbaba	Eski Camii	II. Beyazıd Külliyesi Eski Edirne Sarayı Adalet Kasrı Şükrüpaşa Anıtı
4.13	6 A	Şükrüpaşa Anıtı	Selimiye camii	-
4.14	6 B	Şükrüpaşa Anıtı	Üç Şerefeli Camii	-
4.15	7 B	Saraçlar Caddesi	Üç Şerefeli Camii	-

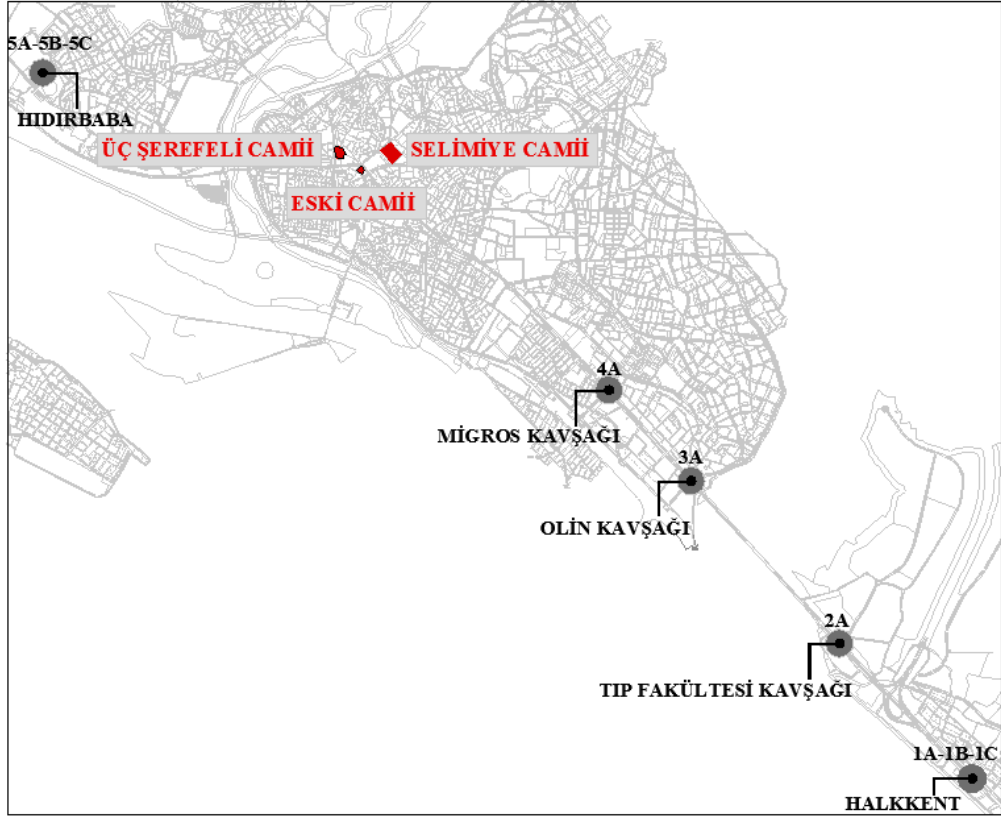
4.16	8 A	Kanuni Köprüsü	Selimiye Camii	Kırkpınar Alanı Sarayı
4.17	8 B	Kanuni Köprüsü	Üç Şerefeli Camii	Kırkpınar Alanı Sarayı
4.18	9 A	Fatih Köprüsü	Selimiye Camii	-
4.19	10 A	II. Beyazıt Köprüsü	Selimiye Camii	II. Beyazıt Külliyesi Şükrüpaşa Anıtı
4.20	10 B	II. Beyazıt Köprüsü	Üç Şerefeli Camii	II. Beyazıt Külliyesi Şükrüpaşa Anıtı
4.21	10 C	II. Beyazıt Köprüsü	Eski Camii	II. Beyazıt Külliyesi Şükrüpaşa Anıtı
4.21	11 A	Gazimihal Köprüsü	Selimiye Camii	-
4.22	11 B	Gazimihal Köprüsü	Üç Şerefeli Camii	-
4.23	11 C	Gazimihal Köprüsü	Eski Camii	-
4.24	12 A	Karayolları Köprüsü	Selimiye Camii	-
4.25	12 B	Karayolları Köprüsü	Üç Şerefeli Camii	-
4.26	12 C	Karayolları Köprüsü	Eski Camii	-
4.27	13 A	Tunca Köprüsü	Selimiye Camii	Karaağaç
4.28	14 A	Meriç Köprüsü	Selimiye Camii	Karaağaç
4.29	15 A	Sedde	Selimiye Camii	II. Beyazıt Külliyesi Eski Edirne Sarayı Adalet Kasrı
4.30	15 B	Sedde	Üç Şerefeli Camii	II. Beyazıt Külliyesi Eski Edirne Sarayı Adalet Kasrı
4.31	15 C	Sedde	Eski Camii	II. Beyazıt Külliyesi Eski Edirne Sarayı Adalet Kasrı
4.32	16 A	Mimarlık Fakültesi	Selimiye Camii	-
4.33	17 A	Hafızağa Konağı	Selimiye Camii	-
4.34	18 B	Karanfiloğlu Caddesi	Üç Şerefeli Camii	-

4.35	19 A	Edirne Belediyesi	Selimiye Camii	-
4.36	19 B	Edirne Belediyesi	Üç Şerefeli Camii	-
4.37	19 C	Edirne Belediyesi	Eski Camii	-
4.38	20 A	Kıyık Caddesi	Selimiye Camii	-

4.3.4. Değerlendirme Noktalarına Ait Analizler

4.3.4.1. Edirne Panaromalarından Yapılan Değerlendirmeler

Selimiye Camii, Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii'ye uzaklığı 3 km'den fazla olan değerlendirme noktaları (bakış noktaları) belirlenen imajlara panoramik bir bakış açısına sahiptir. 1. ve 5. değerlendirme noktalarından bu imajların her üçü, 2.,3.,4., noktalardan ise sadece Selimiye Camii görünmektedir (Şekil 4.28).

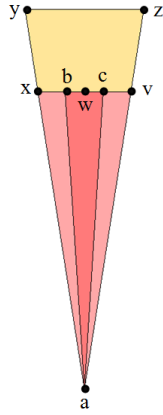

Şekil 4.28. Edirne Panaromaları

İmajların silüetlerinin incelenmesine ilişkin hazırlanan Edirne panaromalarına ait tablolar şu şekildedir (Tablo 4.4,5,6,7,8,9,10,11 ve 12);

Tablo 4.4. Halkkent'ten Selimiye Camii'ne bakış

1A PANAROMA – HALKKENT'TEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

Koordinatlar

a	468850,8 D	4610257,5 K
b	463369,8 D	4616090,4 K
c	463414,8 D	4616131,1 K
x	463347,1 D	4616071,6 K
v	463435,4 D	4616150,4 K
y	463061,1 D	4616373,4 K
z	463160,9 D	4616460,2 K

Uzunluk

aw 8,0 km.

Genişlik

bc 60m

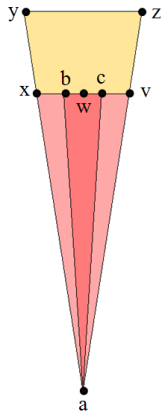
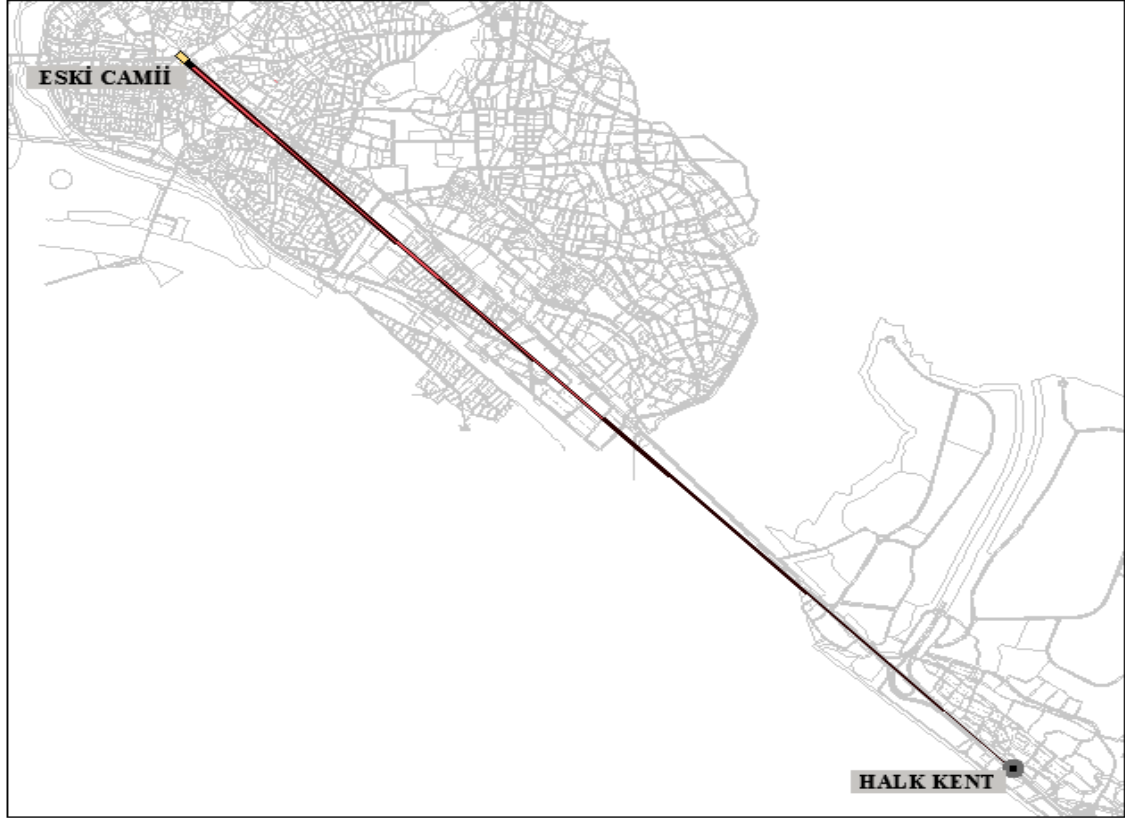
bx 30m

cy 30m

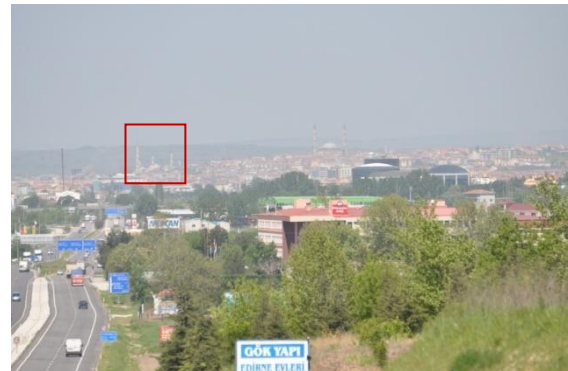
Tablo 4.6. Halkent'ten Eski Camii'ye bakış

1C PANAROMA – HALKKENT'TEN ESKİ CAMİİ'YE BAKIŞ

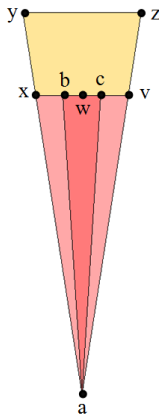
Koordinatlar		
a	468850,8 D	4610257,5 K
b	463062,9 D	4615969,1 K
c	463084,7 D	4615989,8 K
x	463055,6 D	4615962,4 K
v	463092,5 D	4615996,1 K
y	462950,3 D	4616066,5 K
z	462986,1 D	4616102,3 K

Uzunluk		Genişlik	
aw	8.1 km.	bc	30m.
		bx	10m.
		cy	10m .

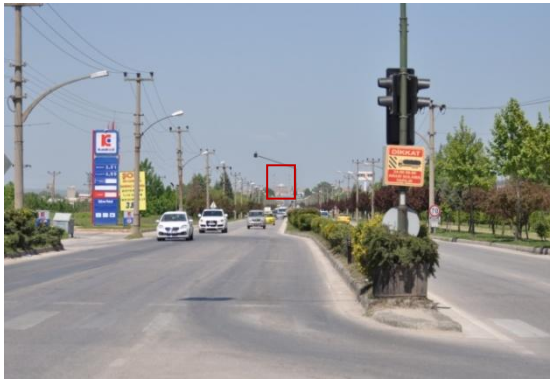

Tablo 4.7. Tıp Fakültesi kavşağından Selimiye Camii'ne bakış

2A PANAROMA –TIP FAKÜLTESİ KAVŞAĞINDAN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

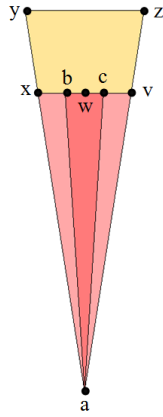
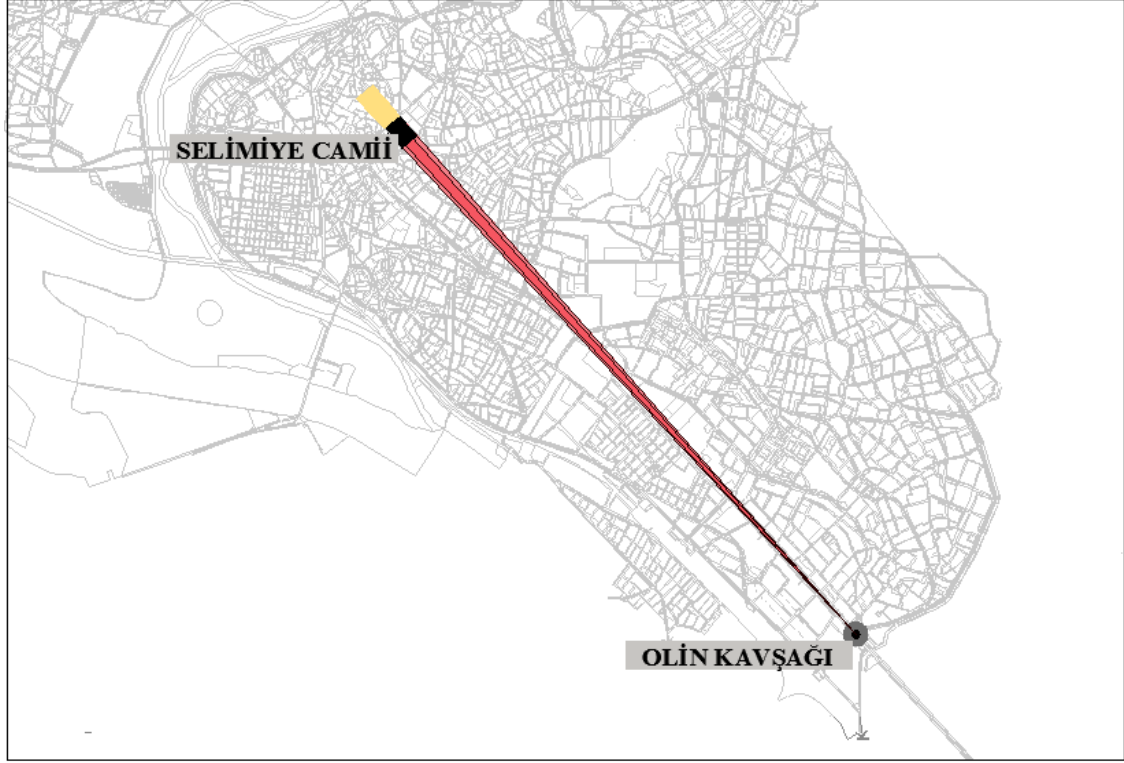

Koordinatlar		
a	467562,4 D	4611549,6 K
b	463369,8 D	4616090,4 K
c	463414,8 D	4616131,1 K
x	463347,1 D	4616071,6 K
v	463435,4 D	4616150,4 K
y	463061,1 D	4616373,4 K
z	463160,9 D	4616460,2 K
Uzunluk		Genişlik
aw	6,2 km.	bc 60m.
		bx 30m.
		cy 30m .

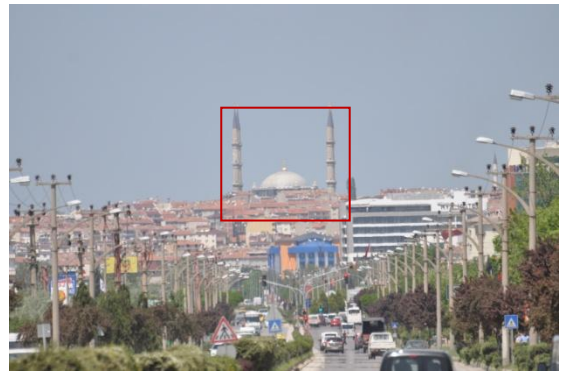
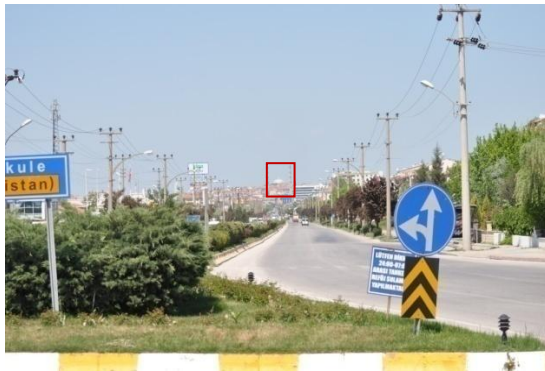

Tablo 4.8. Olin kavşağından Selimiye Camii'ne bakış

3A PANAROMA – OLİN KAVŞAĞINDAN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

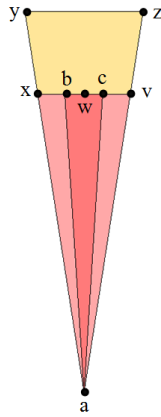
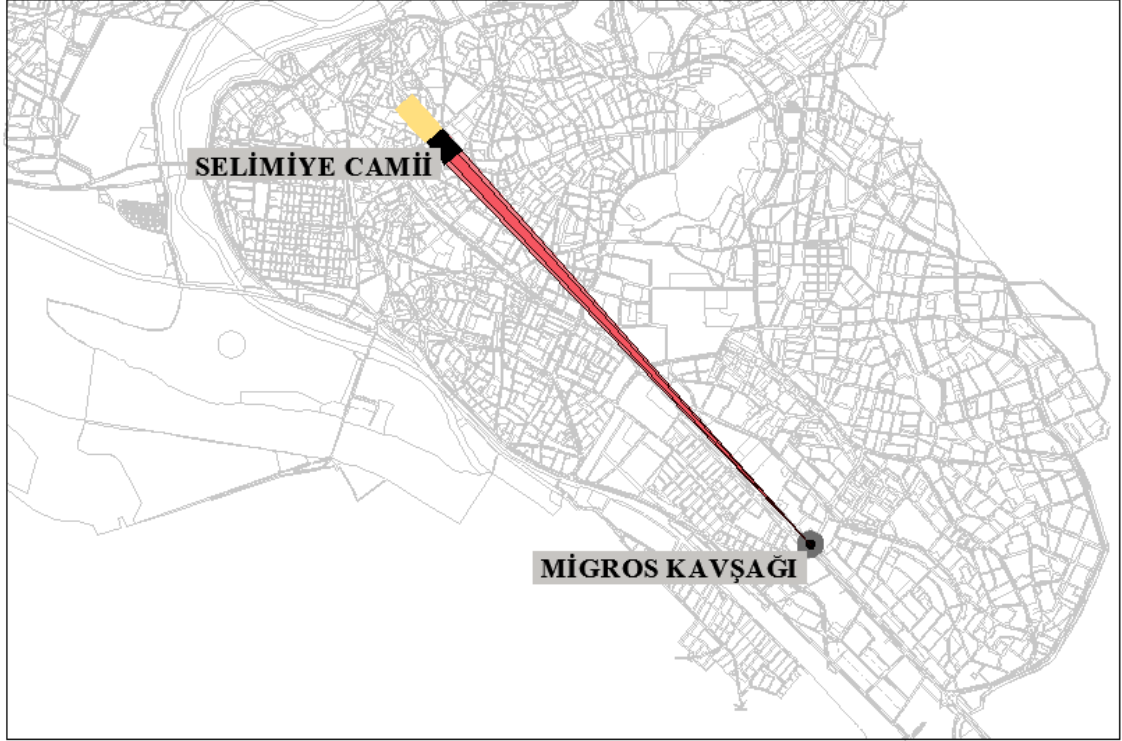

Koordinatlar		
a	466154,6 D	4613087,9 K
b	463369,8 D	4616090,4 K
c	463414,8 D	4616131,1 K
x	463347,1 D	4616071,6 K
v	463435,4 D	4616150,4 K
y	463061,1 D	4616373,4 K
z	463160,9 D	4616460,2 K
Uzunluk		Genişlik
aw	4,1 km.	bc 60m.
		bx 30m.
		cy 30m .

Tablo 4.9. Migros kavşağından Selimiye Camii'ne bakış

4A PANAROMA – MİGROS KAVŞAĞINDAN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

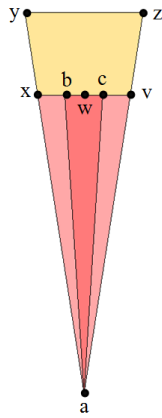
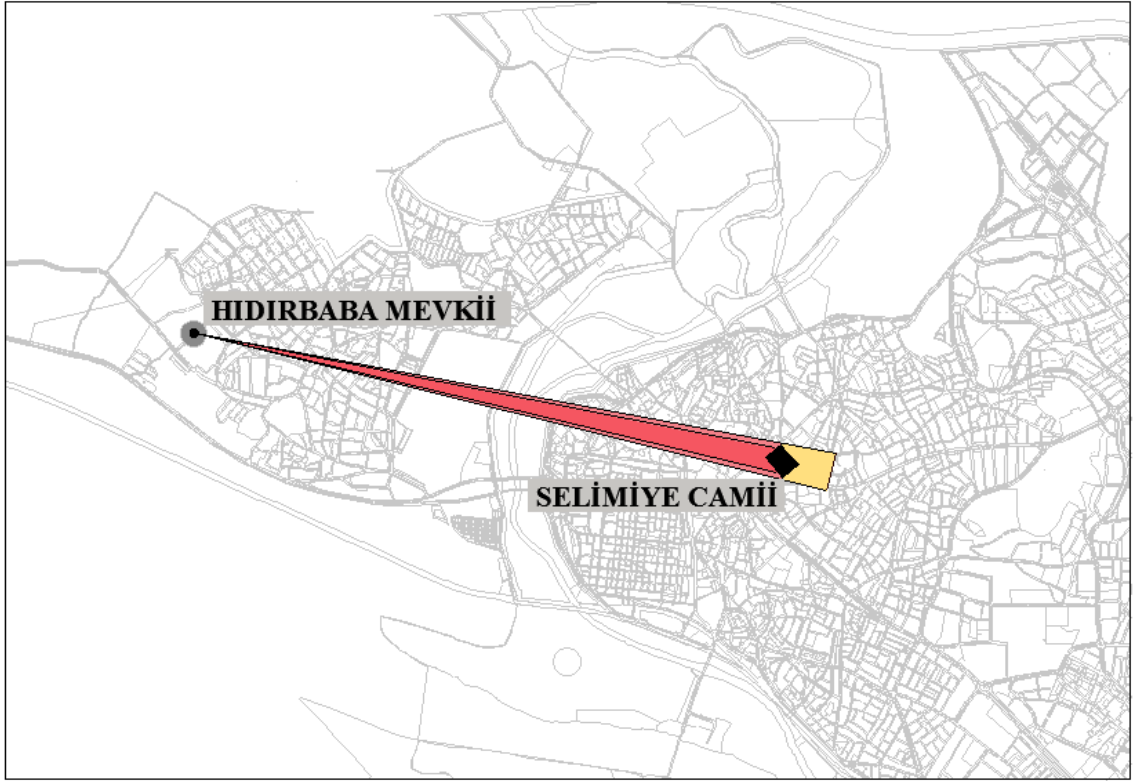
Koordinatlar		
a	465380,6 D	4613944,6 K
b	463369,8 D	4616090,4 K
c	463414,8 D	4616131,1 K
x	463347,1 D	4616071,6 K
v	463435,4 D	4616150,4 K
y	463061,1 D	4616373,4 K
z	463160,9 D	4616460,2 K

Uzunluk		Genişlik	
aw	3 km.	bc	60m.
		bx	30m.
		cy	30m .

Tablo 4.10. Hıdırbaba Mevkii'nden Selimiye Camii'ne bakış

5A PANAROMA – HİDIRBABA MEVKİİNDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

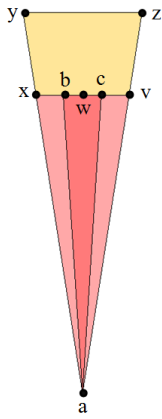
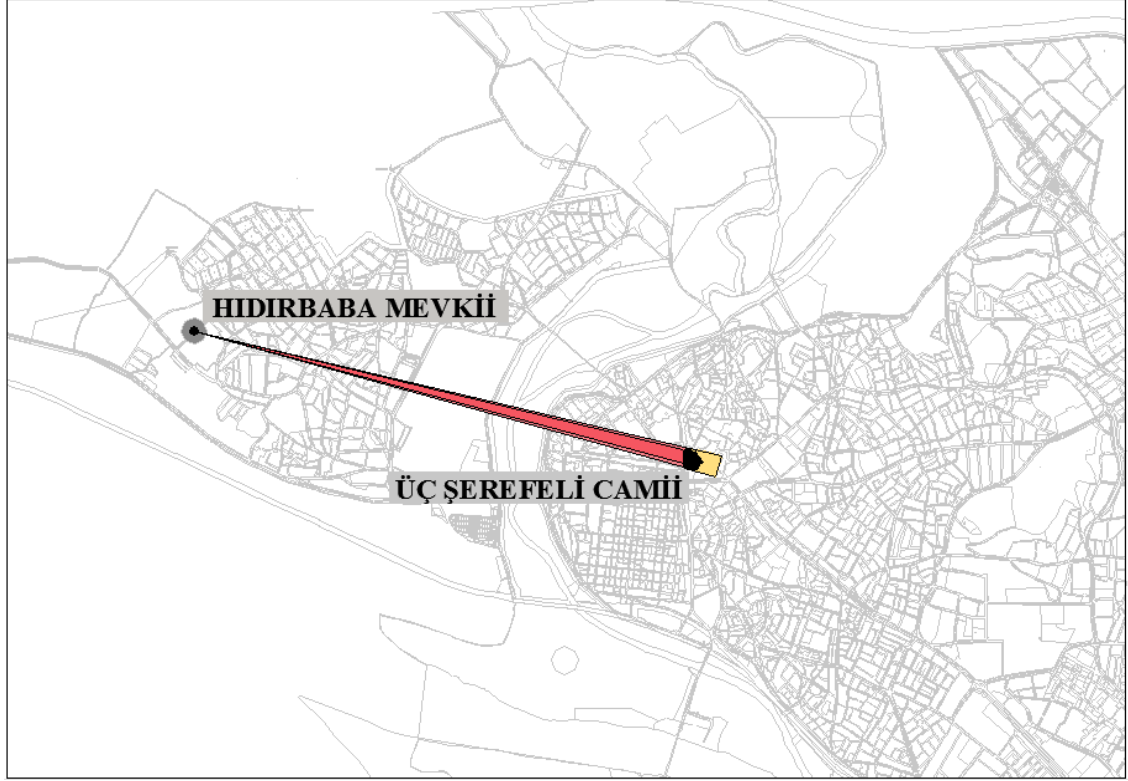

Koordinatlar		
a	460090,1 D	4616874,1 K
b	463300,9 D	4616243,1 K
c	463306,5 D	4616105,9 K
x	463331,9 D	4616266,1 K
v	463341,4 D	4616066,3 K
y	463633,2 D	4616210,3 K
z	463583,3 D	4616005,6 K
Uzunluk		Genişlik
aw	3,3 km.	bc 133m.
		bx 30m.
		cy 30m .

Tablo 4.11. Hıdırbaba Mevkii'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

5B PANAROMA – HIDIRBABA MEVKİİNDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE BAKIŞ

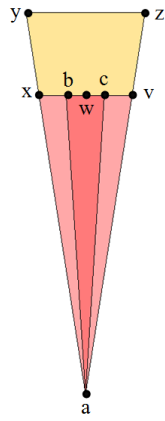
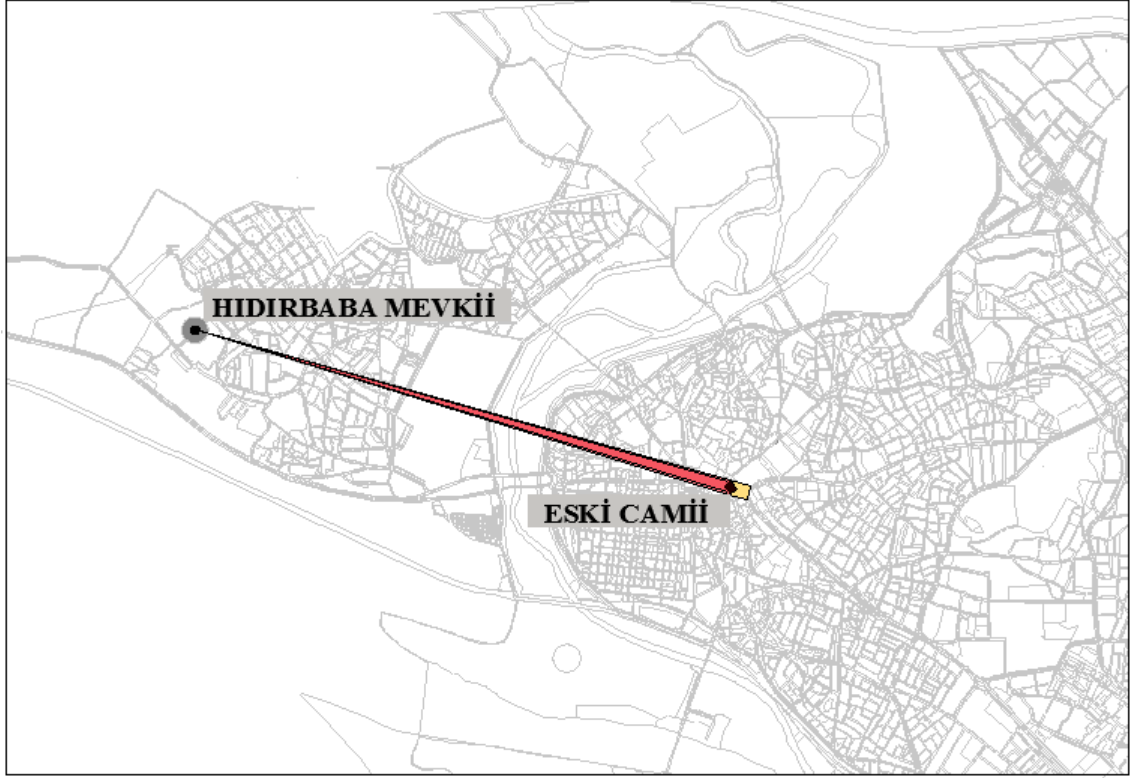

Koordinatlar	
a	460090,1 D 4616874,1 K
b	462809,6 D 4616216,8 K
c	462810,8 D 4616142,4 K
x	462842,7 D 4616229,4 K
v	462809,6 D 4616121,4 K
y	463020,5 D 4616188,1 K
z	462987,5 D 4616072,7 K
Uzunluk	Genişlik
aw 3 km.	bc 60m.
	bx 30m.
	cy 30m.

Tablo 4.12. Hıdırbaba Mevkii'nden Eski Camii'ye bakış

5C PANAROMA – HİDIRBABA MEVKİİNDEN ESKİ CAMİİ'YE BAKIŞ

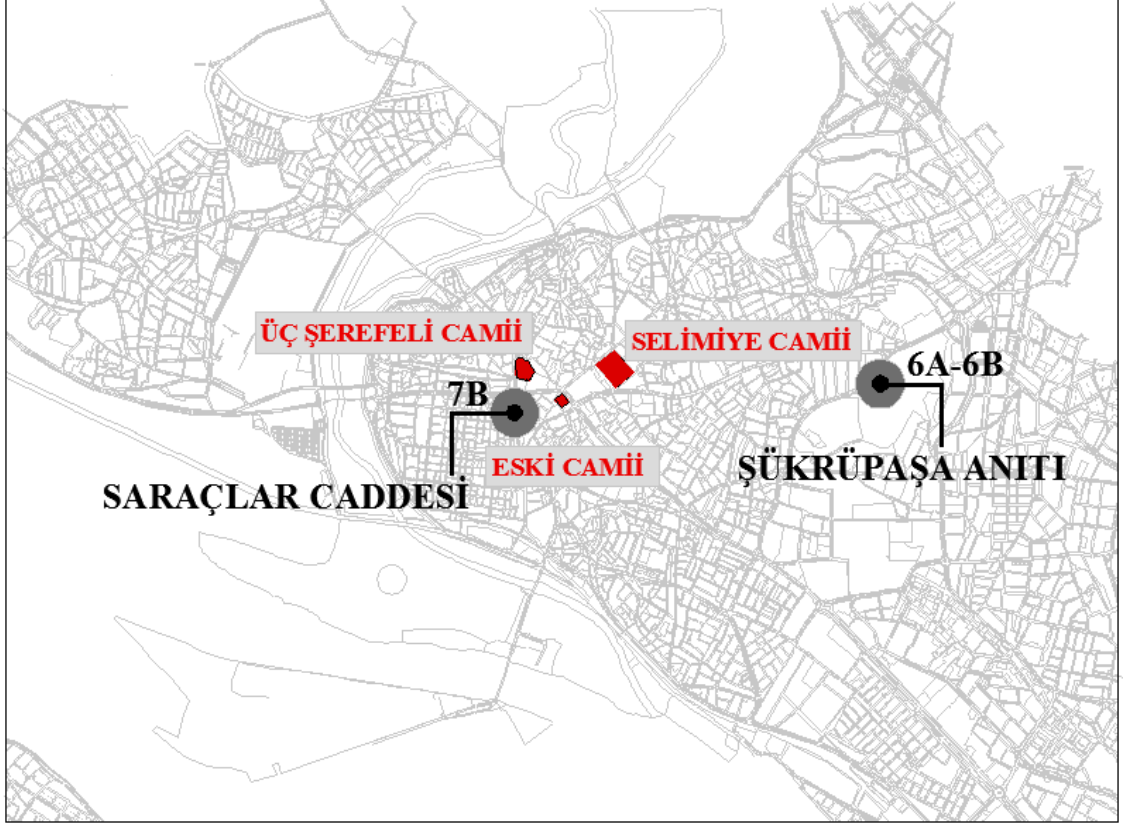

Koordinatlar		
a	460090,1 D	4616874,1 K
b	463043,8 D	4616034,1 K
c	463043,5 D	4615976,9 K
x	463052,5 D	4616042,1 K
v	463055,8 D	4615962,6 K
y	463169,1 D	4616009,1 K
z	463148,1 D	4615934,6 K
Uzunluk		Genişlik
aw	3,1 km.	bc 55m.
		bx 10m.
		cy 10m .

4.3.4.2. Kentsel Peyzaj Alanlarından Yapılan Değerlendirmeler

Şükrüpaşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi ile Saraçlar Caddesi kentin önemli kentsel peyzaj alanlarıdır. Bu alanlardaki değerlendirme noktalarından Eski Camii görünmemekte iken, Selimiye Camii yalnızca Şükrüpaşa Anıtı'ndan, Üç Şerefeli Camii ise her iki noktadan da görünmektedir (Şekil 4.29).

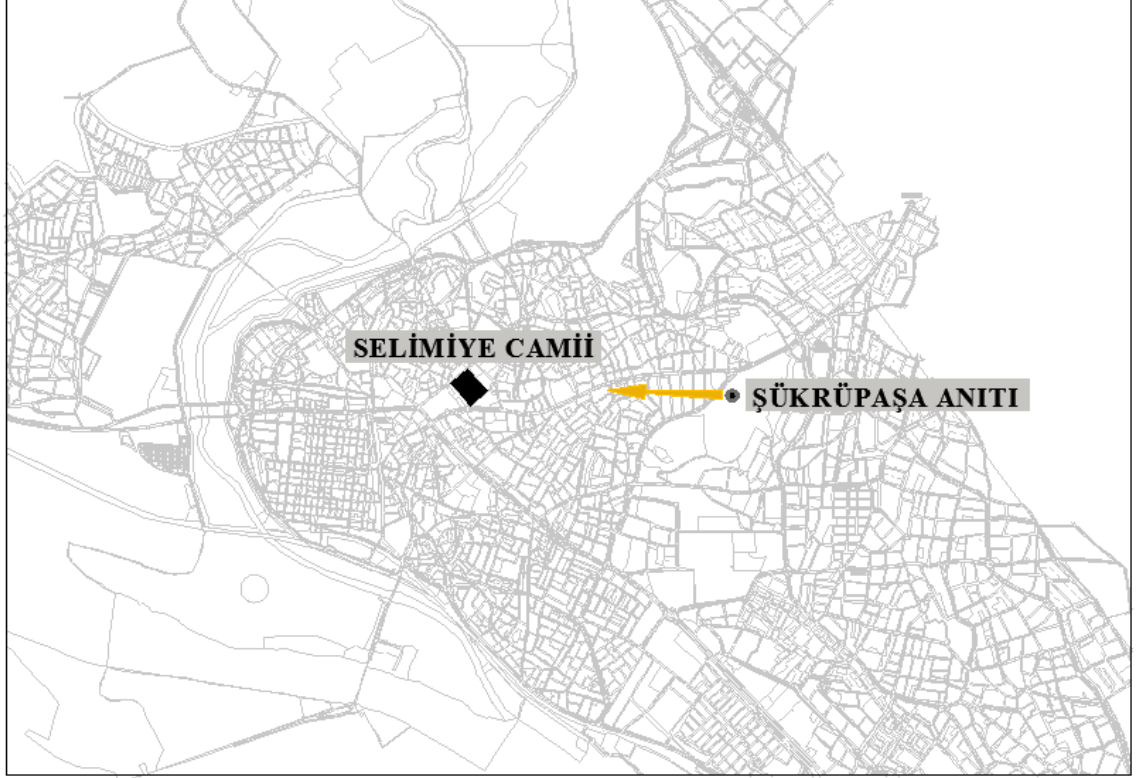

Şekil 4.29. Kentsel peyzaj değerlendirme noktaları

İmajların silüetlerinin incelenmesine ilişkin hazırlanan kentsel peyzaja ait tablolar şu şekildedir (Tablo 4.13,14 ve 15);

Tablo 4.13. Şükrüpaşa Anıtı'ndan Selimiye Camii'ne bakış

6A KENTSEL PEYZAJ – ŞÜKRÜPAŞA ANITI'NDAN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

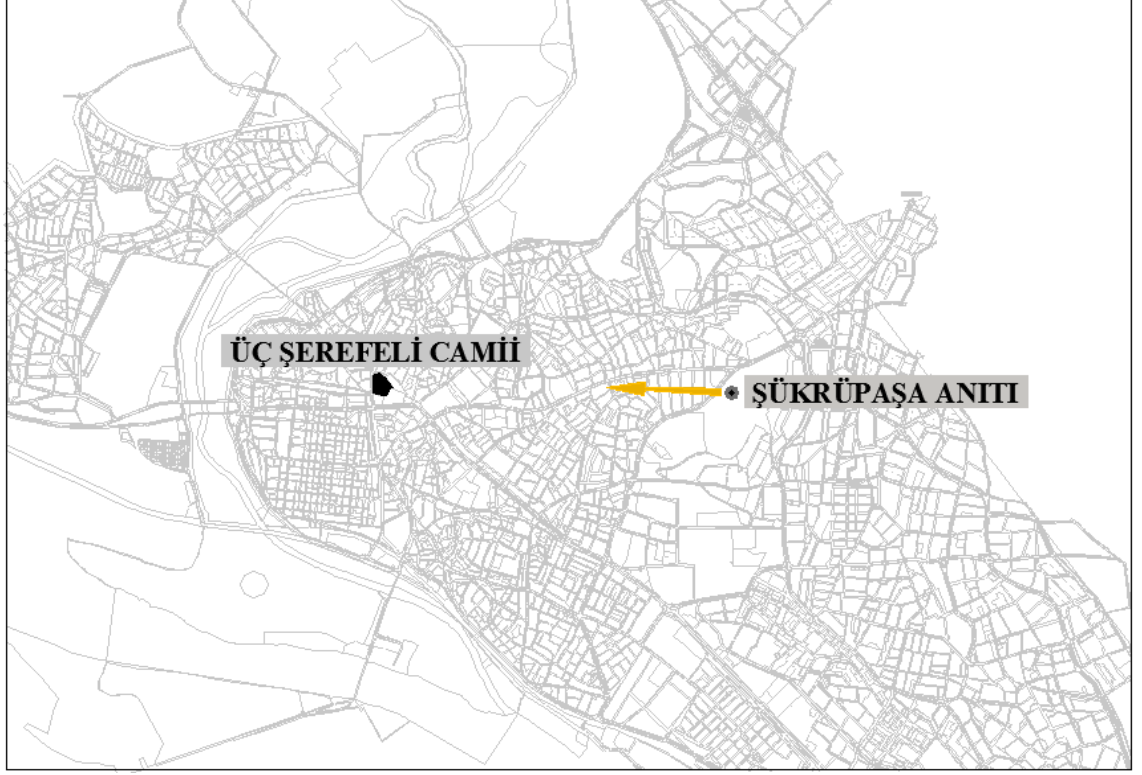
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Şükrüpaşa Anıtı	463356,3 D	4616157,1 K
Aralarındaki Uzaklık 1,5 km.		

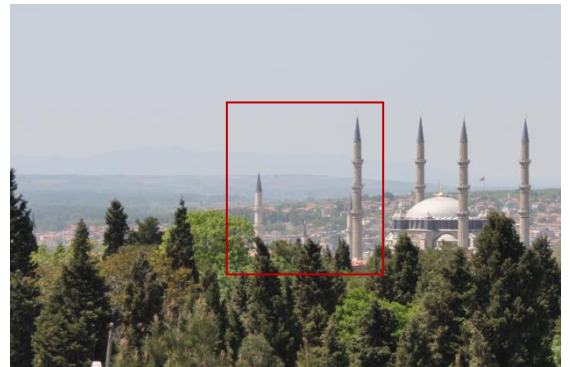
Tablo 4.14. Şükrüpaşa Anıtı'ndan Üç Şerefeli Camii'ye bakış

6B KENTSEL PEYZAJ – ŞÜKRÜPAŞA ANITI'NDAN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE BAKIŞ

← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Şükrüpaşa Anıtı	463356,3 D	4616157,1 K
Aralarındaki Uzaklık 1,9 km.		

Tablo 4.15. Saraçlar Caddesi'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

7B KENTSEL PEYZAJ – SARAÇLAR CADDESİ'NDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE BAKIŞ

← Bakış yönü

Koordinatlar

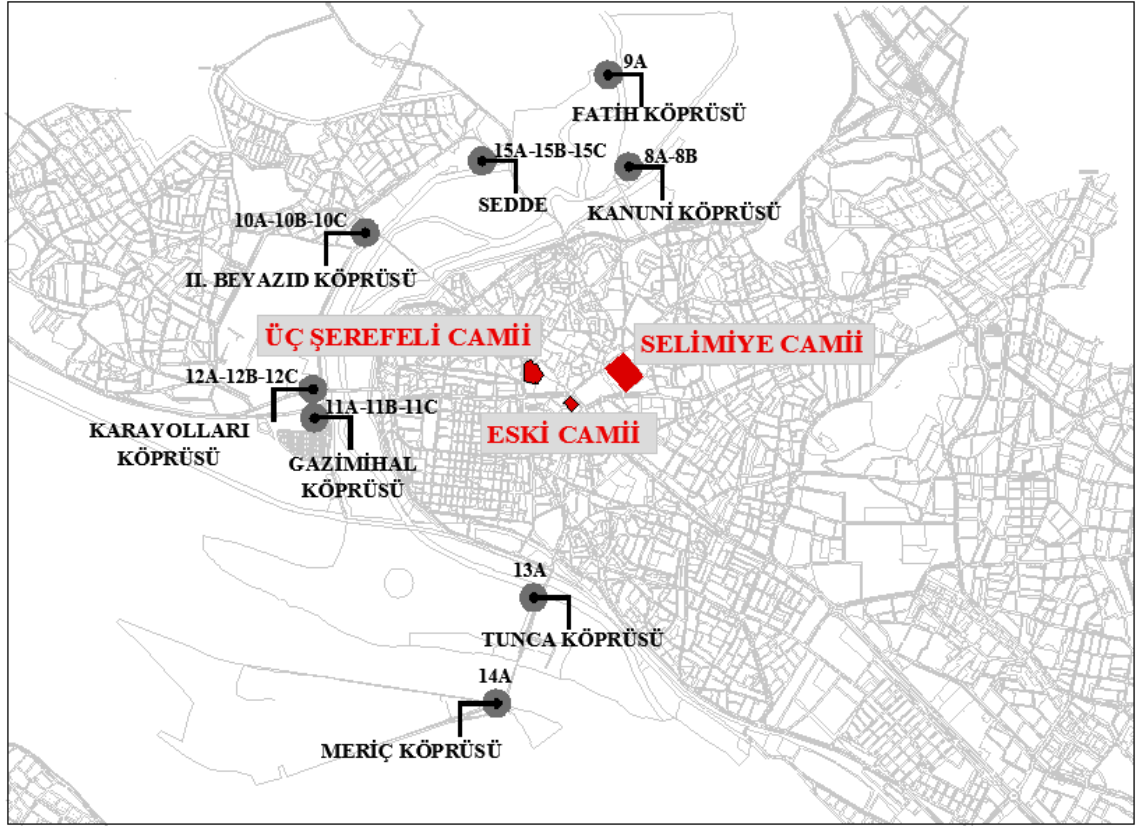
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Şükrüpaşa Anıtı	462807,5 D	4615994,4 K

Aralarındaki Uzaklık 215m.

4.3.4.3. Nehirler Üzerinden Yapılan Değerlendirmeler

Edirne birçok tarihi köprüye sahiptir. İnceleme kapsamındaki tüm köprülerden Selimiye Camii görünmektedir. Bu durum kent için oldukça önemlidir. Ayrıca II. Beyazıd Köprüsü, Karayolları Köprüsü, Gazimihal Köprüsü ve Sedde üzerinden ise Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii görünmektedir (Şekil 4.30).

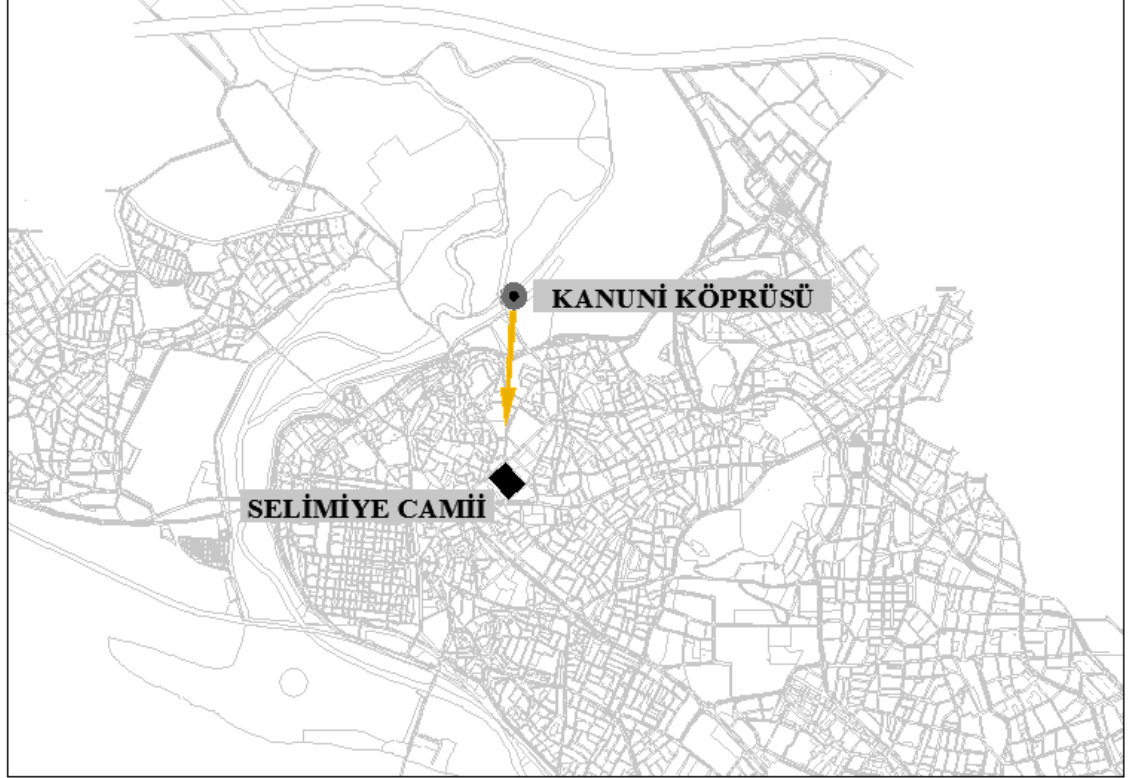
Şekil 4.30. Nehirden bakış değerlendirme noktaları

İmajların silüetlerinin incelenmesine ilişkin hazırlanan nehirler üzerinden bakışlara ait tablolar şu şekildedir

(Tablo 4.16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,31 ve 32);

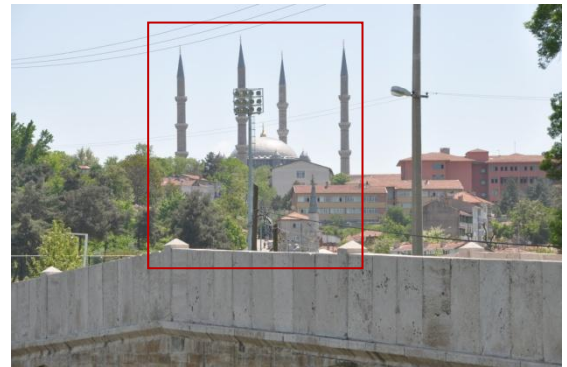
Tablo 4.16. Kanuni Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış

8A NEHİRDEN BAKIŞ – KANUNİ KÖPRÜSÜ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

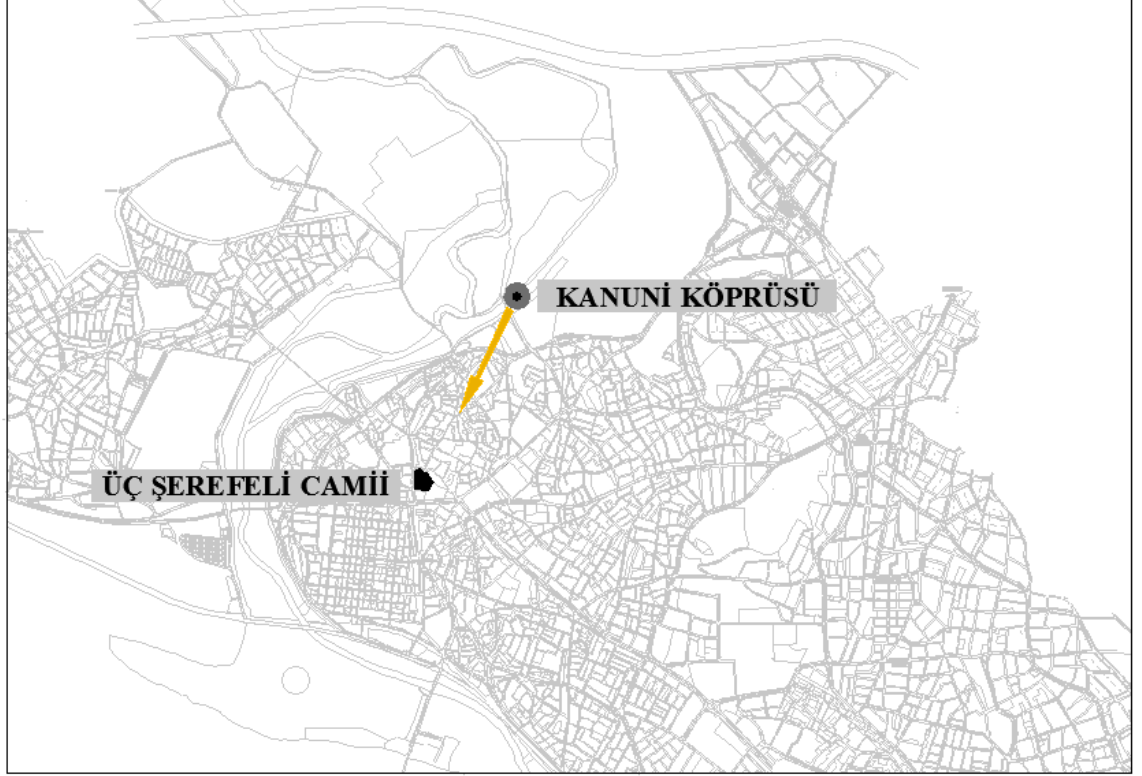
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Kanuni Köprüsü	463326,1 D	4617190,8 K
Aralarındaki Uzaklık 1,05 km.		

Tablo 4.17. Kanuni Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

8B NEHİRDEN BAKIŞ – KANUNİ KÖPRÜSÜ'NDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE

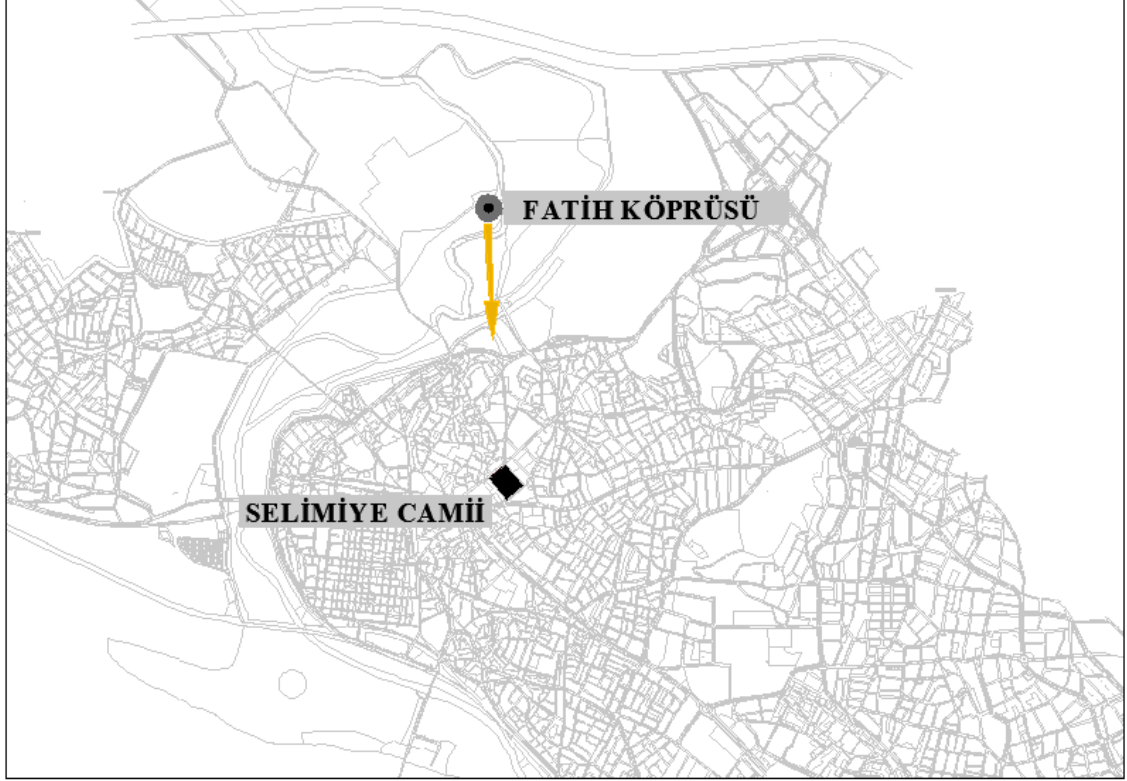
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Kanuni Köprüsü	463326,1 D	4617190,8 K
Aralarındaki Uzaklık 1,1 km.		

Tablo 4.18. Fatih Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış

9 A NEHİRDEN BAKIŞ – FATİH KÖPRÜSÜ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

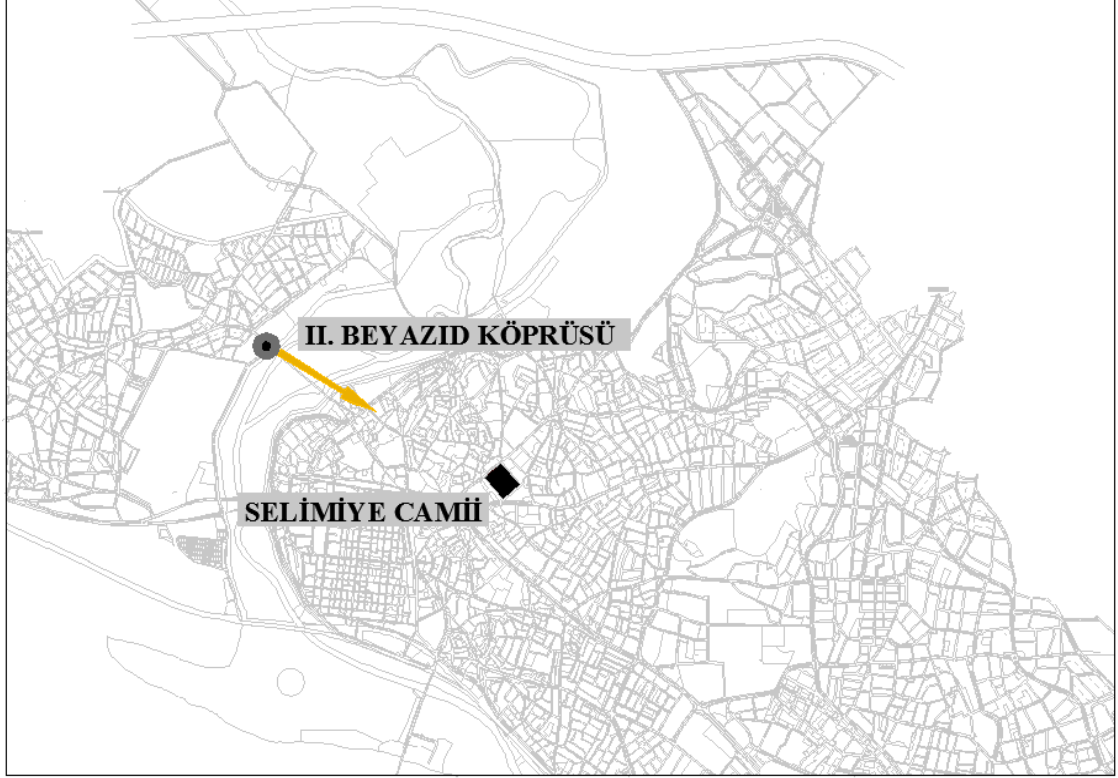
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Fatih Köprüsü	463270,6 D	4617652,0 K
Aralarındaki Uzaklık	1,5 km.	

Tablo 4.19. II. Beyazıd Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış

10A NEHİRDEN BAKIŞ – II. BEYAZID KÖPRÜSÜ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

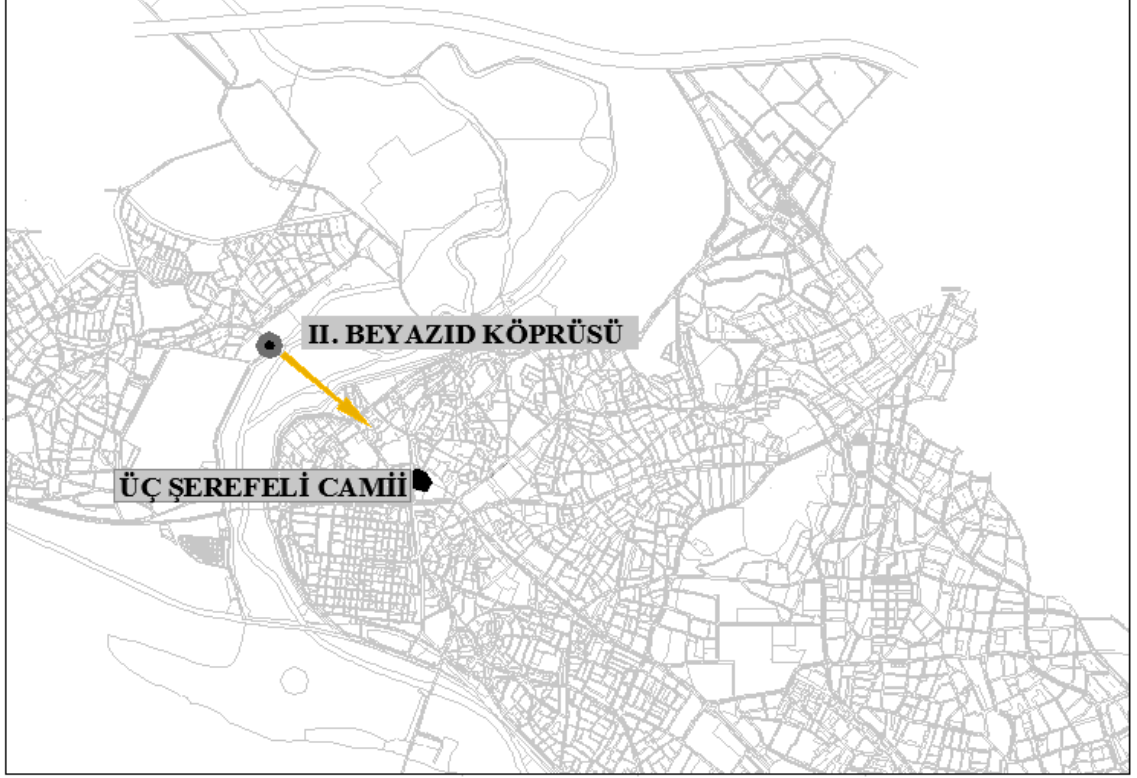
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
II. Beyazıd Köprüsü	462061,3 D	4616879,4 K
Aralarındaki Uzaklık 1,5 km.		

Tablo 4.20. II. Beyazid Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

10B NEHİRDEN BAKIŞ-İİ.BEYAZID KÖPRÜSÜ'NDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE BAKIŞ

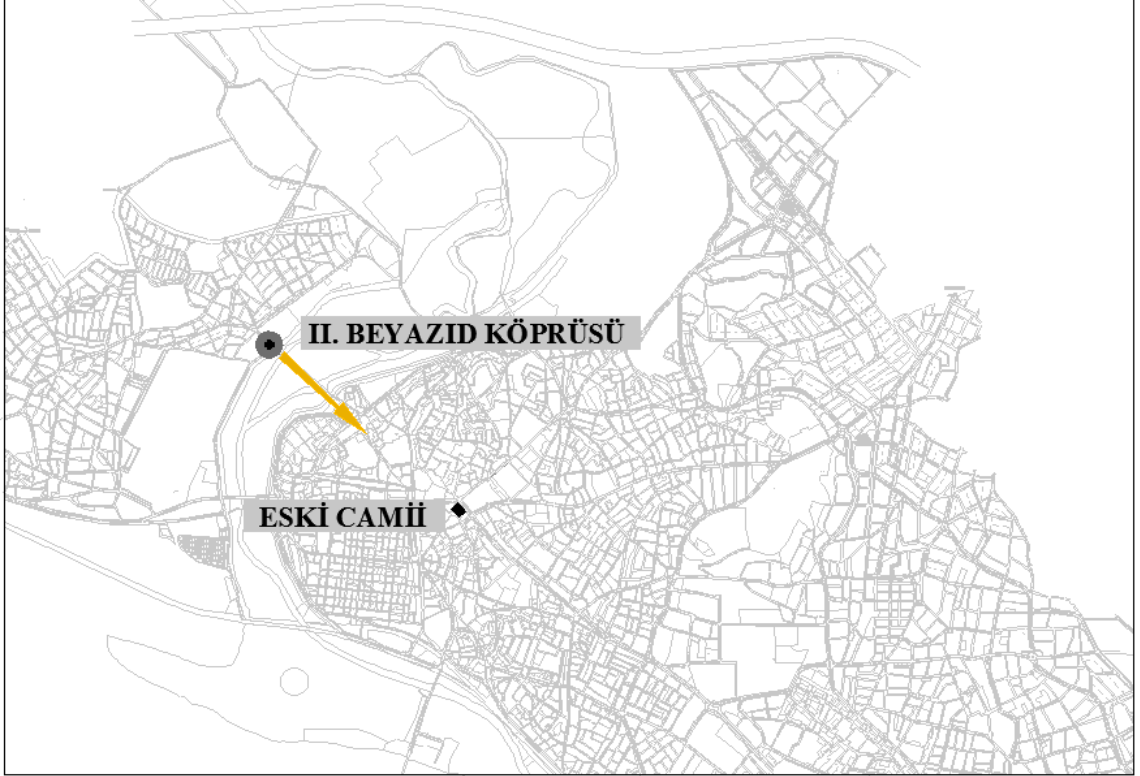
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
II. Beyazid Köprüsü	462061,3 D	4616879,4 K
Aralarındaki Uzaklık	1,1 km.	

Tablo 4.21. II. Beyazid Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış

10 C NEHİRDEN BAKIŞ – II. BEYAZID KÖPRÜSÜ'NDEN ESKİ CAMİİ'YE BAKIŞ

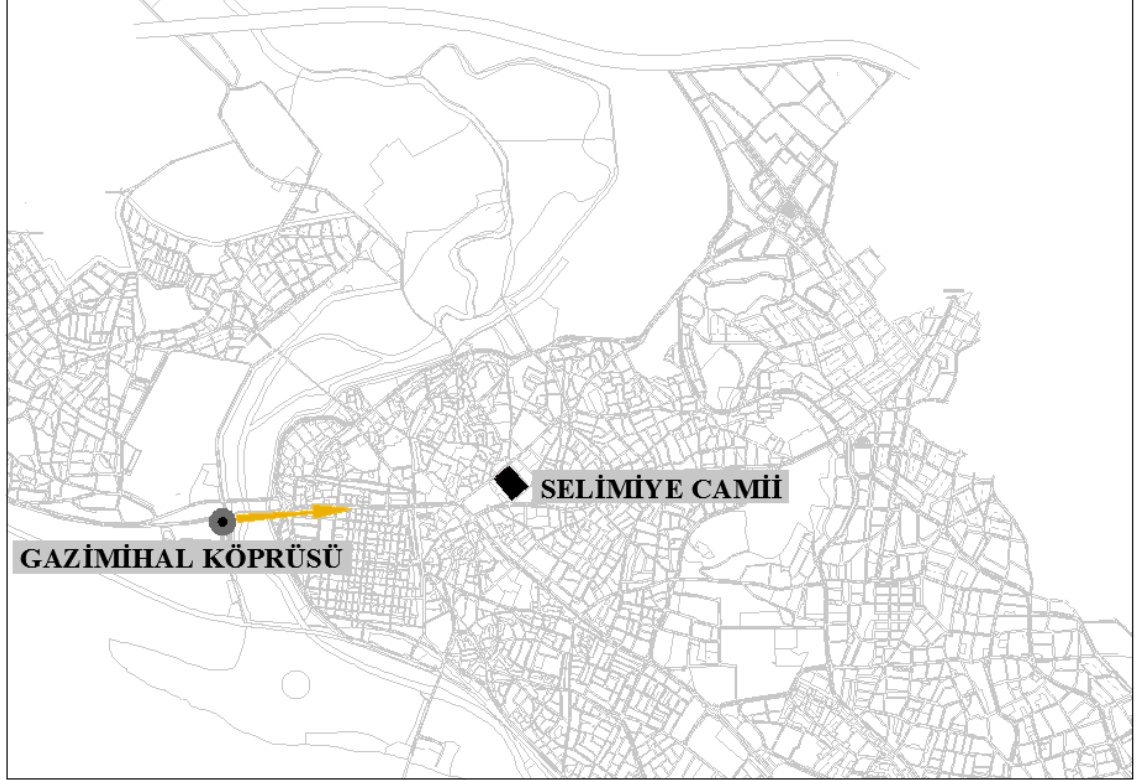
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Eski Camii	463054,0 D	4615997,6 K
II. Beyazid Köprüsü	462061,3 D	4616879,4 K
Aralarındaki Uzaklık	1,3 km.	

Tablo 4.22. Gazimihal Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış

11A NEHİRDEN BAKIŞ– GAZİMİHAL KÖPRÜSÜ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

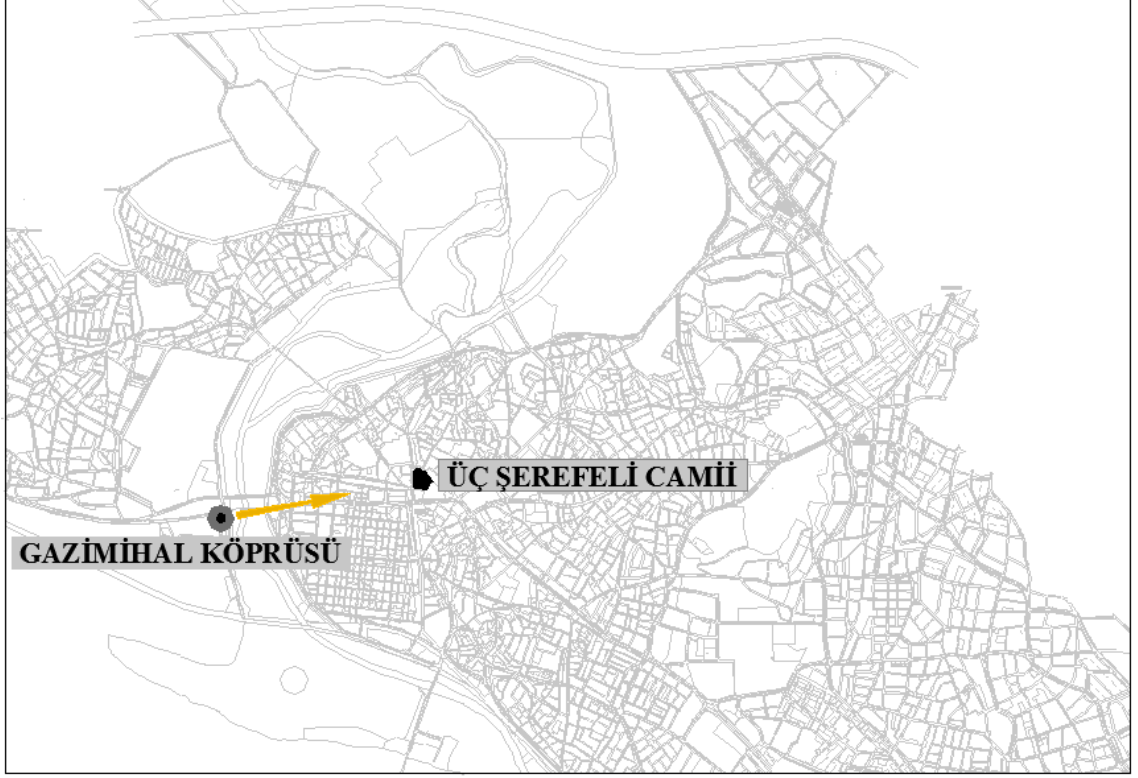
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Gazimihal Köprüsü	461750,0 D	4615974,6 K
Aralarındaki Uzaklık 1,6 km.		

Tablo 4.23. Gazimihal Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

11B NEHİRDEN BAKIŞ –GAZİMİHAL KÖPRÜSÜ'NDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YEBAKIŞ

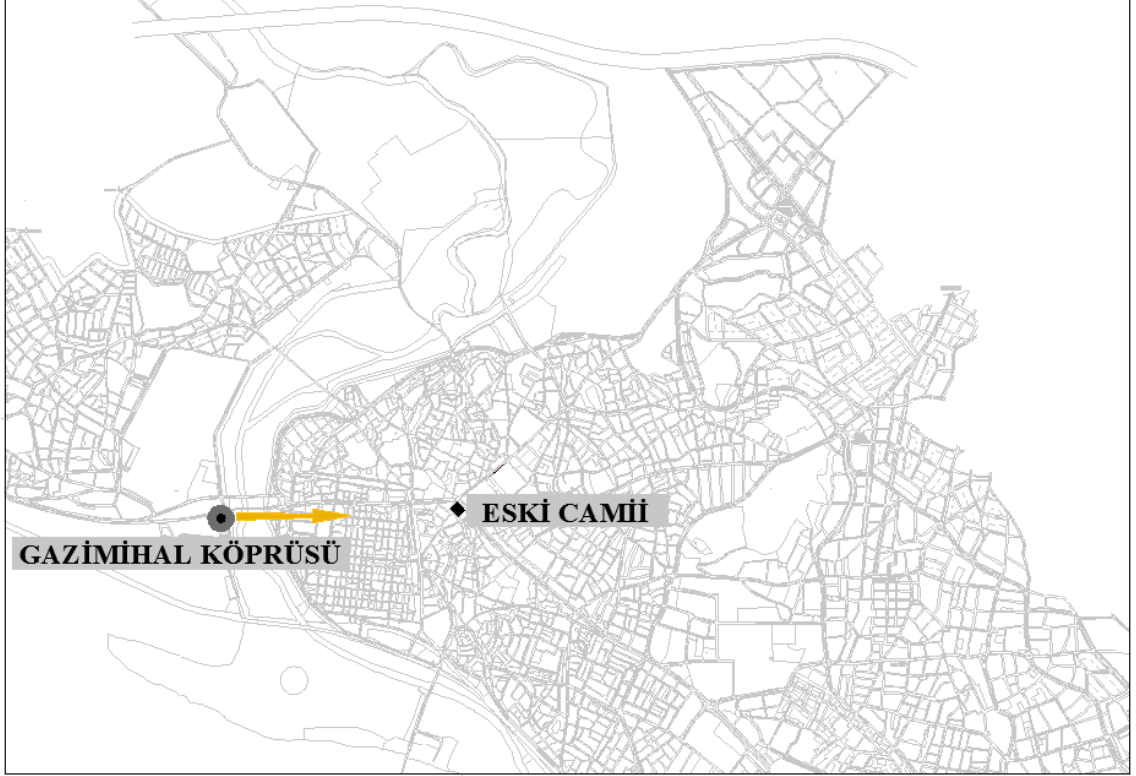
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Gazimihal Köprüsü	461750,0 D	4615974,6 K
Aralarındaki Uzaklık	1,1 km.	

Tablo 4.24. Gazimihal Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış

11C NEHİRDEN BAKIŞ –GAZİMİHAL KÖPRÜSÜ'NDEN ESKİ CAMİİ'YE BAKIŞ

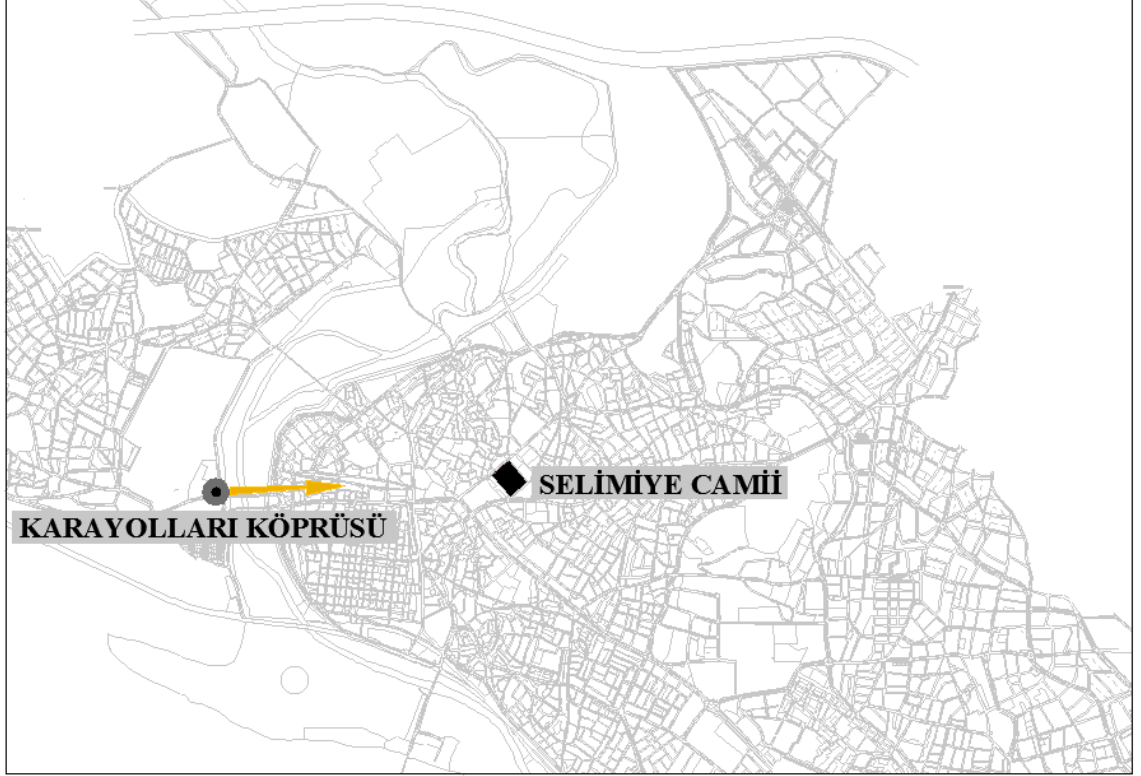
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Eski Camii	463054,0 D	4615997,6 K
Gazimihal Köprüsü	461750,0 D	4615974,6 K
Aralarındaki Uzaklık	1,3 km.	

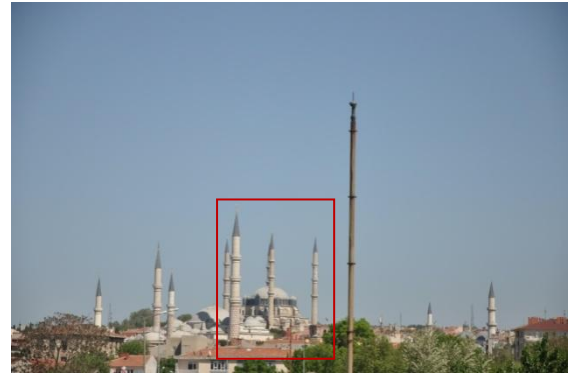
Tablo 4.25. Karayolları Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış

12A NEHİRDEN BAKIŞ–KARAYOLLARI KÖPRÜSÜ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

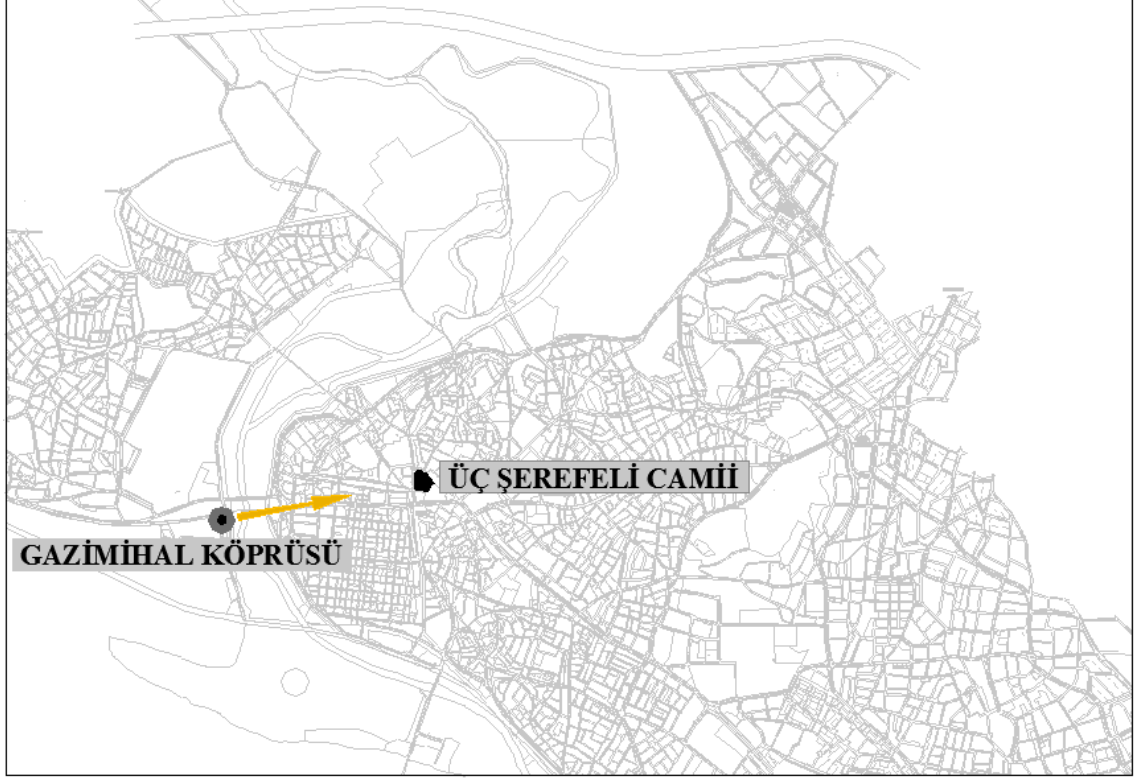
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Karayolları Köprüsü	461707,1 D	4616087,6 K
Aralarındaki Uzaklık	1,6 km.	

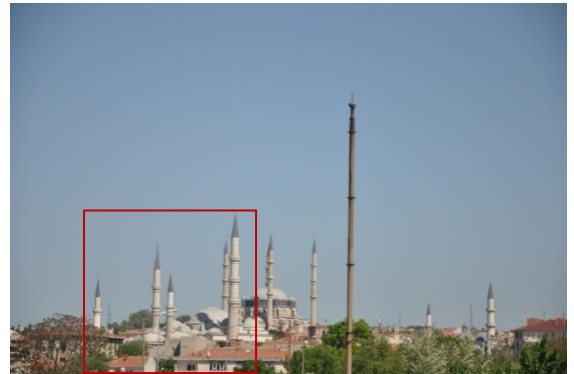
Tablo 4.26. Karayolları Köprüsü'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

12B NEHİRDEN BAKIŞ–KARAYOLLARI KÖPRÜSÜ'NDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YEBAKIŞ

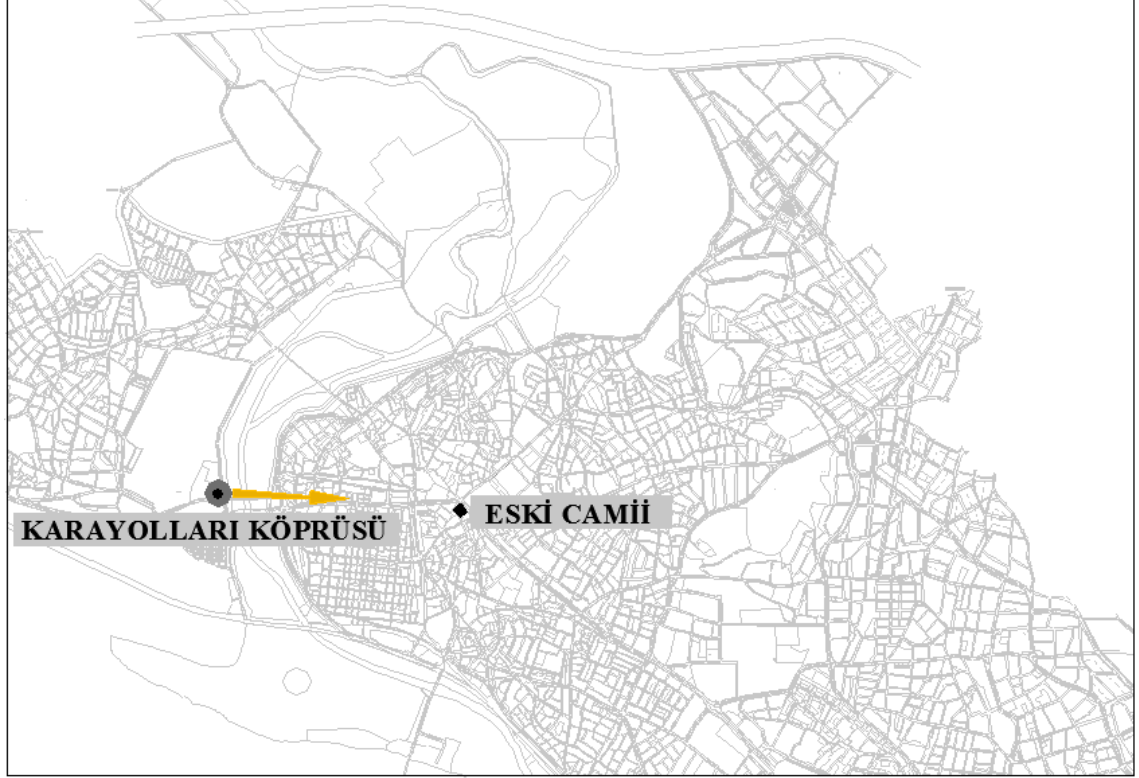
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Karayolları Köprüsü	461707,1 D	4616087,6 K
Aralarındaki Uzaklık 1,1 km.		

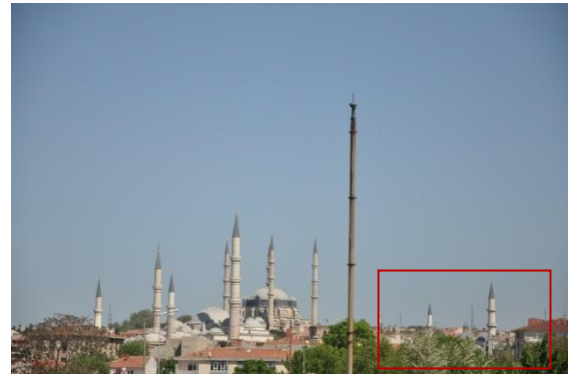
Tablo 4.27. Karayolları Köprüsü'nden Eski Camii'ye bakış

12C NEHİRDEN BAKIŞ–KARAYOLLARI KÖPRÜSÜ'NDEN ESKİ CAMİİ'YE BAKIŞ

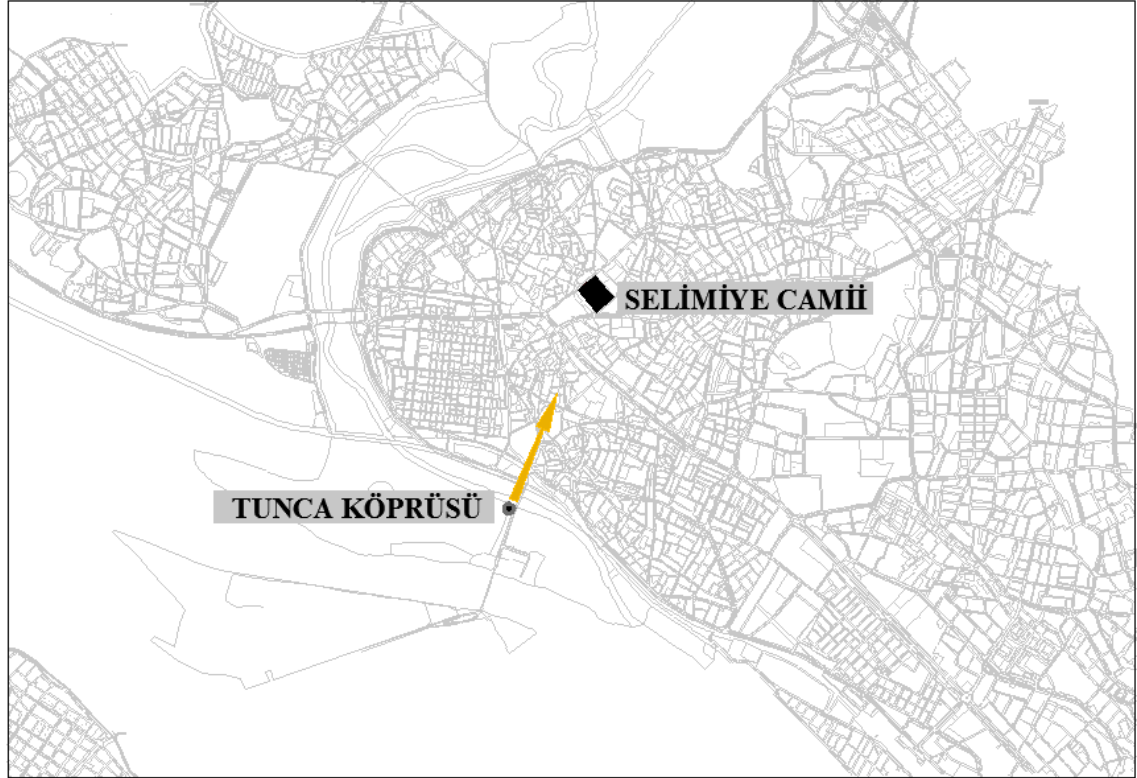
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Eski Camii	463054,0 D	4615997,6 K
Karayolları Köprüsü	461707,1 D	4616087,6 K
Aralarındaki Uzaklık	1,3 km.	

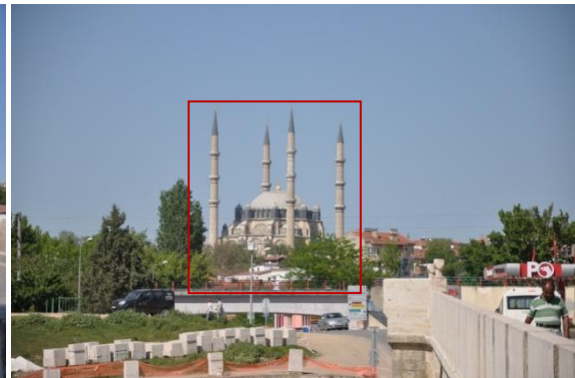
Tablo 4.28. Tunca Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış

13A NEHİRDEN BAKIŞ–TUNCA KÖPRÜSÜ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

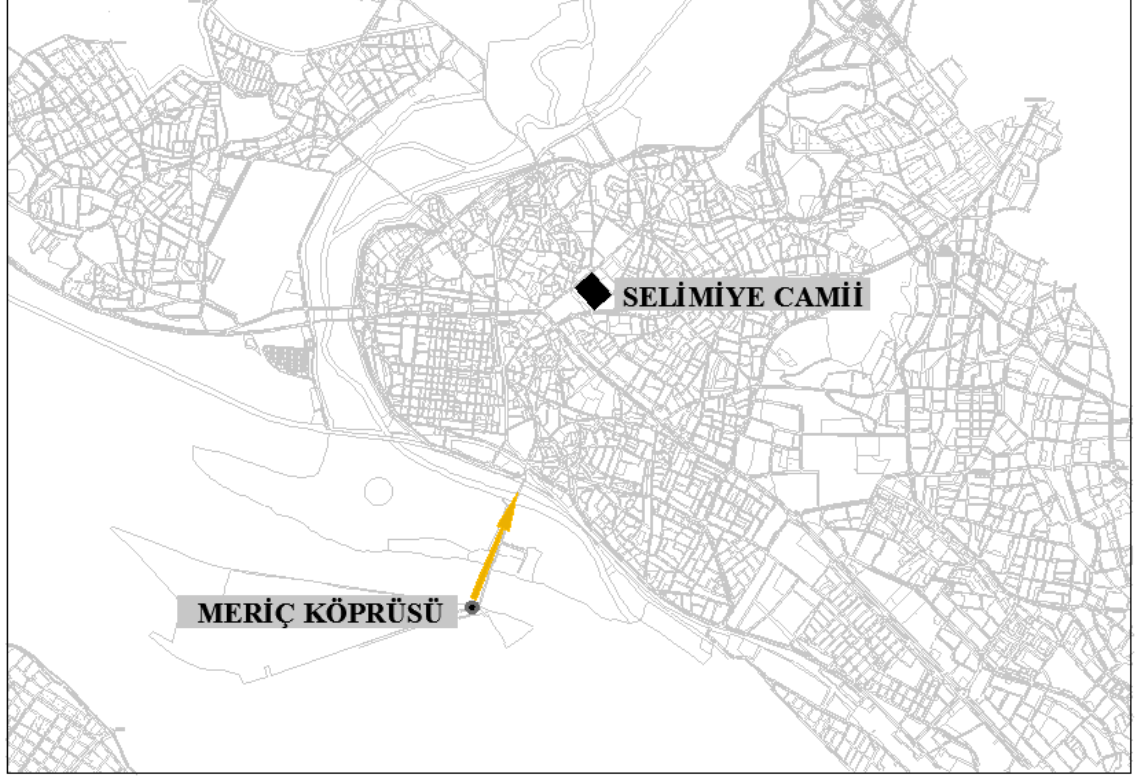
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Tunca Köprüsü	462878,6 D	4614993,9 K
Aralarındaki Uzaklık 1,3 km.		

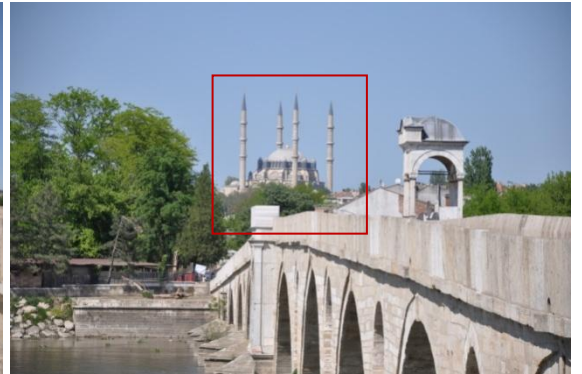
Tablo 4.29. Meriç Köprüsü'nden Selimiye Camii'ne bakış

14A NEHİRDEN BAKIŞ–MERİÇ KÖPRÜSÜ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

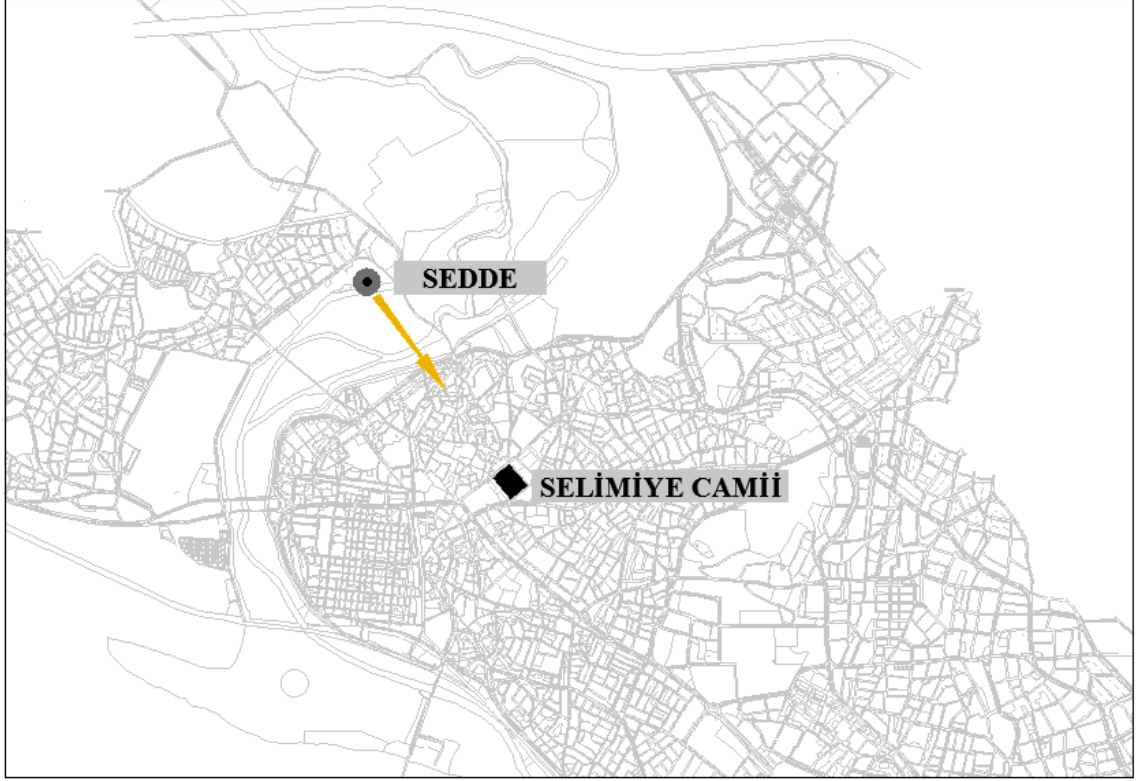
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Meriç Köprüsü	462663,4 D	4614419,7 K
Aralarındaki Uzaklık 1,9 km.		

Tablo 4.30. Sedde üzerinden Selimiye Camii'ne bakış

15A NEHİRDEN BAKIŞ–SEDDE ÜZERİNDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

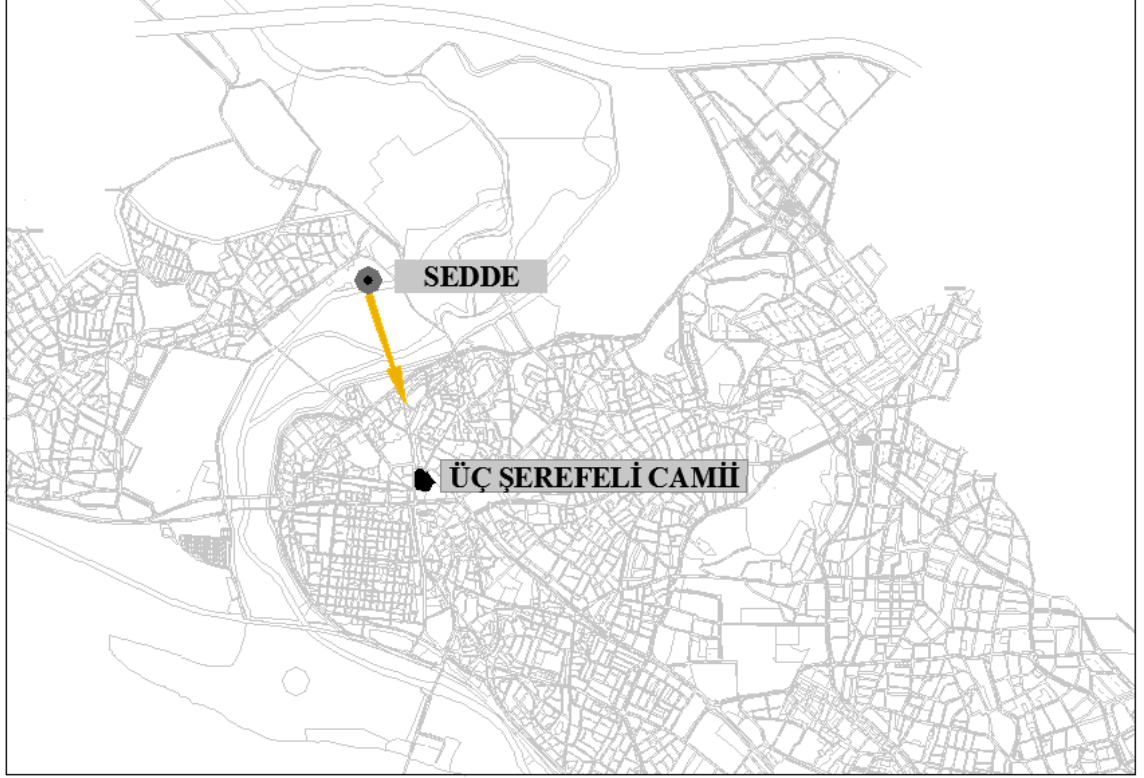
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Sedde	462537,1 D	4617246,1 K
Aralarındaki Uzaklık 1,3 km.		

Tablo 4.31. Sedde üzerinden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

15 B NEHİRDEN BAKIŞ–SEDDE ÜZERİNDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE BAKIŞ

← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Sedde	462537,1 D	4617246,1 K
Aralarındaki Uzaklık 1,1 km.		

Tablo 4.32. Sedde üzerinden Eski Camii'ye bakış

15 C NEHİRDEN BAKIŞ–SEDDE ÜZERİNDEN ESKİ CAMİİ'YE BAKIŞ

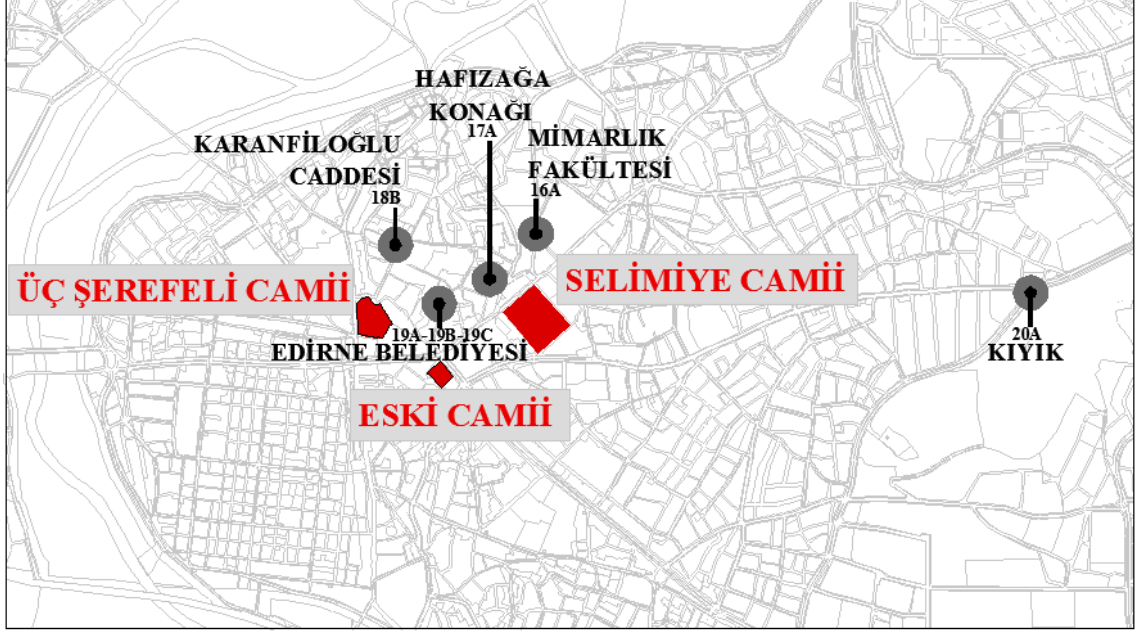
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Eski Camii	463054,0 D	4615997,6 K
Sedde	462537,1 D	4617246,1 K
Aralarındaki Uzaklık 1,3 km.		

4.3.4.4. Lineer Akslardan Yapılan Değerlendirmeler

İncelenen camilerin yakın çevrelerinde iç peyzaja yönelik yapılan analizler için belirlenen değerlendirme noktalarından lineer olarak en az bir cami (imaj ögesi) görülmektedir (Şekil 4.31).

Şekil 4.31. Lineer akslar üzerindeki değerlendirme noktaları

İmajların silüetlerinin incelenmesine ilişkin hazırlanan lineer akslara ait tablolar şu şekildedir (Tablo 4.33,34,35,36,37,38 ve 39);

Tablo 4.33. Mimarlık Fakültesi önünden Selimiye Camii'ne bakış

16 A LİNNER AKS –MİMARLIK FAKÜLTESİ ÖNÜNDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

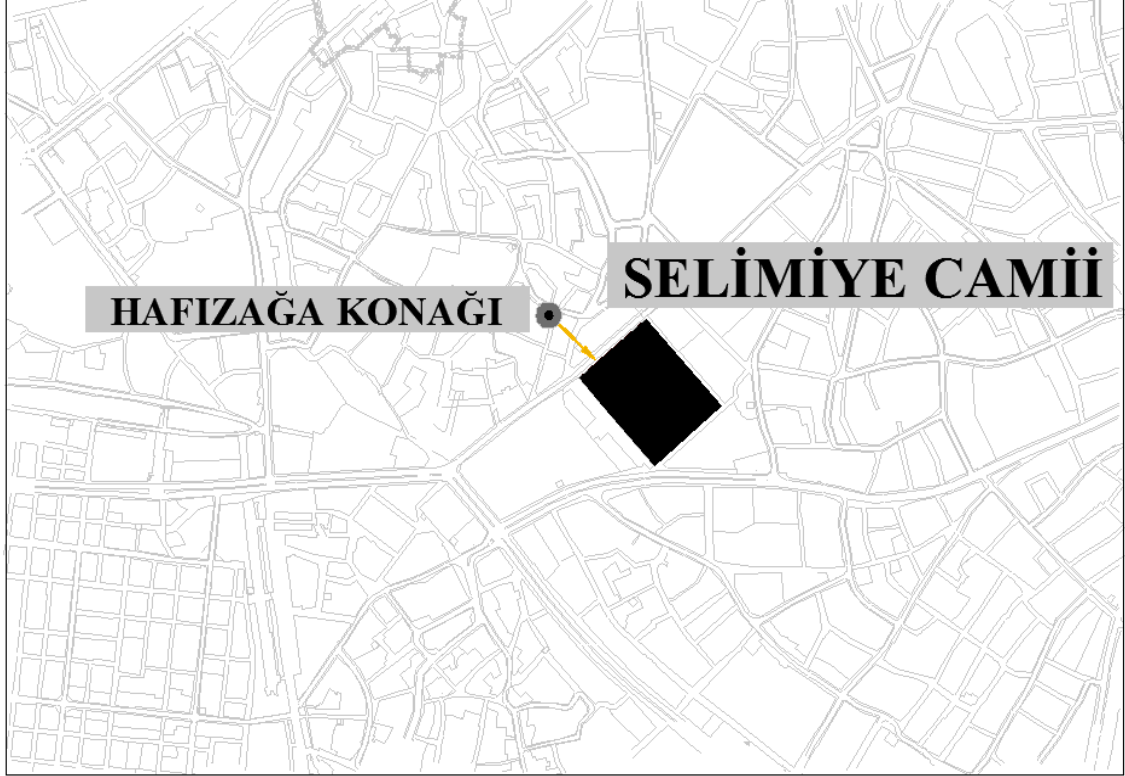
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Bakış noktası	463331,5 D	4616403,9 K
Aralarındaki Uzaklık	200 m.	

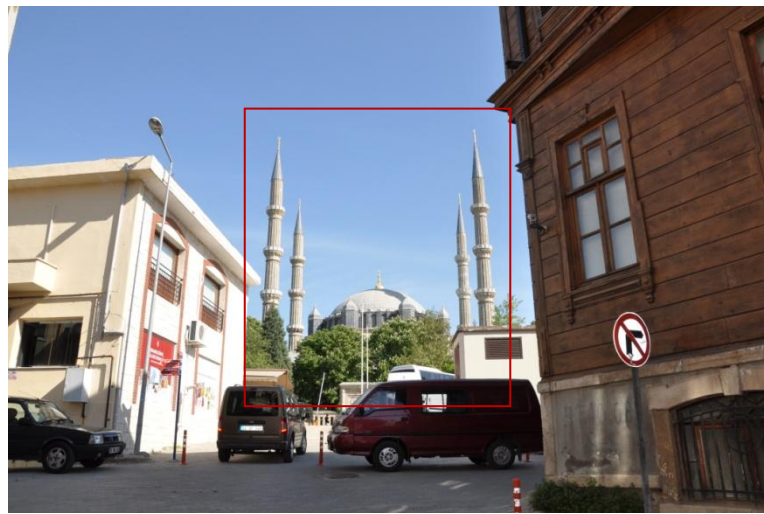
Tablo 4.34. Hafızağa Konağı yanından Selimiye Camii'ne bakış

17 A LİNNER AKS –HAFIZAĞA KONAĞI YANINDAN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

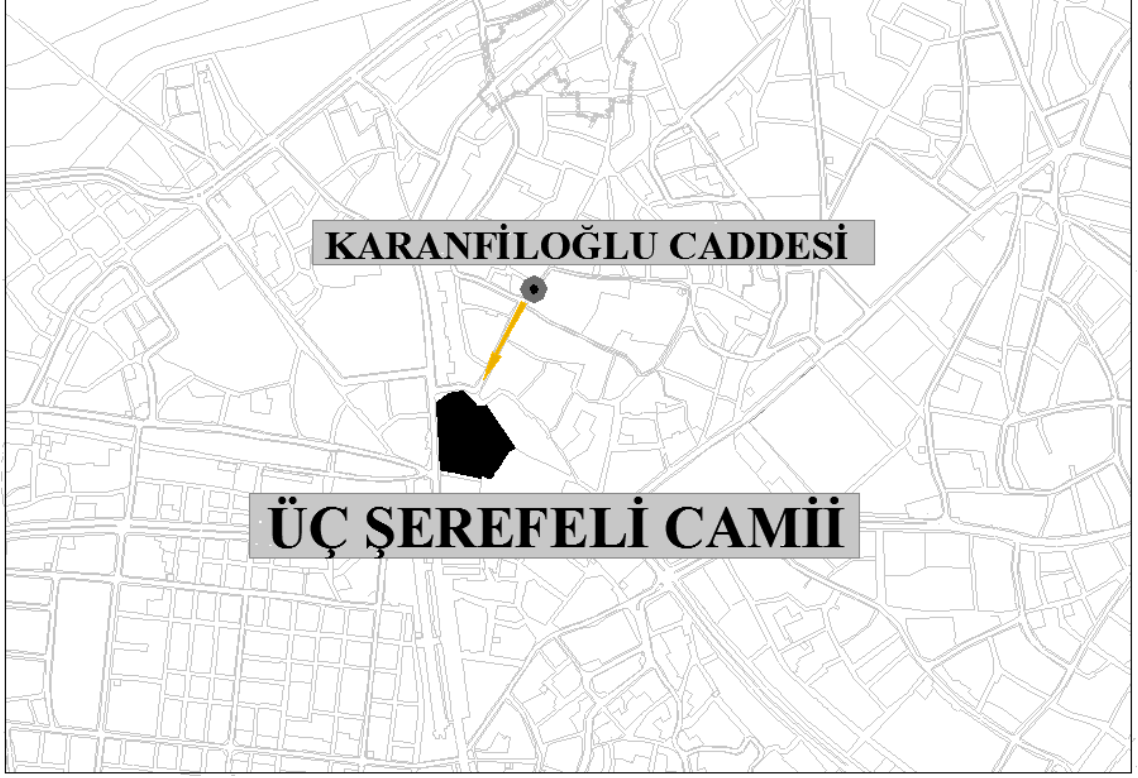
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Bakış noktası	463202,5 D	4616276,4 K
Aralarındaki Uzaklık	150 m.	

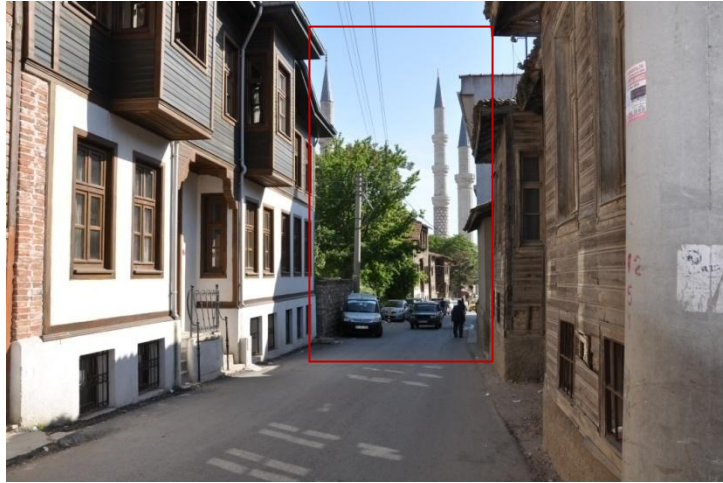
Tablo 4.35. Karanfiloğlu Caddesi'nden Üç Şerefeli Camii'ye bakış

18 B LİNNER AKS –KARANFİLOĞLU CADDESİ'NDEN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE BAKIŞ

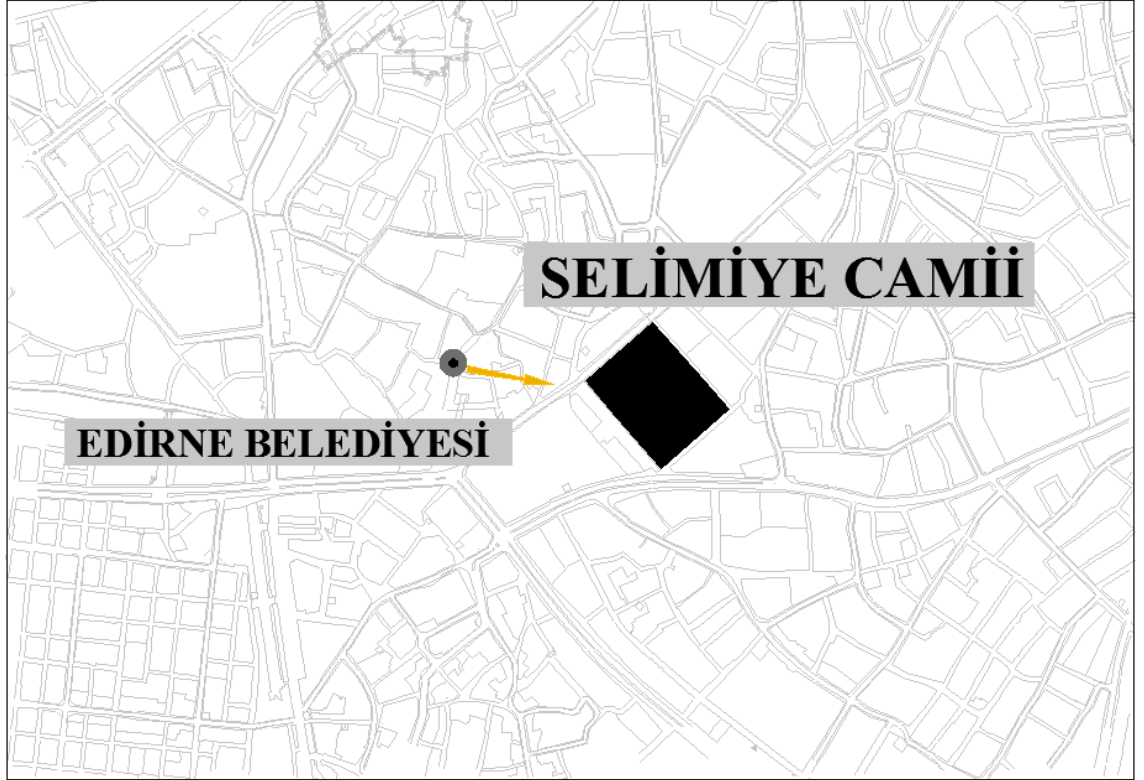
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Bakış noktası	462910,5 D	4616332,1 K
Aralarındaki Uzaklık	210 m.	

Tablo 4.36.Çubukçular Hamam Sokak'tan Selimiye Camii'ne bakış

19A LİNNER AKS-ÇUBUKÇULAR HAMAM SOKAK'TAN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

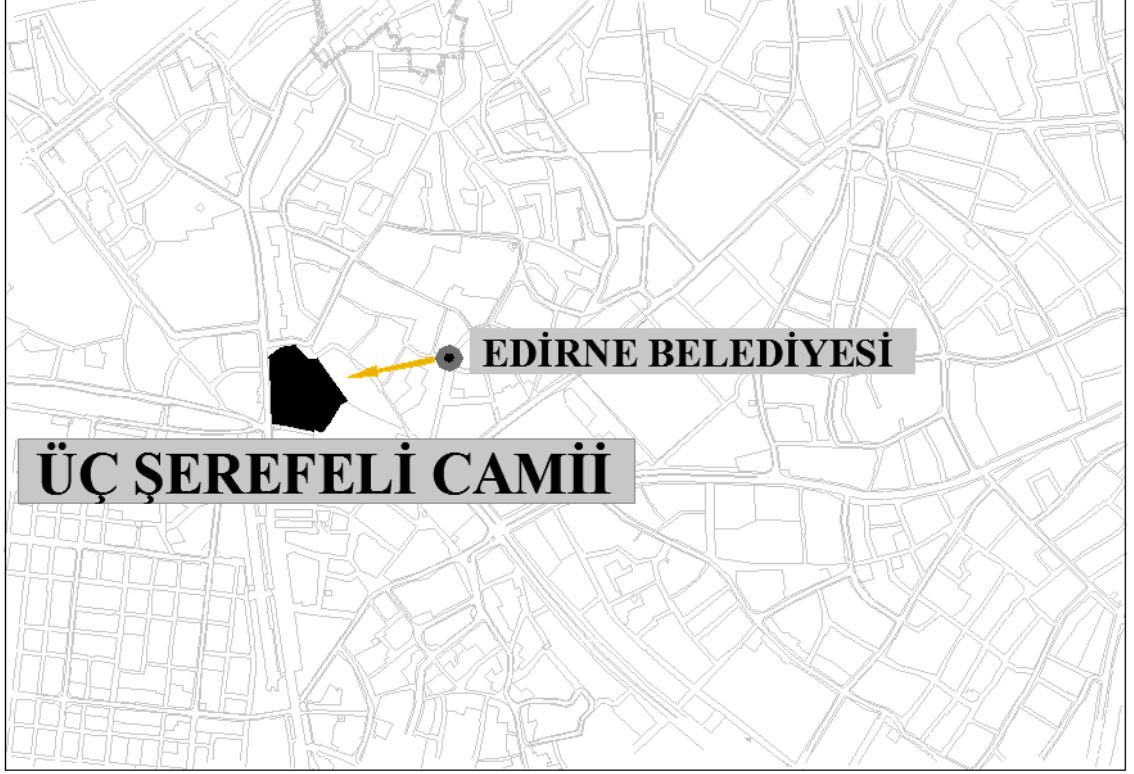
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Bakış noktası	463054,9 D	4616204,6 K
Aralarındaki Uzaklık	250 m.	

Tablo 4.37.Çubukçular Hamam Sokak'tan Üç Şerefeli Camii'ye bakış

19B LİNNER AKS-ÇUBUKÇULAR HAMAM SOKAK'TAN ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ'YE BAKIŞ

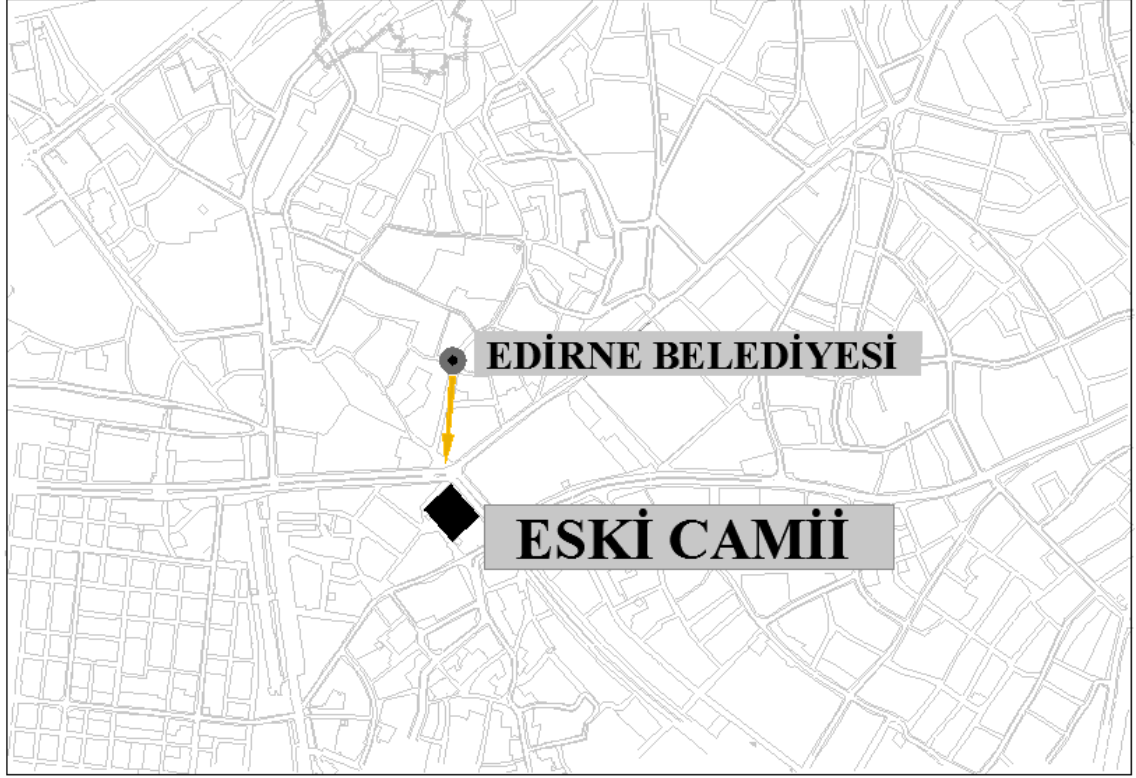
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Üç Şerefeli Camii	462850,7 D	4616165,6 K
Bakış noktası	463054,9 D	4616204,6 K
Aralarındaki Uzaklık	200 m.	

Tablo 4.38.Çubukçular Hamam Sokak'tan Eski Camii'ye bakış

19C LİNNER AKS-ÇUBUKÇULAR HAMAM SOKAK'TAN ESKİ CAMİİ'YE BAKIŞ

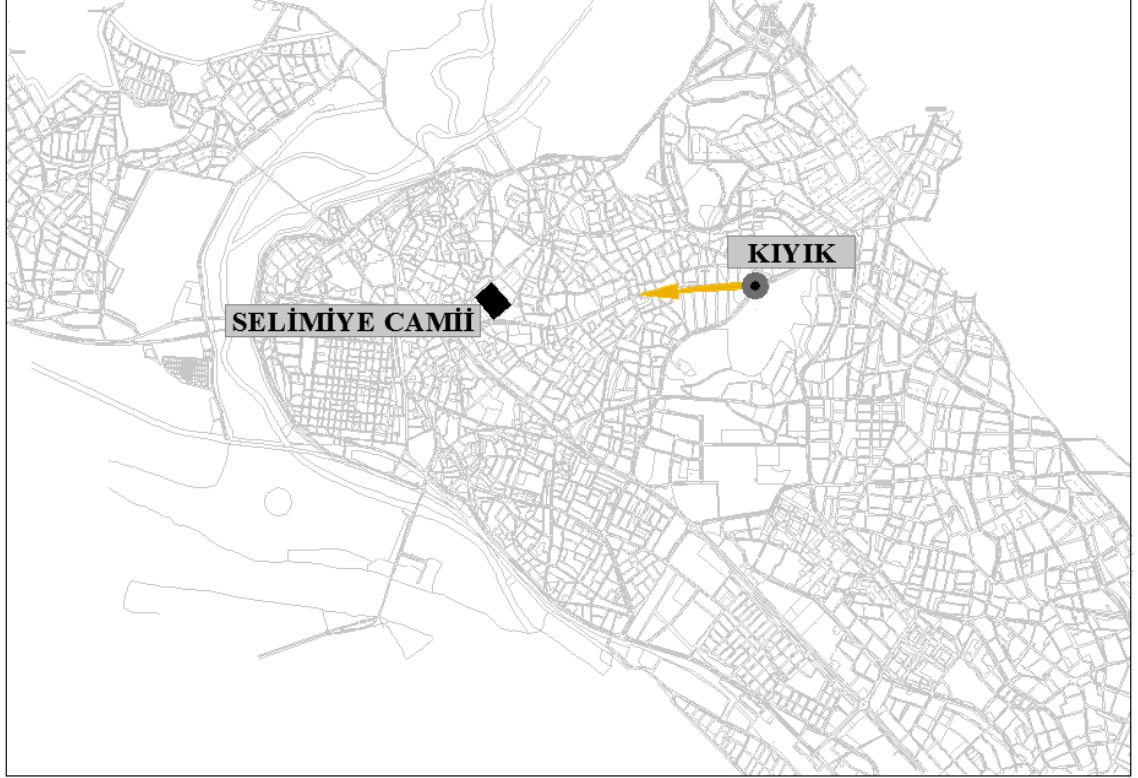
← Bakış yönü

Koordinatlar		
Eski Camii	463054,0 D	4615997,6 K
Bakış noktası	463054,9 D	4616204,6 K
Aralarındaki Uzaklık	200 m.	

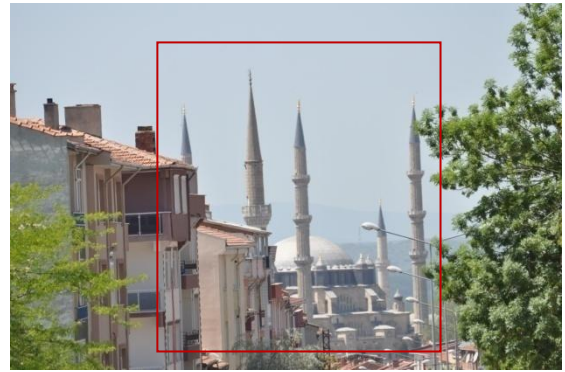
Tablo 4.39.Kıyık Caddesi'nden Selimiye Camii'ne bakış

20A LİNNER AKS-KIYIK CADDESİ'NDEN SELİMİYE CAMİİ'NE BAKIŞ

← Bakış yönü

Koordinatlar		
Selimiye Camii	464789,1 D	4616121,3 K
Kıyık Caddesi	464787,2 D	4616259,1 K
Aralarındaki Uzaklık	1,5 km.	

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Edirne yıllar boyunca değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmış ve çeşitli kültürleri içinde barındırmış bir kenttir. Aynı zamanda İstanbul'un fethine kadar (1453) 92 yıl Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapmıştır. Bu nedenle birçok tarihi esere sahip adeta tarih kokan bir yerdir. Edirne denildiğinde ilk akla gelen, Sinan'ın ustalık eseri olan ve 2011 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girerek daha da önem kazanan Selimiye Camii, kenti eşsiz silüetiyle taçlandırmaktadır. Ayrıca kentin en önemli imaj ögesi ve kimlik değeridir. Selimiye Camii ile birlikte kendi dönemlerindeki özellikli durumlarından dolayı incelenen Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii'nin de kent silüetindeki önemi büyüktür. Silüet, bir kentin tarihini, kimliğini ve peyzajını yansıtan en önemli karakteristik özelliğidir. Edirne gibi yüksek tarihi değerlere sahip bir kentte bu özelliğin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için gerekli önlemler alınarak kent silüetinin korunması ve daha da ortaya çıkartılması oldukça önemlidir.

Bu çalışma kapsamında da Edirne tarihi çekirdeğinde yer alan kent silüetinin en önemli öğelerinden Selimiye Camii, Üç Şerefeli Camii ve Eski Camii'nin bulunduğu "üçgen bölge" araştırma alanı olarak seçilmiş; kente giriş yapılan kent kapılarından, nehirler üzerinden, kent için değeri olan kentsel peyzaj alanlarından ve lineer olarak bu camilere çıkan önemli yollar üzerinden analizler yapılarak, belirli sonuçlara varılmıştır. Bugüne kadar Edirne'de yapılaşmanın, kent silüeti göz ardı edilerek oluştuğu gözlemlenmiştir. Yapılan gözlemlerde kent silüetini olumsuz etkileyen birçok öğe tespit

edilmiş olup, kent silüetinin korunmasına dair gelecek için alınabilecek kararlarda birer önlem olarak göz önünde bulundurulacak çeşitli öneriler getirilmiştir.

Edirne kent silüetinin incelenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla yapılan bu çalışmada, analizler gerçekleştirilirken dört gruba ayrılan değerlendirme noktalarına yönelik sonuçlar şu şekildedir;

Edirne Panaromaları:

Edirne'nin en önemli prestij yolu olan E-5 karayolu (İstanbul-Edirne istikameti) üzerinde bulunan 1. (Halkkent) değerlendirme noktasından inceleme kapsamındaki önemli imajlara bakıldığında her üç caminin de görüldüğü saptanmıştır. Ancak yeni yapılmakta olan bir binanın bu noktadan görüş içerisine girerek silüeti olumsuz etkilediği; kentin önemli giriş noktasından kent silüetine gölge düşürdüğü dikkat çekmektedir (Şekil 5.1).

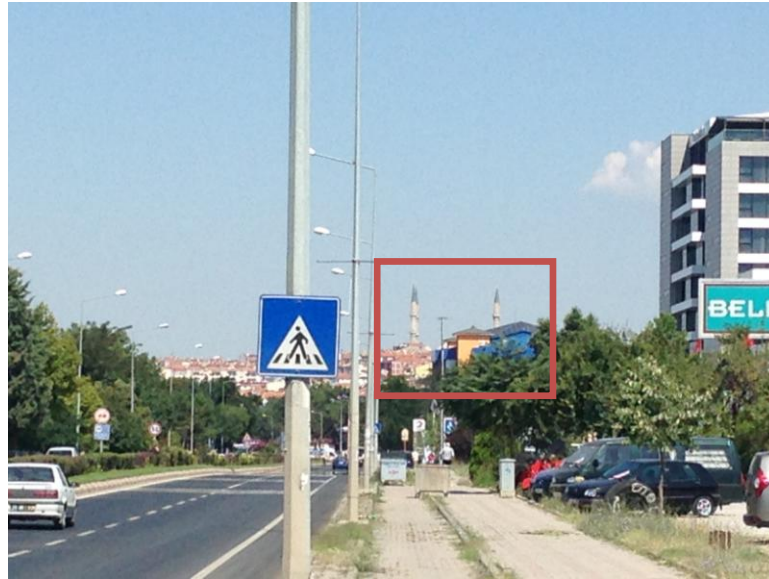
Şekil 5.1. Halkkent önünden kent panoraması (Karakaya, 2013)

E-5 karayolu üzerinde bulunan 2. (Tıp Fakültesi kavşağı), 3. (Olin kavşağı) ve 4. (Migros kavşağı) değerlendirme noktalarından ise sadece Edirne'nin en önemli imajı olan Selimiye Camii görünmektedir. Kentin bu önemli yolundan Selimiye Camii panoramik bir şekilde görüşe girmektedir. Ancak bu yol üzerinde yeni yapılaşmaların silüeti bozduğu açıkça görülmektedir. Aynı zamanda aydınlatma elemanı, pano ve

tabela gibi kentsel donatıların da belirli bir standartta olmamasından silüet olumsuz etkilenmektedir (Şekil 5.2,3).

Şekil 5.2. Selimiye Camii'nin silüetini olumsuz etkileyen son dönemde yapılmış yapı (hotel) (Karakaya, 2013)

Şekil 5.3. Selimiye Camii'nin silüetini olumsuz etkileyen son dönemde yapılmış yapı (Edirne Gençlik Hizmetleri ve İl Spor Müdürlüğü) (Karakaya, 2013)

Edirne'yi panoramik olarak görüş içine alan kentin en yüksek noktalarından biri olan 5. (Hıdırbaba) değerlendirme noktasından ise çalışma kapsamında incelen üç camide görünmektedir. Bu önemli imajların yanı sıra Eski Saray alanı (Sarayıçi), II. Beyazıd Külliyesi ve Şükrüpaşa Anıtı'nın bulunduğu alan da görüş içindedir. Bu

değerlendirme noktasında restorasyonu devam eden Hıdırbaba tabyaları da bulunmaktadır. Turizm açısından önemi olan Hıdırbaba Mevkii’den kent geniş bir görüş açısıyla gözlenebilmektedir. Ancak Şükrüpaşa Tepesi’nde bulunan, kentin birçok yerinden de görünen radyo ve televizyon vericilerinden kaynaklanan görüntü kirliliği kent silüetini olumsuz etkilemektedir (Şekil 5.4.).

Şekil 5.4. Hıdırbaba Mevkii’nden silüeti olumsuz etkileyen vericiler (Karakaya, 2013)

Edirne panoromaları görünürlük analizi:

EDİRNE PANAROMALARI	SELİMİYE CAMİİ			ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ			ESKİ CAMİİ		
	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü
Halkkent		✓			✓		✓		
Tıp Fakültesi		✓							
Olin		✓							
Migros		✓							
Hıdırbaba			✓			✓			✓

Tablo 5.1. Edirne panoromalarının görünürlük analizi

Edirne panoramaları için seçilen değerlendirme noktalarının görünürlük analizi incelendiğinde (Tablo 5.1.);

- **Hıdırbaba** noktasının kent silüeti açısından her üç camii içinde en net görüşe sahip noktası olduğu,
- **Halkkent** noktasının 2. derecede,
- **Tıp Fakültesi, Olin, Migros**'un ise 3. derecede önemli olduğu tespit edilmiştir.

Kentsel Peyzaj:

Eşsiz konumuyla Sinan'ın usta bir şehircilik uzmanı olduğunun kanıtı Selimiye Camii, 6. (Şükrüpaşa) değerlendirme noktasından da görünmektedir. Balkan Savaşı Müzesi ve Şükrüpaşa Anıtı'nın bulunmasıyla bu alan kentin önemli turizm noktalarından biridir. Bu alandan Edirne'nin en önemli imaj öğesinin görünmesi kent silüeti açısından olumludur.

Kentin trafiğe kapalı caddesi olan ve çeşitli etkinliklerin, rekreasyonel faaliyetlerin; aynı zamanda ticari faaliyetlerin de yoğun olduğu Saraçlar Caddesi'nden ise sadece Üç Şerefeli Camii görünmektedir. Caddede yer alan donatıların tarihi doku ile uyumsuzluğu göze çarpmaktadır (Şekil 5.5.). Bazı yapılaşmalardan kaynaklanan sorunlardan diğer imaj öğeleri görünmemektedir.

Şekil 5.5. Saraçlar Caddesi'nde silüeti olumsuz etkileyen donatılar (Karakaya, 2013)

Kentin yeni yerleşim bölgesinde bulunan suni bir göletin bulunduğu rekreasyon alanından ise hiçbir imaj ögesi görünmemektedir.

Kentsel peyzaj alanları görünürlük analizi:

KENTSEL PEYZAJ	SELİMİYE CAMİİ			ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ			ESKİ CAMİİ		
	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü
Şükrüpaşa Anıtı		✓		✓					
Saraçlar Caddesi						✓			

Tablo 5.2. Kentsel peyzaj alanlarının görünürlük analizi

Kentsel Peyzaj için seçilen değerlendirme noktalarının görünürlük analizi incelendiğinde (Tablo 5.2.);

- **Şükrüpaşa Anıtı'nın** bulunduğu alan Selimiye Camii'ni ve Üç Şerefeli Camii'yi görmesi nedeniyle en net görüşe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Nehirden bakış:

Edirne'nin köprüleri, büyük bir tarihi ve mimari zenginliği sunmaktadır. Meriç, Tunca ve Arda nehirleri üzerinde bulunan köprülerden;

Kanuni Köprüsü;

8. değerlendirme noktası olan Kanuni Köprüsü, UNESCO tarafından 2010 yılında İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Listesine giren “Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali” alanına girişi sağlayan köprüdür. Köprünün bulunduğu noktadan Selimiye Camii görünmektedir. Ancak binaların kat yüksekliklerinden kaynaklanan sorunlardan

dolayı kubbe görünemez durumdadır. Ayrıca bu noktadan Üç Şerefeli Camii'nin de bir kısmı görünebilmektedir (Şekil 5.5.).

Şekil 5.6. Silüeti olumsuz etkileyen donatılar ve binalar (Karakaya, 2013)

Fatih Köprüsü;

Tunca Nehri üzerinde bulunan, Eski Saray'ın bulunduğu Sarayıçi Mevkii'ne geçişi sağlayan köprüdür. 9. değerlendirme noktası olan bu köprü'nün sol tarafında kent için bir imaj ögesi olan Adalet Kasrı bulunmaktadır. Sağ taraftan ise Selimiye Camii'nin bir kısmı görünmektedir.

II. Beyazıd Köprüsü;

Tunca Nehri kıyısında bulunan II. Beyazıd Külliyesi Edirne'nin en önemli yapıtlarındandır. Külliye'nin yanında yer alan 10. değerlendirme noktası olan II. Beyazıd Köprüsü'nden inceleme kapsamındaki üç camide görünmektedir. Edirne'nin önemli turizm merkezlerinden olan Trakya Üniversitesi Sultan II. Beyazıd Külliyesi Sağlık Müzesi ve II. Beyazıd Köprüsü'nün bulunduğu bu alan, imajları da görüş açısına alması nedeniyle oldukça değerli bir alandır. Ancak bu noktada da radyo ve televizyon vericileri silüeti olumsuz etkilemektedir (Şekil 5.7.).

Şekil 5.7. Silüeti olumsuz etkileyen radyo ve televizyon vericileri (Karakaya, 2013)

Gazimihal Köprüsü;

Edirne'deki köprülerin en eskisi olarak bilinen bu köprüden üç camide görülmektedir. Camilerin tamamının görülebileceği bir noktada bulunan 11. değerlendirme noktasından, mevcut binaların kat yüksekliklerinden kaynaklanan sorunlardan dolayı sadece kubbe ve minareler görülmektedir.

Karayolları Köprüsü;

Gazimihal Köprüsü'nün paralelinde yer alan bu köprüden de üç cami görülmektedir. Kent silüeti düşünülmeden yapılan yapılaşma sorunları yüzünden 12. değerlendirme noktasından Eski Camii'nin sadece minareleri, Selimiye Camii ve Üç Şerefeli Camii'nin kubbe ve minareleri görülmektedir.

Tunca Köprüsü;

Kentin güneybatısında bulunan Edirne'nin en güzel ve en eski yerleşim ve rekreasyonel alanlarından biri olan Karaağaç Mahallesi'ne geçişin yapıldığı ilk köprüdür. Tunca Nehri'nin üzerinde bulunan 13. değerlendirme noktasından kent merkezine geçişte Selimiye Camii tüm ihtişamıyla gözler önüne sergilenmektedir.

Meriç Köprüsü;

14. değerlendirme noktası olan Meriç Köprüsü de Karaağaç'ta bulunmaktadır. Tunca Köprüsü ile aynı görüşe sahip olan bu noktadan da sadece Selimiye Camii görülmektedir. Aynı zamanda Pazarkule sınır kapısına da geçişin yapıldığı bu alanlarda kent silüetinin güzelliği hem turistler için hem de kentli için olumludur.

Sedde;

15. değerlendirme noktası olan bu noktadan üç camide görünmektedir. Kent silüetinin incelenebileceği önemli noktalardan biridir.

Nehirlerden bakışların görünürlük analizi:

	SELİMİYE CAMİİ			ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ			ESKİ CAMİİ		
	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü
Kanuni Köprüsü		✓		✓					
Fatih Köprüsü	✓								
II. Beyazıt Köprüsü			✓			✓	✓		
Gazimihal Köprüsü			✓		✓		✓		
Karayolları Köprüsü			✓		✓		✓		
Tunca Köprüsü			✓						
Meriç Köprüsü			✓						
Sedde			✓		✓		✓		

Tablo 5.3. Nehirlerden bakışların görünürlük analizi

Nehirden bakışlar için seçilen değerlendirme noktalarının görünürlük analizi incelendiğinde (Tablo 5.3.);

- **II. Beyazıd Köprüsü'nden** kent silüeti açısından her üç camii içinde en net görüşe sahip noktası olduğu,
- **Gazimihal, Karayolları Köprüleri ve Sedde 2.** derecede öneme sahip olduğu tespit edilmiştir.

Linner Akslar:

Eski Harbiye Kışlası şimdiki kullanımı ile Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi önü Selimiye Camii'ni doğrudan karşılamaktadır. 16. değerlendirme noktası olan bu alandan bakıldığında binaların bakımsız ve kötü görünümü, mevcut binalardaki çıkmalar nedeniyle Selimiye Camii'nin sadece bir kısmı görünmektedir. Oysaki Mimarlık Fakültesi'nin de bu alanda bulunması nedeniyle Mimar Sinan'ın başyapıtının bu noktadan görünebilmesi önemli bir özellik olabilirdi.

Şekil 5.8. Tarihi doku ile uyuşmayan binalar (Karakaya, 2013)

17. değerlendirme noktası Tarihi Hafızağa Konağı, Selimiye Camii'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girişiyle birlikte günümüz kullanımıyla Unesco Alan Yönetim Ofisi'nden Selimiye Camii'nin kubbe ve minareleri görünmektedir. Selimiye Camii'nin çok yakınında olan bu noktadan bile caminin tamamının görünememesi olumsuzdur. Ayrıca park halinde duran araçlar da kötü bir görünüm oluşturmaktadır (Şekil 5.9.).

Şekil 5.9. Park halindeki araçlar (Karakaya, 2013)

Edirne'nin tarihi evlerinin bulunduğu 18. değerlendirme noktası olan Karanfiloğlu Caddesi'nden sadece Üç Şerefeli Camii görünmektedir.

19. değerlendirme noktası Edirne Belediyesi'nin kuzeybatısında bulunmaktadır. İncelenen önemli imajlara bu kadar yakın olan bir noktada her üç caminin de görünmesi olumludur. Ancak bu noktadan bakıldığında görüşü kesen elemanların bulunduğu ve binaların tarihi dokuyla uyumsuz olduğu görülmüştür (Şekil 5.10).

Selimiye Camii

Eski Camii

Üç Şerefeli Camii

Şekil 5.10. Üç önemli kentsel imaj öğesinin görüldüğü değerlendirme noktası (Karakaya, 2013)

20. değerlendirme noktası olan Lalapaşa yolu üzerindeki Kıyık Caddesi de kentin en yoğun kullanılan caddelerinden biridir. Bu nedenle kent silüetine katkı koyulabilecek bir noktadır. Ancak düzensiz yapılaşmadan kaynaklanan sorunlardan dolayı sadece Selimiye Camii'nin bir kısmı görünmektedir (Şekil 5.11.).

Şekil 5.11. Silüeti olumsuz etkileyen binalar (Karakaya, 2013)

Linner aksların görünürlük analizi:

		SELİMİYE CAMİİ			ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ			ESKİ CAMİİ		
		Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü
LİNEER AKSLAR	Mimarlık Fakültesi	✓								
	Hafızağa Konağı		✓							
	Karanfiloğlu Caddesi				✓					
	Edirne Belediyesi		✓		✓			✓		
	Kıyık Caddesi		✓							

Tablo 5.4. Lineer aksların görünürlük analizi

Lineer akslar için seçilen değerlendirme noktalarının görünürlük değerleri incelendiğinde (Tablo 5.4.);

- Camilere en yakın olan bu değerlendirme noktalarından hiçbir camiinin bütününe görünememesi kent silüeti açısından olumsuzdur.

Yapılan 36 analiz sonucunda camilerin hangi bölümlerinin görüldüğünün yüzde olarak ifadesi şu şekildedir (Tablo 5.5.);

SELİMİYE CAMİİ			ÜÇ ŞEREFELİ CAMİİ			ESKİ CAMİİ		
Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü	Minare	Minare kubbe	Cami bütünü
5	25	20	11	11	8	16	-	4

Tablo 5.5. Tüm camilerin görünürlüğünün yüzde ifadesi

Tez çalışması kapsamında yapılan tüm analizler sonucunda Edirne kent silüetinin en önemli imaj öğeleri olan bu üç camiinin bütünlüklerinin görünürlük değerlerinin oldukça düşük olduğu ve bir kent için önemli kimlik belirleyicilerinden silüetin kentsel gelişim süreci içinde göz ardı edildiği saptanmıştır. Bu süreç böyle devam ederse ve sürdürülebilirliği sağlamak adına gerekli önlemler alınmazsa, Edirne'nin özgünlüğünü yitirmiş kimliksiz bir kente dönüşmesi kaçınılmaz bir son olacaktır.

Öneriler:

- Edirne’de kent kimliğini oluşturan dini yapıların silüetlerinin korunması için öncelikle, inceleme yapılan toplam 20 noktadan bakış koridorları oluşturulup korunması gereken silüet değerleri ile silüeti olumsuz etkileyen etmenler tespit edilmeli, bu alanlara yönelik çözüm önerileri üretilmelidir. Bununla birlikte Edirne gibi önemli tarihi değerlere sahip bir kent için silüetin korunmasına yönelik yönetim planları hazırlanmalıdır.
- Kentin en önemli giriş kapısı olan E-5 karayolunun İstanbul istikametinden kente giriş yapılan kısmı -özellikle Selimiye Camii’ni panoramik olarak içine alması nedeniyle- bu yolu tanımlı hale getirebilecek, alle etkisiyle Selimiye Camii’ne odak oluşturabilecek bitki türleriyle, kent insanı ve ziyaretçiler için kent hakkında olumlu etkiler bırakabilecek nitelikte, kente kimlik kazandıran, kentin cazibe noktası olabilecek ve kent için farkındalık sağlanabilecek bitkisel düzenlemelerle vurgulanmalıdır. Ayrıca alle etkisi yaratabilecek, yolun genişliğine uygun ölçü ve formda, yol boyunca mekân hissi yaratabilecek, yolun etrafındaki olumsuz görüntüleri gizleyerek yönlendirme sağlayabilecek bitki türleri seçilmelidir [66].
- Şehrin neredeyse her noktasından görünen ve görüntü kirliliği ile kent silüetini olumsuz etkileyen radyo ve televizyon vericileri İstanbul Çamlıca Tepesi’nde öngörüldüğü gibi tek bir noktadan dağıtım yapabilecek tek bir vericiye dönüştürülmelidir. Bununla birlikte kentin önemli imaj noktalarının görüş alanına girmeyecek, kent silüetini olumsuz etkilemeyecek şekilde başka alanlara taşınabilirliği değerlendirilmelidir.
- Kentin rekreasyonel faaliyetlerine yönelik yapılan park, meydan gibi kentsel peyzaj alanlarında yer seçimi ve daha sonrasında yapılan tasarımlarda kentin simgesi haline gelen imajları, manzara noktaları ve seyir terasları oluşturularak tasarıma dahil edilmesi gerekmektedir. Yapılacak tüm kentsel peyzaj alanları düzenlemelerinde kullanılacak donatı elemanlarının ve malzemelerinin

seçiminde Edirne'nin tarihi kimliği göz önünde bulundurularak yapılacak uygun tercihlerle kent kimliği vurgulanmalıdır.

- Selimiye Camii'nin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne girmesiyle oluşturulan koruma zonunda yer alan bölgelerde kötü görünüme sahip binalarda tarihi doku ile uyumlu bir şekilde cephe iyileştirmeleri yapılmalıdır. Bu işlerin özendirilmesi ve gerekli maddi desteğin sağlanması için prosedürler kolaylaştırılarak modeller geliştirilmelidir.
- Edirne tarihi çekirdeğinde yer alan tarihi dokunun en çok korunduğu alanlardan olan ve geleneksel Edirne evlerinin örneklerinin olduğu Karanfiloğlu Caddesi trafiğe kapatılarak turizme dahil edilmeli ve bu alanda tarihi dokuyla uyuşmayan yapıların iyileştirilmesi sağlanmalıdır.
- Turizm açısından çok önemli değerlere sahip olan Edirne tarihi kent çekirdeğindeki "üçgen bölge" de önemli imajları birbirine bağlayan yollarda Edirne'nin özgün dokusu ile uyuşmayan yapıların bina cepheleri iyileştirilerek kent kimliğine ve karakterine uygun hale getirilmelidir. Ayrıca sokaklar da yapılan peyzaj çalışmaları ve kullanılan donatı elemanlarının tarihi doku ile uyumlu ve belirli bir standartta olması sağlanmalıdır.
- Bu alanlar için belirlenen standartların sürdürülebilirliği, koruma- kullanma dengesi göz önünde bulundurularak, kentlinin de bu konuda bilinçlendirilmesiyle sağlanmalıdır.
- Üçgen bölgenin çevresindeki yollarda araçların park halinde durması da silueti olumsuz etkilemektedir. Bu durumun çözümü için araçlara belirli noktalarda otopark alanları oluşturularak, yaya- taşıt ulaşım kurgusunun tarihi mekanlara özgü çözümlenmesi, belirli bölgelerin trafiğe kapatılması gerekmektedir.
- Edirne'de simge niteliği taşıyan binaların korunması konusunda yapılacak uygulamalar politik endişelerden uzak tutulmalıdır. En önemlisi belirlenen

noktalara yükseklik sınırlaması getirilmesi ve yeni yapıların kat yüksekliklerinin silueti olumsuz etkilememesine dikkat edilerek bu önemli değerlerin gelecek nesillere aktarılması ve kültürel sürekliliğin sağlanması doğrultusunda planlar yapılmalıdır.

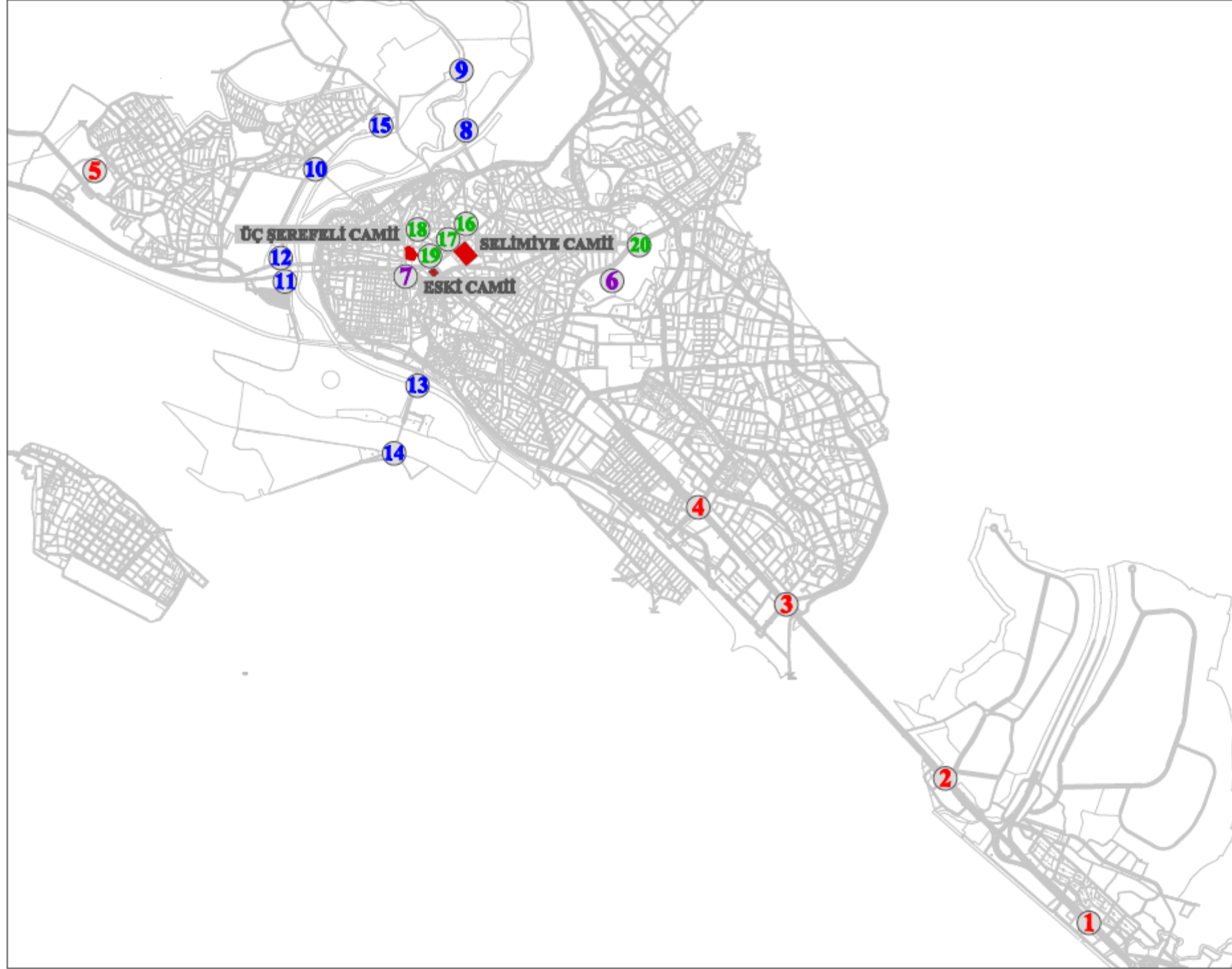
Bu araştırmada Edirne tarihi kent silüetinin mevcut durumunun saptanması için belirlenen değerlendirme noktalarından bakış koridorları oluşturularak analizler yapılmıştır. Şimdiye kadar olan çalışmaların herhangi bir koruma anlayışı gözetilmeden yapıldığı, önemli değerlere sahip Edirne kent silüetini olumsuz etkileyen özellikle son dönemdeki yapılaşmaların çeşitli sorunlar yarattığı tespit edilmiştir.

Bu tez çalışmasında kentsel peyzaj, silüet, kentsel imaj ve tüm bu değerlerin sürdürülebilirliği konuları ele alınarak analizlerle sonuçlara ulaşılmış; bu alanlara ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

Bu araştırmanın;

- Bundan sonra yapılacak benzer nitelikli çalışmalara fikir vermesi,
- Silüetin korunmasının bir kent için en önemli unsur olduğunu ve kimlik oluşmasında farkındalık sağlayacağı konusunun daha fazla gündeme gelmesini sağlaması,
- İleride koruma ve kullanmaya yönelik yapılabilecek tasarım ve planlama süreçlerinde bir rehber olması ümit edilmektedir.

EDİRNE KENT SİLÜETİ DEĞERLENDİRME NOKTALARI

EDİRNE PANAROMALARI

1. Halkkent
2. Tıp Fakültesi kavşağı
3. Olin kavşağı
4. Migros kavşağı
5. Hıdırbaba

KENTSEL PEYZAJ

6. Şükrüpaşa
7. Saraçlar Caddesi

NEHİRDEN BAKIŞ

8. Kanuni Köprüsü
9. Fatih Köprüsü
10. II. Beyazıt Köprüsü
11. Gazimihal Köprüsü
12. Karayolları Köprüsü
13. Tunca Köprüsü
14. Meriç Köprüsü
15. Sedde

LİNEER AKSLAR

16. Mimarlık Fakültesi
17. Hafızağa Konağı
18. Karanfiloğlu Caddesi
19. Edirne Belediyesi
20. Kıyık

HAZIRLAYAN
BESTE KARAKAYA

KAYNAKLAR

- [1] A. Birsell ve vd., *Kentsel Koruma Planlamasında Projelendirme Sürecinde Sorunlar*, 2. Kentsel Koruma ve Yenilemeler Kolodyumu, MSÜ, s:66, İstanbul, 1994
- [2] H. Bal, *Kent Sosyolojisi*, Turan Kitabevi, 1999
- [3] R. Keleş, *Kentleşme Politikası*, İmge Kitabevi, Dokuzuncu Baskı, Ankara, 2006
- [4] S. Kostof, *The City Shaped*, Bulfinch Press, Boston, 1991
- [5] M. Turalı, *Kent ve Kent Mekanlarının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1995
- [6] Y. Öztan, *Peyzaj Mimarisi*, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Basılmamış Ders Notları, 1971
- [7] N. Koç ve Ş. Şahin, *Kırsal Peyzaj Planlaması*, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayını No:1509, s:275,1999
- [8] Anonim, *Avrupa Peyzaj Sözleşmesi*, <http://web.ogm.gov.tr/birimler/merkez/StratejiGelistirme/Dokumanlar/Avrupa%20Peyzaj%20S%C3%B6zleşmesi.pdf> , 2013 (Ulaşım Tarihi: 4.07.2013)
- [9] M. Çubuk, *Kentsel Peyzaj*, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehircilik Anabilim Dalı Kentsel Tasarım Y.Lisans Programı Ders Notları, İstanbul,2001
- [10] A. Karaman, *Kentsel Tasarımda Biçimlenme İlkeleri*, Yapı Dergisi, Sayı:79, İstanbul, 1995
- [11] G. Akdoğan, *Bahçe ve Peyzaj Sanatı Tarihi*, Ziraat Fakültesi Yayınları, s:536, Ankara, 1972

- [12] S. Açıksöz ve E. Tarıvermiş, *Planlamada Kırsal Peyzajın Önemi, Sorunları ve Öneriler*”, Kırsal Çevre Yıllığı, Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği, Ankara, 2010
- [13] Anonim, UNESCO *Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararları*, <http://www.unesco.org.tr/resimler/PeyzajTavsiyeKarari.pdf>, 2013 (Ulaşım Tarihi: 16.05.2013)
- [14] J.W.R. Whitehand and P.J. Larkham, *Urban Landscapes*. 1s, London and NewYork, 1992
- [15] Ş. Erkaya, *İstanbulun Kentsel Peyzaj Değişimlerinin Silüet Kapsamında Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İstanbul, 2012
- [16] S. Aran, *Peyzaj Mimarisi*, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları:635, Ders Kitabı, Ankara, 1977
- [17] G. Konuk, *Kentsel Tasarımda Boyutlandırma Ölçütleri ve Ülkemiz İçin Geniş Kapsamlı Bir Model Önerisi*, Doktora Tezi, İDGSA, İstanbul, 1979
- [18] K. Taylor, *Cultural Landscapes and Asia Reconciling International and Southeast Asian Regional Values*, Research School of Humanities, The Australian National University, Canberra, Australia, 2009
- [19] P. J. Fowler, *UNESCO World Heritage Cultural Landscapes, 1992- 2002*, World Heritage Series Papers Vol.:6, 2003
- [20] O. Gözel, *Tarihi Yarımada Bütününde Süleymaniye Bölgesinin Kentsel Peyzaj Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, MSÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1998
- [21] F. Ünal, *Geleneksel Kent Dokularında Mekansal Değişim ve Dönüşümün İmaj Envanteri Yöntemi ile İncelenmesi Bursa Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, MSGÜ, İstanbul, 1991

- [22] H. L. Kahvecioğlu, *Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu ve Yapısı Üzerine Bir Model*, Doktora Tezi, İTÜ İstanbul, 1998
- [23] K. Lynch, *Kent İmgesi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2010
- [24] G. Konuk, *Kentsel Peyzaj*, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehircilik Anabilim Dalı Kentsel Tasarım Y.Lisans Programı Ders Notları, İstanbul, 1988
- [25] A. Rapoport, *Human Aspects of Urban Form*. Pergamon Press, New York, 1977
- [26] A. Rossi, *The Architecture of City*, The MIT Press, Cambridge MA., 1982
- [27] S. Gürel, *Kent Planlamasına Giriş ve Çevre Kavramı*, İstanbul, sf103, 1987
- [28] G. Özdeş, *Tarihi Yarımada Koruma Planı Raporu*, İstanbul, 1988
- [29] K. Lynch, *The Image of the City*, The MIT Press, Cambridge MA, 1960
- [30] K. Güley, *Kent Kimliği Değişim Sürecinin Gazimagusa Örneğinde İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, MSGSÜ, İstanbul, 2001
- [31] N. Ç. Erkan, *Çevre Psikolojisi Bağlamında Çevresel İmaj ve Beşiktaş Meydanı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1996
- [32] S. Kozaman, *Boğaziçi'nde Siluet ve Siluetin Belirlenmesinde Fotogrametri*, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007
- [33] F. Aksoy, *Kent Siluetinin Değerlendirilmesi: Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2009
- [34] S. Erses, *Kent Kimliği ve Kuruluşundan Günümüze Metropolleşme Süreci İçinde İstanbul'un Kimlik Analizi*, Doktora Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1999
- [35] C. Giritlioğlu, *Şehirselen Mekan Öğeleri ve Tasarımı*, İTÜ, İstanbul, 1991

- [36] E. Eyüboğlu, *Tarihsel Süreç İçinde Şehirsel Biimlenmeyi Yönlendiren Etmeler ve İstanbul Örneği* Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1998
- [37] S. Birlik, *Tarihi Çevrelerde Kentsel Kimlik- Değişiminin Eşik Analizi: Trabzon'da Bir Deneme*, Doktora Tezi, K.T.Ü. , Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 2006
- [38] B. Erkmen, *Şehir Kimliği ve Şehir Mobilyası Üzerine, Arredamento Dekorasyon*, 17, 1990
- [39] İ. Tekeli, *Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler. Kent Planlaması Konuşmaları*, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, s. 79-88, Ankara, 1991
- [40] K. Lynch, *Çevrenin İmgesi*, Cogito, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996
- [41] M. Ayten, *Kent Kimliği Yapı Belirleyicilerinin Ankara Kentindeki Durumunun Tarihsel Gelişmişlik Süreci İçinde Değerlendirilmesi*, Ankara Sempozyumu Bildiriler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, s.18-28, Ankara, 1997.
- [42] Ş. Çöl, *Kentlerimizde Kimlik Sorunu ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi*, M.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 1998.
- [43] G. Brundtland, *Ortak Geleceğimiz Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, Raporu*, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, Ankara, 1987
- [44] A. Atıl ve vd., *Sürdürülebilir Kentler ve Peyzaj Mimarlığı*, Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 2005
- [45] Z. Toprak, Yerel Gündem 21'ler. *Yenilikçi - Düşünen Kentler ve Toplumsal İlişkiler*, 2003
- [46] Y. Tuna ve İ. Ceritli, *Kentsel Kalkınma Sürecinde Kent Ekonomisinin İşlevleri ve Sorunlar*, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 4, 1997

- [47] Anonim 2013,<http://www.london.gov.uk>, (Ulaşım tarihi: 10.04.2013)
- [48] O.N. Peremeci, *Edirne Tarihi*, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınları, Sayı 6, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, s: 351-352, 1939
- [49] D. Ertin, *Geleneksel Edirne Evlerinin Bahçe Düzenleri*, Yüksek Lisans Tezi, T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 2011
- [50] A. Bayık, *Edirne*, İstanbul, s: 18, 1973
- [51] N. Erdoğan, *Edirne Kentinde Konut Yerleşimlerinin Fiziksel ve Sosyal Yapısının Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi*, Trakya Üniversitesi, Edirne, s.14-15-33-66, 2002
- [52] S. Akansel, T. Kaprol, Varlı E., *Osmanlı Başkenti Edirne’de Tarihi Çekirdeğin Oluşumu ve Tasarım Dili*, 5. Uluslararası Sinan Sempozyumu, Edirne, 2009
- [53] D. Kuban, *Sinanın Sanatı ve Selimiye*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, ISBN:975-7306-29-0, s:128, İstanbul, 1997
- [54] A. Usal, *Edirne Tarihi ve Kültürü*, Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı, 2006, <http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/pdf/rehber.pdf> (Ulaşım Tarihi: 29.04.2013)
- [55] E. N. İşli, *Serhad’taki Payidaht*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998
- [56] O. Aslanapa, *Türk Sanatı*, Remzi Kitabevi, ISBN 975-14-0112-7, 1999
- [57] O. Aslanapa, *Edirne’de Osmanlı Devri Abideleri*, İÜ Edebiyat Fak. Yayınları Sanat Tarihi Enstitüsü, 1949
- [58] M. Sözen ve vd., *Türk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sinan*, , İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1975
- [59] D. Kuban, *Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu*, YEM Yayınları, İstanbul, 2000
- [60] D. Kuban, *Osmanlı Mimarisi*, YEM Yayınları, İstanbul, 2007

- [61] H. Ünal, *Tanıtma Eserleri Dizisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, ISBN 975-17-1341-2, 1993
- [62] Anonim 2013, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44434/edirne-selimiye-camii-ve-kulliyesi-edirne.html> (Ulaşım Tarihi: 14.07.2013)
- [63] E. Şengül ve E. Bilal, *Darüşşifa*, Edirne, 2007
- [64] Anonim 2013, <http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/saraylar.html> (Ulaşım Tarihi: 14.07.2013)
- [65] Anonim 2013, <http://www.edirnekirkpinar.com/KIRKPINARSYF.html> (Ulaşım Tarihi: 14.07.2013)
- [66] B. Karakaya ve C. Zülfikar, *Kentiçi Yolların Bitkisel Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi: Atatürk Bulvarı – Edirne*, Uluslararası Sinan Sempozyumu, Edirne, 2013

ÖZGEÇMİŞ

Beste KARAKAYA, 1988 yılında Uzunköprü/Edirne’de doğmuştur. İlköğretimini Kadripaşa İlkokulu ve Gazi Turhan Bey İlköğretim Okulu’nda tamamlamıştır. 2006 yılında Muzaffer Atasay Anadolu Lisesi’nden, 2010 yılında ise Namık Kemal Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü’nden mezun olup, aynı yıl Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda yüksek lisans programına başlamıştır. 2010-2011 yıllar arasında Trakya Üniversitesi Havsa Meslek Yüksek Okulu’nda Peyzaj ve Süs Bitkileri Bölümü’nde Serbest Öğretim Görevlisi olarak çalışmıştır.